

הישיבה המאה-ושלושים-ואחת של הכנסת השביעית

יום רביעי, כ"ה כסלו תשל"א (23 דצמבר 1970)
ירושלים, הכנסת, שעה 12.30

א. דברי ברכה של יושב-ראש הכנסת ליושב-ראש הפרלמנט של ג'מייקה

ושיגשוגה. ישראל עוקבת בעניין רב אחרי התפתחותה ותתרום בלב חפץ, כאשר תידרש, מנסיגה היא למאמצי הפיתוח של ג'מייקה.

ישראל מעריכה את יחסי הידידות ושיתוף הפעולה הקיימים בינה לבין ג'מייקה, ואנו מביעים את תקוותנו כי היא תוסיף לגלות הבנה וידידות לבעיותיה של ישראל ותעמוד לימינה במאמציה להבטיח לעצמה בטחון ושלוש.

אנו מעריכים את יחסה של ג'מייקה לקהילה היהודית הקטנה והוותיקה, בת שלוש-מאות שנה, בעיקרה יהדות יוצאת פורטוגל וספרד, הנמצאת בתוכה בשלווה ובשלוש וגהנית מהערכת העם והמהבנה האוהדת של הממשלה.

אנו משתמשים בהזדמנות זו כדי לבקש מאת יושב-ראש בית-הנבחרים של ג'מייקה להעביר את ברכת העם בישראל ואת ברכת הכנסת לעם בג'מייקה, לבית-הנבחרים שלו ולממשלתו.

בסיום אקדם אותו בברכה המסורתית: ברוכים הבאים.

היו"ר ר. ברקת:

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. בטרם ניגש לסדר-יומנו רצוני לקדם בברכה חמה וידידותית את פני יושב-ראש בית-הנבחרים של ג'מייקה ואת רעייתו הנמ-צאים עמנו כאן. אני שמח להקביל אותם כנציגיהם של מדינה ידידותית ושל עם שוחזר שלום.

יושב-ראש הפרלמנט של ג'מייקה בא אלינו ממרח-קים, מארץ קטנה אשר הגיעה לעצמאותה השלמה רק ב-1962, ומאז היא נהנית מאחדות לאומית ויציבות מדי-נית. אבי ג'מייקה החדשה ומנהיגה בתקופת עצמאותה הראשונה הוא אתר הדמויות המקוריות והבולטות של העולם המשתחרר והמתפתח. אלכסנדר בוסטמנטה, שהיה בנעוריו פועל נמל, הפך את תנועת הפועלים בג'מייקה למכשיר העיקרי במאבקה להשגת עצמאותה, ואף הטביע את חותם אישיותו והאידיאלים החברתיים שלו על דמותה של ג'מייקה העצמאית.

ג'מייקה הצעירה עומדת לפני בעיות פיתוח גדולות, המכוונות להגדלת הרווחה של תושביה ולהבטחת קידומה

ב. שאילתות ותשובות

4. אם נערכות פגישות כנ"ל - א. האם נבדקה נכוונתם של מנהיגים אלה לכוון עתה ישות פלשתינית? ב. מי מבין המנהיגים הבולטים בגדה המערבית (אם בכלל) הביע הסכמה לרעיון זה?

5. "הארץ" מציין באותה ידיעה כי המנהיגים הפלשתיניים מנסים לגבש מנהיגות לשם הידרבות עם שלטונות ישראל לכינון ישות פלשתינית. הנני מבקש לדעת אם מנהיגים פלשתיניים כלשהם קיימו ביזמותם מוגעים מתוך מגמה להגיע לכלל הידרבות עם שלטונות ישראל בנושא זה?

ש"ר-המטרה ש. הלל:

לשאלות 1-2: לא מצאנו צורך לבדוק אמיתות ידיעה זו.

לשאלה 3: נערכות פגישות שוטפות בין נציגי הממשלה לבין מנהיגי הציבור בגדה המערבית.

לשאלות 4-5: כוונת השואל בהגדרתו "לכוון עתה ישות פלשתינית" איננה מובנת לי כל צרכה.

כאמור, אנו מקיימים מוגעים שוטפים עם מנהיגים בשטחים המוחזקים ובכלל זה על כל נושא ובעיה שהם מעלים.

מעולם לא הועלתה לפנינו בקשה מצד מישהו מקרב המנהיגות בשטחים המוחזקים, כי שלטונות ישראל יסייעו להם "לכוון עתה ישות פלשתינית".

היו"ר ר. ברקת:

שאלה נוספת לחברי-הכנסת אבנרי.

היו"ר ר. ברקת:

עתה, חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף א' בסדר-היום: שאילתות ותשובות. אני מזמין את שר המשטרה לעלות לדוכן ולהשיב על שאילתות של חברי הכנסת.

ש"ר-המשטרה ש. הלל:

לפני שאשיב על שאילתות רצוני להתנצל על כך, שעל מספר שאילתות, שאשיב עליהן היום, אני משיב באיחור. מסיבות שונות לא הצלחתי להשיב על השאלות-תות הללו לפני הפגרה; לאחר מכן נעדרתי מהארץ ומועד מתן התשובות שוב נדחה שלא באשמתי. על כל פנים, אני מתנצל על כך שחל איחור במתן מספר תשובות למספר שאילתות.

1. מוגעים בין נציגי הממשלה לבין מנהיגי הציבור בשטחים המוחזקים

חברי-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באדר א' תשל"א (2 במארס 1970):

"הארץ" של יום 17 בפברואר 1970 מביא ידיעה, שלפיה נערכו בשבועות האחרונים מפגשים בהשתתפות נכבדים ערביים ממזרח ירושלים, רמאללה ושומרון, לדיון במצב המחמיר והולך בירדן. נכבדים אלה הגיעו למסקנה (לפי הנטען בגוף הידיעה), כי הגיעה העת לכוון ישות פלשתינית.

הנני מבקש לדעת:

1. האם נבדקה אמיתות הידיעה הנ"ל?
2. אם נבדקה - מה העלתה הבדיקה?
3. האם נערכות פגישות שוטפות בין נציגי הממשלה ומנהיגי הציבור הפלשתיני בגדה המערבית?

בגדה המערבית ישות פלשתינית, שתייצג את האינטרסים של ערביי שתי הגדות.

הגני מבקש לדעת:

1. האם בעקבות ההצהרה הנ"ל נפגשו נציגי הממ"שלה עם אל-ג'עברי לבידור פרטי הצעתו?
2. אם נפגשו - א. מה העלתה הפגישה? ב. האם אמר אל-ג'עברי את הדברים המיוחסים לו?

שר-המשטרה ש. הלל:

נציגי הממשלה מקיימים פגישות שוטפות עם המג"היגים בשטחים המוחזקים ובתוכם עם ראש עיריית חברון, השייך מוחמד עלי אל-ג'עברי.

לא היה צורך להמתין לפירסום דברי ראש העיר חברון, הנוכרים בשאלתה, כדי לקיים עמו פגישות מיוחדות, שכן, כאמור, מגעים שוטפים מתקיימים ממילא.

לא ברור לי כל צרכו מה פירוש הקמתה של "ישות פלשתינית בגדה המערבית שתייצג את האינטרסים של ערביי שתי הגדות", ומכל מקום בפגישותיו עם נציגי השלטונות הישראליים לא העלה מר ג'עברי כל תביעה, הצעה או מחשבה "להקים בגדה המערבית ישות פלש-תינית".

4. החלטת השלטונות בעניין כנוס פוליטי

בחברון

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשטרה ביום י"ט באדר ב' תשל"ל (27 במארס 1970):

"הארץ" של יום 25 במארס 1970 מוסר, כי הממשל הצבאי סירב לאשר הזמנתם של נציגים פלשתיניים, במיוחד נציגים מירחו ובית-לחם, לפגישת הגוף המכונה "הוועדה לענייני ציבור", שאורגנה על-ידי השייך עלי ג'עברי. לפי "הארץ" סירב הממשל הצבאי לאשר הזמנתם של נציגים מחוץ לאזור חברון בנימוק שאישור ההתכנסות מחייב החלטה בדרג פוליטי.

הגני מבקש לדעת:

1. האם הדיעה דלעיל נכונה? אם אינה נכונה - מה היה העובדות לאמיתן?
2. איזה הוא הדרג המדיני שאליו הועבר (אם בכלל) העניין להחלטה?
3. אם הועבר - מה היתה החלטת אותו דרג מדיני?

שר-המשטרה ש. הלל:

1. להלן העובדות: בתזכיר שהגיש ראש עיריית חברון השייך מוחמד עלי אל-ג'עברי למושל הצבאי של חברון ביום 10 במארס 1970 נאמר בין השאר כי בכנס של הגוף המתקרא "הוועדה לענייני ציבור בנפת חברון", שנערך בחברון ב-9 במארס 1970, הוחלט בין השאר להרחיב את מסגרת הכנס באופן שיכלול גם את נציגי נפת בית-לחם. ראש העיר חברון ביקש מהמושל הצבאי אישור לכך.

2-3. הבקשה הועברה לטיפול, ובאחת השיחות שהיתה לי, לאחר מכן, עם השייך ג'עברי הבהרתי לו כי לא קיימת התנגדות ואין הגבלות מצדנו לפגישות מנהיגים ערביים ביהודה ובשומרון, והא ראייה שאכן נפגשים הם מפעם לפעם. ואולם, הוספתי, באשר לכנס גרוב של אנשים מערים שונות, הרי אין כאן מקום לתשובה

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

כבוד השר, האם ביקשו מנהיגי הציבור בגדה המערב-בית חופש לפעולה פוליטית וחופש לביטוי פוליטי בשטחים המוחזקים?

שר-המשטרה ש. הלל:

אם הם ביקשו חופש לפעולה פוליטית - זוהי שאלה רחבה מאוד. הם פועלים באותה מידה של חופש פוליטי הקיים - והוא קיים במידה לא-מבוטלת - בשטחים המוחזקים, בכפופות, כמובן, לחוקים הקיימים, חוקי הממשל. חופש לפעולה פוליטית יש לו הגבלות מסוימות בשטחים המוחזקים, לפי החוק, אבל גם שם יש חופש לפעולה פוליטית במידה ניכרת. לעומת זה יש עתון במזרח ירושלים, שלגביו לא קיימת שום הגבלה פוליטית, שהרי כידוע לך, דינו של עתון במזרח ירושלים כדין כל עתוני ישראל, מאחר שקיים כאן החוק הישראלי. מבחינה זו אינו חושב שהבעיה של מניעת חופש לפעולה פוליטית איננה קיימת, אף לא בשטחים המוחזקים. אלא אם כן אתה מתכוון להתאגדות פוליטית - דבר שיש לו הגדרה מפורשת והוא מצריך בקשה ורשיונות. בקשות כאלה לא הוגשו.

2. פעילות פוליטית בשטחים המוחזקים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באדר א' תשל"ל (2 במרס 1970):

בעקבות הפירסום שהופיע ב"הארץ" של יום 17 בפברואר 1970 בעניין הפגישות בין הנכבדים הפלשתינאים ביהודה ובשומרון בקשר עם שקילת האפשרות לכונן ישות פלשתינית - הגני מבקש לדעת:

1. האם הממשלה מעודדת פעולות העסקנים הפלשתיניים לכינון ישות פלשתינית עצמאית?
2. אם קיים עידוד ממשלתי - כיצד הוא נעשה ובמה הוא מתבטא?

שר-המשטרה ש. הלל:

שאלות 1-2: לא ברורה לי כוונת השואל הנכבד לגבי עידודה של ממשלת ישראל "לכינון ישות פלשתינית עצמאית".

היו"ר ר. ברקת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה-כוח חדש):

כבוד השר, בהמשך לאורו מכלול של בעיות - האם אני מבין נכונה מתוך דבריך, שאם תוגש בקשה מצד תושבי השטחים המוחזקים להקמת אירגון פוליטי, יש סיכוי שבקשה זו תאושר?

שר-המשטרה ש. הלל:

אם תוגש בקשה כלשהי - הבקשה תידון ויסוכם בה בהתאם לנסיבות, בהתאם לטיב הבקשה, בהתאם להגדרתה, למהותה ולשורה שלמה של בעיות הקשורות אליה.

3. מגישות נציגי השלטונות עם ראש עיריית חברון

חבר-הכנסת ש. כהן שאל את שר המשטרה ביום כ"ד באדר א' (2 במארס 1970):

"הארץ" של יום 17 בפברואר 1970 מביא את דבריו של ראש עיריית חברון, אל-ג'עברי, אשר תבע להקים

חוברת ח', ישיבה קל"א
— שאילתות ותשובות (הלל, ברקת, אבנרי) —

4. האם נכון הוא שהילד הנ"ל, שנכלא בבית-המעצר, נפל קרבן לפושעי מין בן 25 ביוני והן למחרתו?
5. אם נכלא הילד בבית-המעצר — האם ננקטו הליכים כלשהם נגד האחראים לכליאתו שם?
6. אם נפל הילד קרבן לפושעי מין — האם נפתחה חקירה וננקטו הליכים כנגד המוערבים בכך? אם כן — מה היו ההליכים?
7. האם לאחר כליאת הילד בבית-המעצר הוצאו הוראות שלא לכלוא ילדים יחד עם מבוגרים באותו בית-סוהר או בית-מעצר?
8. האם התבררה כנכונה טענת אמו של הילד, כי הילד הוכה במהלך חקירתו?
9. האם קיימים בבית-המעצר באבו-כביר סידורים מיוחדים המאפשרים כליאת ילדים שם?
10. כמה ילדים ונערים נעצרו בשנה האחרונה באבו-כביר?
11. מאז נעצר הילד הנ"ל — כמה זמן חלף עד אשר הובא לפני שופט להארכת מעצרו?

ש"י-המשטרה ש. הלל:

אתייחס בראשית דבר אל המקרה הנזכר בשאלתה ולאחר-מכן אל מעצר צעירים בכלל.
ב-24 ביוני 1970 אחד הצהריים נעצר על-ידי מפלג הנוער של משטרת מחוז תל-אביב צעיר בן שלוש עשרה — הוא הנער הנזכר בשאלתה — כחשוד בהצתת בית דירה ונכלא בבית המעצר המחוזי באבו-כביר. ב-26 ביוני 1970, כעבור 36 שעות לערך, הובא הנער לפני שופט והוא צווח לעצרו לעשרה ימים.

הנער עצמו לא התלונן כלל על מעשה מוגנה שבוצע בו, וחקירת המשטרה בעניין זה נפתחה רק על-פי תלונת אמו. החקירה העלתה כי אמנם המעשה נעשה על-ידי שני עצורים אחרים, שני אחים חרשים-אלמים, בני שמונה עשרה ותשע עשרה, אם-כי לפי הראיות שבדי המשטרה יש יסוד להנחה שהמעשה נעשה בהסכמת הנער הנזכר בשאלתה.

שני האחים הואשמו כחוק על מעשה סדום בילד שגילו פחות משש עשרה, והובאו לדין והורשעו. אחד מהם נידון למאסר, וגם השני כבר הורשע ומחכה למתן גזר-דינו.

רצוני להוסיף כי אין כל שחרר לטענת האם שהנער הוכה, כביכול, בעת החקירה.

רצוני להבהיר כי בבית-המעצר באבו-כביר קיים אגף מיוחד לצעירים, המפורד לחלוטין משאר האגפים ואף קשר-עין אין ביניהם. בתוך האגף עצמו מקפידים על הפרדה נוספת של התאים לפי גיל הכלואים. מוחזקים בנפרד ילדים עד גיל 14, ובמידת האפשר, מבחינת הת-פוסה, מפרידים גם בין נערים בגיל 14-16 לבין נערים בגילאי 16-18.

במקביל להעמדת שני האחים הנזכרים לעיל לדין נערכה חקירה יסודית למציאת סיבות התקלה שאירעה בכליאתו של נער בן 13 עם נערים מבוגרים ממנו. רצוני להדגיש כי קיימים קשיים אובייקטיביים בקביעת גילם של עצורים צעירים, וזאת משום שאין ברשותם תעודת זהות, או אז נקבע הגיל לפי הצהרתם, שהיא לעתים מגמתית ואיננה בהכרח נכונה, או לפי הזותם, אשר מטעה תדירות.

כוללנית, אלא נוהגים בהתאם לצו מס' 101, שהוצא מט-עם מפקד כוחות צה"ל באזור הגדה המערבית, מיום 27 באוגוסט 1967, הקובע בין השאר כי אין לקיים אסיפה (מדינית) אלא על-פי רשיון מאת המפקד הצבאי. לפיכך בכל מקרה ומקרה של כוונה לקיים כנס מעין זה יש להגיש בקשה נפרדת ולקבל רשות לקיים כנס זה, והתשו-בה תינתן לגופה ובהתאם לנסיבות.

היו"ר ר. ברקת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

אולי אפשר לקבל פעם בנקודה מוכרעת זאת הבהרה. השאילתה מתייחסת לכנס שזומן. שידורי ישראל הודיעו אז שהמושל הצבאי אסר בזאם של אנשים מחוץ לנפת חברון לכנס, בטענה שהוא צריך לקבל הוראות פוליטיות. עד כמה שידוע לי, לא קיבל עד היום הוראות פוליטיות לגבי העניין. שאלתי פשוטה מאוד: אם רוצה השייך ג'עברי או מישהו אחר לכנס כנס של ראשי הציבור בגדה המערבית וברצועת עזה, ולדון בעניין הפלשתינאי — האם יש לו רשיון, האם יקבל רשיון לכך או לא?

ש"י-המשטרה ש. הלל:

יש פה שתי שאלות. האחת היא מתן רשות כללית להרכיב מסגרת של כנסים. כלומר, ברגע שתינתן אפשר-רות כזאת, יכול ראש עיריה זו או אחרת לקבוע אוטו-מטית כי הוא מכנס אנשים מערים אלה ואחרות. זו שאלה שהיא מעבר לבקשה ספציפית שצריכה להיות מובאת לפני המושל הצבאי. לכן כאשר רצו להרחיב את מסגרת הכנס, הבעיה לא היתה לגבי אסיפה ספציפית בתאריך מסויים ובעניין מסויים, והשאלה הועברה, כפי שציינתי, לבדיקה במישור המדיני. התשובה שלנו היתה שאיננו יכולים לתת תשובה כוללנית שתתייחס לכנסים מסוג זה, בכל מועד, בכל מקום, על כל נושא.

מצד שני אין מניעה לכל אדם להגיש בקשה לקיים כנס מסויים, בתאריך מסויים, בנושא מסויים. פה אני יכול להפנות את תשומת-לבו של השואל הנכבד למה שציינתי בתשובתי, שכל בקשה כזאת תיבחן ותידון ותינתן לגביה תשובה בהתאם לנסיבות המתחייבות מעצם הבק-שה, מהתנאים, מהמקום ומהזמן.

אשר לשאלה של מתן רשות כללית — אין אפשרות לטפל בכך במסגרת החוקים הקיימים בממשל. לעומת זאת כל בקשה ובקשה שתוגש תידון לגופה לתינתן תשובה לגופה.

5. תנאי מעצרו של נערים צעירים

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשטרה ביום כ"ד בתמוז תש"ל (28 ביולי 1970):

"העולם הזה" של יום 8 ביולי 1970 מספר על כליאת ילד כבן שתיים-עשרה וחצי בבית-המעצר באבו-כביר. לפי המסופר בשבועון נכלא הילד ב-25 ביוני 1970.

הנני מבקש לדעת:

1. האם נכלא ילד במועד הנ"ל או בסמוך לו בבית-המעצר הנ"ל?
2. האם נוהגים לכלוא ילדים בבית-המעצר הנ"ל?
3. אם כולאים ילדים בבית-המעצר הנ"ל — האם מוחזקים הם בנפרד מהכלואים המבוגרים?

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
אתה בעד זה, מה אתה חרד כל כך? זוהי צביעות שאין דומה לה. הצעת חוק בעניין זה. תתבייש לך. זוהי צביעות שאין דומה לה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):
אני חושב שאתה לא לגמרי גורמלי, חברי הכנסת גרוס.

הי"ר ר. ברקת:

חברי הכנסת, לאחרונה אנחנו נסערים יותר מדי.

שרי-המשטרה ש. הלל:

הבעיה היא בעיה באותם המקרים שלצערי יש תופעה של נכונות משני הצדדים, ואז אני מודה שקשה מאוד בתנאים הנוכחיים למנוע זאת, כפי שקשה למנוע זאת גם בחוץ. אבל, כאמור, אני לא מולול בחומרת העניין. אינני מקבל שזה דבר של מה בכך. אני חושב שגם בתנאים הנוכחיים נעשה כל מה שביכולתנו: (א) כדי למנוע אפשרות שדבר כזה ייכפה על מישלו; (ב) להקטין במידת האפשר את הסכנה שבמקום שנמצאים אנשים בינם לבין עצמם לא יעשו מרצונם דברים שהופכים אותם לעוברי עבירה על החוק ועל המוסר.

6. פעולות המשטרה נגד סחטנים

חברי הכנסת י. תמיר שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון תשל"א (3 בנובמבר 1970):

מר יהושע כהנא פירסם אתמול והיום ב"מעריב" כתבות המפרטות מעשי סחיטה ואיומים מצד חבורות גנגסטרים שמנסות לעשוק בעלי מועדוני לילה ולהטיל טרור ואימה על אזרחים. הללו משתמשים בנושק הם ובהטלת מורא ופחד על הממאנים לקבל את תנאיהם. כעבור יומיים פירסם כתב "ידיעות אחרונות" ידיעה תחת הכותרת "קבוצת סחטנים מציעה 'הגנה' ל'משביר לצר' כן". בכתבות ה"גל" אף מגלה המחבר שהן קשורות ב"שכירי חרב מחוץ-לארץ".

אבקש לדעת:

1. האם הידיעות ה"גל" נכונות?
2. אם כן — המוכן השר לפרטן בכנסת?
3. מה פעלה המשטרה לעקור נגע זה בראשיתו?

שרי-המשטרה ש. הלל:

לשאלות 1—2: הכתבות ב"מעריב" דגות בנסיגות לסחטנות במועדון "טיפניס" בתל-אביב. למשטרה הוג' שה תלונה, שלפיה קבוצת אנשים אשר זה מקרוב באו ארצה, ביחד עם אנשי העולם התחתון מישראל, מנסים לקבל לידהם את זכות השמירה במועדון "טיפניס". מאחר שקבוצה זו נתקלה בהתנגדות הבעלים להצעתה, נקטו חבריה בשיטה של איומים ומעשי בריונות.

החשודים הראשיים (שהם שלושה אזרחי חוץ ואזרח ישראלי בעל עבר פלילי) נעצרו לחקירה ושוחררו לאחר מכן לפי פקודת בית-המשפט. לאחר חקירה מקיפה שנערכה בנדון הועבר תיק החקירה ב-17 בנובמבר 1970 לפרקליטות מחוז תל-אביב להמשך טיפול.

ביום 21 באוקטובר 1970 פורסמה כתבה ב"ידיעות אחרונות" תחת הכותרת "קבוצת סחטנים מציעה 'הגנה' ל'משביר לצר'". כעבור יומיים פירסם העיתון הכחשה

במקרה דגן טען הנער שהוא בן 15, וחזונו — המבוגרת מכפי גילו — אכן היה בה כדי לחזק טענתו זו. רק אחר כך נתברר כי הוא בן 13.

בעקבות בדיקה זו וממצאה נקבע כי שיבוץ צעירים לתאי המעצר ימצא באחריותו הבלעדית של מפקד בית-המעצר או סגנו.

לגבי השוטר שנמצא אחראי לתקלת חוסר ההבחנה בגיל הווסקו המסקנות.

התשובה לשאלה 10 של השואל הנכבד היא כי בתשעת החודשים הראשונים לשנת 1970 נכלאו בבית-המעצר באבוכי-כביר 2,339 צעירים מתוך כולל העצורים שמספרם הגיע ל-10,106.

עלי לצייין כי בעיה זו של מעצר נערים צעירים היא בעיה כאובה מאוד בעיני. עצם מעצרו של ילדים הוא צעד חמור ומצער, ואין נוטים לעצור נערים אלא אם אין כל ברירה אחרת. לצערי, לא פעם נתקלים אנו בצורך לעצור נערים שעל אף גילם הרך הם, בעוונותינו הרבים, פושעים מועדים שמאחוריהם לפעמים רשימה של עשרות עבירות כבדות. יתר על כן, ברור לי שאם נאלצים אנו להחזיק נערים במעצר, הרי יש לעשות מאמץ שה-תנאים יהיו טובים ככל האפשר ושתהיה הפרדה ככל האפשר בין נערים למבוגרים, ובין הנערים לבין עצמם בהתאם לגילם.

מתוך קודרת ראייה זו רצוני להביא לידיעת חברי הכנסת, כי קיימת תכנית לבניית ארבעה בתי-מעצר לצעירים ליד ארבע הערים הגדולות. תכנית זו נמצאת בשלב היכולני מתקדם. ליד משרד הסעד הוקמה ועדה מייעצת להקמת בתי-מעצר לצעירים, בהשתתפות נציג המשטרה.

הי"ר ר. ברקת:

שאלה נוספת לחברי הכנסת אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, אני מזועזע מן התשובה הזאת. עצם העובדה שמקרה מחריד כזה יכול לקרות, — ויש להניח שאינו יחיד, כיוון שלא כל ילד ילך להתלונן כאשר קורה לו דבר כזה ויש להניח שרוב הילדים אינם מתלוננים — היא חמורה. יום מתכוון כבוד השר לעשות מיד כדי למנוע אפשרות כזאת שילד ייקלע לחבורת פושעי מין ואחרים לצרכי חקירה, ומעצרו הופך לשידול לסטייה מינית? זה דבר נורא.

שרי-המשטרה ש. הלל:

אני לא מקל ראש בחומרת העניין. מוכרחים להבין שאם נער משתף פעולה — כלומר יש פה בעיה של סטייה מינית אצל שני הצדדים — הרי קשה מאוד למנוע סכנה כזאת, כשם שקשה למנוע אותה גם מחוץ לכתלי בית-המעצר או בית-הכלא, אלא אם כן נגיע לכך שיהיו תאים נפרדים בין נערים, או תאים נפרדים בין אנשים בכלל. אני יכול לומר באופן שאינו משתמע לשני פנים, שאין כמעט להעלות על הדעת אפשרות של כפייה בכוח, של שימוש בכוח, כלומר עשיית מעשה מגונה על-ידי כפייה בניגוד לרצונו של הצד השני. אני מרשה לעצמי לומר שאני מאמין, שכמעט לא קיימת אפשרות כזאת, שאם נער לא ירצה לשתף פעולה, הדבר ייכפה עליו. אני לא מאמין שזה יכול לקרות.

8. החלטת הממשלה בעניין כינוס מוליטי בחברון

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשטרה ביום י' בחשוון תשל"א (9 בנובמבר 1970):

בשעתו ביקש ראש עיריית חברון, השייך אל-ג'עברי, לארגן כינוס של מנהיגים פלשתינאיים בעירו.

כפי שפורסם הועברה השאלה להכרעת ראש הממשלה. לפי מיטב ידיעתי טרם הוחלט לגבי השאלה הנדונה.

הגני מבקש לדעת:

1. האם האינפורמציה דלעיל נכונה? אם אינה נכונה — מה אינו נכון בה?
 2. אם לא ניתן היתר לאירגון הכנס הנ"ל — מה הסיבות לכך?
 3. האם בשלב זה מתנגדת הממשלה לקיום הכנס הנ"ל או כל כנס אחר הדומה לו?
- שר-המשטרה ש. הלל:**
הריני מפנה את השואל הנכבד לתשובתי שניתנה היום לשאילתה שלו עצמו מיום 27 במארס 1970, בה ימצא תשובה לשאילתה זו.

9. תלונות תושבי רמת-אביב על שוטטות יצאניות

חבר-הכנסת נ. אליעד שאל את שר המשטרה ביום י' בחשוון תשל"א (9 בנובמבר 1970):

בכתבה מפורסמת שהופיעה במוסף של "הארץ" (9 באוקטובר 1970), מאת מתי גולן, מתגוללת פרשת סבל של תושבי רמת-אביב, הגובלים עם כביש נתניה, כתוצאה מיצאניות המשוטטות במספר רב בסביבה.

אבקש את כבודו להשיבני:

1. האם הגיעו למשטרה תלונות של אזרחים על הנושא האמור?
2. מה התכיפות של תלונות כאלה?
3. האם הובא לידיעת המשטרה אותו טרור שמ-דובר עליו בכתבה ואשר מפעילים אותו סרסורים כלפי תושבי השכונה?
4. מה הם הצעדים שנקטה המשטרה כדי להגן על אזרחי השכונה ולהבטיח את שלוותם?
5. האם סמכויותיה החוקיות של המשטרה מספיקות כדי לטפל במצב?
6. אחרת — האם מתכננת המשטרה צעדים תחייים כדי להרחיב סמכותה בשטח זה?

שר-המשטרה ש. הלל:

לשאלה 1: כן, הגיעו.

לשאלה 2: מדי חודש מתקבלות כעשר תלונות טלפוניות על יצאניות המשוטטות בסביבה האמורה. כמו-כן נתקבלו במטה מרחב דן במשך שנת 1970 שלושה מכתבים מאזרחים הגרים באותה סביבה.

לשאלה 3: לא נתקבלה כל תלונה ולא ידוע על טרור המופעל כלפי תושבי השכונה על-ידי סרסורים.

לשאלה 4: המשטרה מקיימת פעילות בלתי-פוסקת, המתבטאת בסיוורים המבוצעים באמצעים שונים, וניידות המשטרה נענות לכל קריאה. מדי פעם מבוצעים מעצרים בעונן שוטטות.

לשאלה 5: זנות היא בעיה חברתית עתיקת יומין ואין לה פתרונות משטרתיים גרידא. הסמכויות שבידי

לידיעה זו והביע צערו על פירסומה. למשטרה לא הגיעה כל תלונה ולא נעשה כל טיפול בנדון.

לשאלה 3: כל ידיעה וכל תלונה נבדקות ונעשות פעולות בהתאם לנסיבות ובמסגרת הסמכויות הנתונות למשטרה.

הי"ד ר. ברקת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

כבוד השר, האם מאז שהשאילתה הוגשה הוחמר המצב בתחום העולם התחתון ואיומיו, או הוקל?

שר-המשטרה ש. הלל:

אם הכוונה היא לנושא הספציפי של השאילתה, כלומר סחטנות של קבוצות כאלה — הרי התשובה היא שהמצב לא הוחמר. וכבר ניצלתי הזדמנויות שונות כדי לומר שהדבר הזה לא יקום ולא יהיה. נתייחס בחומרה יוצאת מן הכלל לכל ביטוי של דבר כזה. לכן אני משוכנע לגמרי שאין מקום לחשוש שנוהג נפסד זה יכול להשתרש בחברה שלנו.

7. חקירה בעניין תלונתו של נער מכמר רמה, שנעצר בדרכו לעכו

חבר-הכנסת ת. טובי שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון תשל"א (3 בנובמבר 1970):

הנער ואיל כמאל ג'אסו, בן שלוש-עשרה, מהכפר רמה, התלונן על המקרה הבא:

ביום 4 בספטמבר 1970, כשהיה בדרכו לעכו, נעצר במבואות העיר על-ידי כוח משטרה, וסמל מתחנת המשטרה של כרמיאל, הידוע בשם אבנר-סרור, החל חוקר את הנער על מטרת בואו לעיר. הסמל החל מקלל את הנער באמרו שידוע לו שהוא בא לקחת לכפר את העתון "אל-איתיחאד" ושלא יעשה זאת. הסמל הטיח עלבונות ואיומים כלפי הנער וכלפי רק"ח ואיים עליו שלא יחזור בדרך זאת.

לאחר שעתיים, כשהנער חזר מהעיר אל הכפר ועמו חבילת עתוני "אל-איתיחאד", נעצר שוב על-ידי אותו כוח משטרה ואותו סמל החל לתקוף אותו, לאיים עליו, קרע את חולצתו וכן חלק מהעתונים ואיים עליו במעצר אם ישא שוב עתוני "אל-איתיחאד".

הגני מבקש לדעת:

1. האם ידועים לשר פרטי המקרה?
2. מדוע הפריע סמל המשטרה הנ"ל לנער שהלך לו בדרכו מבלי שיעבור כל עבירה?
3. האם התנהגות זאת מצד סמל המשטרה הנ"ל הולמת איש משטרה שתפקידו לשמור על החוק והסדר?
4. המוכן כבוד השר לחקור במקרה הנ"ל ולהוציא מסקנות מתאימות כלפי סמל המשטרה הנ"ל?

שר-המשטרה ש. הלל:

בנושא השאילתה הוגשה בשעתו תלונה למשטרת נפת עכו. התלונה נחקרה באורח יסודי, ומהחקירה נתברר כי אין לתלונה אחיה במציאות, וכי סמל המשטרה, שאילו מתייחסת השאילתה, כלל לא היה במקום בעת האירוע שאירע כביכול, אלא היה אותה עת בתפקיד במקומות אחרים.

ספורט ומועדונים לנוער. ביחוד חסרה בה יד מכונת ומחנכת. עקב כך מבלה הנוער מרבית זמנו בבתי-קפה וברחובות, והשכונה הפכה לאחד ממוקדי הבריאות.

המשטרה מקדישה תשומת-לב מירבית לשמירת החוק והסדר בשכונה זו. במשך 24 שעות ביממה, בשלוש משמרות, מסייר בשכונה שוטר, סייר רגלי, וכן פועל בה סיור ממונע (ניידת אזורית), ובאזרח חלקי מסייר בה סייר קטנוע או במכונית. מלבד כל אלה מסייר בשכונה לעתים רובכ"א אופנוע מענף התנועה.

עם זאת רצוני לשוב ולהדגיש כי תיקון המצב החב"רתי המזוהה השורר בנוה-שרת ובמקומות שבהם מתעני-רדות בעיות דומות איננו נושא לטיפול משטרי בלבד, אלא זוהי בעיה חינוכית וחברתית הנתונה בראש וראשונה בתחום טיפולם של משרדים אחרים כמו משרדי החינוך והסעד, וכן גופים ציבוריים כמו הרשויות המקומיות, תנועות הנוער וכדומה. ואולם המשטרה משתפת עצמה ברצון בפעולות חברתיות וחינוכיות המיועדות לתת קוץ המצב. ואכן בפגישה, שהתקיימה ב-17 בנובמבר 1970 בין מפקד משטרת מהוז תל-אביב לבין סגן ראש העיר תל-אביב וראש אגף הנוער והספורט בעיריית תל-אביב, סוכם על שורת פעולות חברתיות שבהן תשתלב גם המשטרה.

12. מניעת ספסרות בכרטיסים לתחרויות כדורגל

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזליו שאלה את שר המש-טרה ביום כ"א בחשוון תשל"א (20 בנובמבר 1970):

במשחק לכדורגל על גביע המדינה, שנערך באיצ-טדיון בלומפילד ביפו בין מכבי תל-אביב למכבי נתניה, היינו עדים לתופעה של ספסרות גלויה בכרטיסים. לעיני המשטרה נמכרו כרטיסים במחיר מופקע.

רצוני לשאול:

1. האם נעצרו על-ידי המשטרה מוכרי כרטיסים במחיר מופקע?

2. אם כן - כמה?

3. האם נערכה חקירה על-ידי המשטרה מי נושא באחריות לתופעה זו החוזרת מדי פעם במופעי ספורט חשובים?

4. אילו אמצעים תנקוט המשטרה כדי למנוע תופ-עות אלה לעתיד לבוא?

שר המשטרה ש. הלל:

לשאלות 1-2: כן. בתאריך 7 באוקטובר 1970, בעת קיום תחרות הכדורגל על גביע המדינה נעצרו בס-ביבת איצטדיון בלומפילד ביפו 6 חשודים בספסרות בכר-טיסי כניסה במחיר מופקע. נגד כולם נפתחו תיקים פלי-ליים. 5 מהם הועברו לתביעה והתיק הוגדר עדיין נחקר.

לשאלה 3: כן.

לשאלה 4: המשטרה תמשיך לפקח בנושא זה. ככל שהמשטרה מגלה או תגלה ספסרים, יובאו לדין.

בהתאם להסדר הקיים, בכל תחרות באיצטדיון בלומפילד שבה צפויה ספסרות בכרטיסים מופעלים שוטרים לטיפול בנושא. לשם פעילות נגד ספסרים מופ-עלת חוליית שוטרים בלבוש אזרחי.

המשטרה אינן מספיקות לפעולה יעילה למניעתה והן גם לא נועדו לכך.

לשאלה 6: המשטרה הגישה הצעות חקיקה שיהיה בהן כדי לסייע במניעת המטרד הנוצר על-ידי שוטטות למטרות זנות.

10. מהירות נסיעה במרוץ המכוניות באשקלון

חברת הכנסת מ. פרוש שאל את שר המשטרה ביום כ"א בחשוון תשל"א (20 בנובמבר 1970):

החברה הגרמנית "איירה" מקיימת בימים הקרובים מרוץ מכוניות באשקלון. במרוץ זה תעלה מהירות הנסיעה בהרבה על המהירות המקסימלית המותרת לפי תקנות התעבורה, תשכ"א-1961.

רצוני לשאול את כבוד השר:

1. האם נתנה רשות ממשלתית כלשהי היתר למשתתפי המרוץ לעבור על המהירות המקסימלית המו-תרת על-פי החוק?

2. אם לא ניתן היתר כזה - אילו צעדים נוקטת המשטרה כדי למנוע את הפרת החוק על-ידי המשתתפים במרוץ?

שר המשטרה ש. הלל:

לשאלה 1: בקובץ התקנות 2,633 מיום 17 בנובמ-בר 1970 פורסמו תקנות תעבורה (פיקוח על מרוצי מכוניות), תשל"א-1970. תקנה 6 מעניקה פטור מהור-אות מסוימות של הפקודה, לרבות פטור מהוראות חלק ב' לתקנות התעבורה, תשכ"א-1961, וכל תקנה אחרת הנוגעת לסדרי תנועה. הגבלות בדבר מהירויות מירביות מותרות (תקנה 54) כלולות בחלק ב' לתקנות הנ"ל.

לשאלה 2: אי לכך לא נקטה המשטרה צעדים נגד משתתפי המרוץ.

11. שמירת החוק והסדר בשכונת נוה-שרת

חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזליו שאלה את שר המש-טרה ביום כ"א בחשוון תשל"א (20 בנובמבר 1970):

בשידורי ישראל ב-11 בנובמבר 1970, בתכנית "אנ-שים ומאורעות", נמסר על משטר של טרור ופחדים השורר בנוה-שרת ועל ריבוי מעשי פשע, המבוצעים על-ידי כנופיית עבריינים המטילים את אימתם על תושבי השכונות, ובמיוחד לגבי נשים ובחורות צעירות. בשידור נמסר שהמשטרה איננה מגלה תקיפות מספקת לעקירת נגע זה.

רצוני לשאול:

אילו פעולות נקטה ותנקוט משטרת ישראל כדי להבטיח שמירת החוק והסדר בשכונת נוה-שרת?

שר המשטרה ש. הלל:

בתאריך 3 באוגוסט 1970 השיבותי מעל במה זו, בפירוט ובאריכות, לשתי שאילתות בעניין נוה-שרת, האחת של חברת הכנסת יוסף תמיר והאחרת של חברת הכנסת דניאל לוי. אולם מחמת חשיבות הנושא רצוני לנצל שאילתה נוספת זו ולהשיב גם עליה בפירוט, ולא להסתפק בהפניית השאלות הנכבדה לתשובותי הקודמות. בשכונת נוה-שרת קיימת הונחה חינוכית זה שנים רבות. אין בה מוסדות תרבות ראויים לשמם, מיתקני

בחוסר הנסיון של הציבור הישראלי במרוצי מכונות ובכך שזהו המרוץ הראשון מסוגו, הוקמה גדר מיוחדת בגובה 1.10 מטר. למרות זאת פרץ הקהל את הגדר, סירב להישמע להפצרות השוטרים והסדרנים לשוב אל מעבר לגדר, וגם הנסיונות להדוף את הקהל אל מעבר לגדר לא הועילו. אי לכך, בתיאום עם הגורמים האחרים הנוגעים בדבר, וכדי למנוע סכנת נפשות, הודיעה המש-טרה על הפסקת המרוץ.

לשאלה 2: 280 שוטרים, 50 אנשי הג"א ו-144 סדרנים.

לשאלה 3: נעצר אדם אחד באשמת הפרת סדר.
לשאלה 4: לאור הנסיון שנצבר יוסקו לקחים אשר ייושמו בעתיד באירועים מסוג זה.

15. אמצעי הביטוח במרוץ המכוניות באשקלון

חבר-הכנסת מ. פרוש שאל את שר המשטרה ביום כ"ו בחשוון תשל"א (25 בנובמבר 1970):

מרוץ המכוניות, שהתקיים באשקלון ביום כ"ג בחשוון תשל"א (22 בנובמבר 1970), הופסק באמצע לאחר שהקהל פרץ את הגדרות ועלה על המסלולים, ונציגה של חברת הביטוח הודיע שהחברה משעה את הביטוח מאחר שלא קויימו התנאים הנכללים בו.

עובדה זו מוכיחה שסידורי הביטוח שננקטו על-ידי מארגני המרוץ היו לקויים ולא היה בהם כדי למנוע מקהל הצופים סכנה.

רצוני לשאול את כבודו:

על סמך מה נתנה המשטרה את אישורה לקיום המרוץ, למרות סידורי הביטוח הלקויים?

שר-המשטרה ש. הלל:

ראשית דבר, רצוני לחלוק על אשר השואל הנכבד מכנה כהוכחה מן העובדה, דהיינו "שסדרי הביטוח שננקטו על-ידי מארגני המרוץ היו לקויים ולא היה בהם כדי למנוע מקהל הצופים סכנה".

המשטרה לא התנגדה לקיום המרוץ, מאחר שמארגני המופע קיימו את התנאים שנדרשו, ואף נבדקו ואושרו כמתאימים לתנאי הביטוח המקובלים על-ידי מהנדס העיר אשקלון, מר י. אלרואי. לצערי, הבעיה לא היתה נעוצה בהסדרי הביטוח, אלא בתופעה מצערת ומבישה של קהל בלתי-ממושמע. ובעניין זה הדיני מפנה את השואל הנכבד לתשובתי שניתנה זה עתה לשאלתה של חברת-הכנסת שושנה ארבל-אלמוזלינו בנושא זה.

16. נהונים על מעשי חבלה

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר המשטרה ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):

יואיל נא השר להשיבני:

1. כמה חשודים נאסרו ב-1970 בתחום ישראל במעשי חבלה וטרור, כמה מהם נשפטו וכמה מהם תוייבו בדין על מעשיהם?

2. כמה מעשי טרור וחבלה בוצעו בשנה הנ"ל ומה היו מספר הקרבנות?

3. ההיתה עלייה בפעולות המחבלים ב-1970 לעו-מת 1969?

13. נסיבות הסכמת המשטרה למתן היתר יציאה לחוץ-לארץ לאדם החשוד בעבירות מרמה

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר המשטרה ביום כ"א בחשוון תשל"א (20 בנובמבר 1970):

נמסר לי כי בהסכמת המשטרה ניתן למד שמואל שפירא, הנחשד בעבירות מרמה, לעזוב את ישראל כנגד הפקדת ערבות בסדר גדול של 30,000 לירות, בקירוב. מר שפירא הנ"ל, שהוא חשוד עיקרי בפרשת הרמאות של אשראי מרכזי של הפועל המזרחי, וכן בגניבת שק משוך על בנק אגודת ישראל, על סך 230,000 לירות, במטרה להוציא כסף במרמה מבנק המזרחי - יצא כאמור את ישראל ולא חזר במועד שנקבע לכך.

הנני מבקש לדעת:

1. האם הפרטים הנ"ל נכונים?
2. מה הניע את המשטרה להסכים ליציאתו של הנ"ל בערבות של 30,000 לירות בלבד?
3. האם ידוע למשטרה איפה נמצא האיש?
4. האם ביקשה המשטרה להכריז על מר שפירא הנ"ל כעל עבריין נמלט?

שר-המשטרה ש. הלל:

מר שמואל שפירא שוחרר בערבות בבית-המשפט ב-19 ביוני 1970, בתום המעצר שבו שהה לשם חקירה. ב-6 באוגוסט 1970 הגיש בקשה לבית-המשפט ליציאה לחוץ-לארץ למשך 30 יום מטעמים משפחתיים. בית-המשפט היתיר צאתו לאחר שהמבקש הגדיל את סכום הערבות אשר הפקיד קודם לכן.

בהיותו בחוץ-לארץ פנה לבית-המשפט בבקשה לה-אריך היתר שהייתו בחוץ-לארץ עד 25 באוקטובר 1970, ולאחר שלא נמצאה כל סיבה להתנגד לכך אושרה בקשתו.

בינתיים חזר מר שפירא ארצה והתייצב במשטרת תל-אביב.

14. נסיבות הפסקת מרוץ המכוניות באשקלון

חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו שאלה את שר המש-טרה ביום כ"ו בחשוון תשל"א (25 בנובמבר 1970):

בעקבות הפסקת מרוץ המכוניות שנערך באשקלון ב-22 בנובמבר 1970, בגלל התפרצות הקהל למסלול המרוץ, דבר העלול לפגום בשמה הטוב של ישראל - רצוני לשאול את כבודו:

1. האם נערכה חקירה לסיבות שאילצו את מארגני המרוץ לבטלו?

2. כמה שומרים שמרו על הסדר בזמן המרוץ?

3. האם נעצרו מפירי סדר על-ידי המשטרה?

4. אילו אמצעים ינקט שר המשטרה כדי למנוע הישנות מקרים דומים בעתיד?

שר-המשטרה ש. הלל:

לשאלה 1: כן, אשר נבדקה תכנית המרוץ נסתבר שכוונת המארגנים היתה להסתפק במתיחת חוט מסמן כדי לציין את תחום הסכנה שאותו אסור לקהל לעבור, וזאת כמקובל, לדבריהם, במסלולי מרוצים אחרים בעולם. ואולם במקרה דנן, לפי דרישת המשטרה, ובהתחשב

שר-המשטרה ש. הלל:

שה מכילה גם יצוא פיקטיבי של מיליוני דולר... ראש אגף החקירות במשטרת ישראל, מר שמואל רוט, הסכים לומר רק כי החקירה בעיצומה וכי בימים הקרובים ייפגש עם המפקח על מטבע זר באוצר לדין בפרשה".

הילכך הגני מתכבד לשאל את כבודו:

1. היש אמת בדיעה על חקירה שהתנהלה בדבר הברחת מטבע זר לחוץ-לארץ?
2. האם יואשמו החשודים, אם ישנם כאלה, ויועמדו לדין?

שר-המשטרה ש. הלל:

נפתח תיק על הברחות מטבע חוץ, המתייחס לאמור בשאילתה. נערכה חקירה והתיק הועבר לפרקליט המדינה לטיפולו.

18. מגעים לשיחורזר השומר החטוף ש. רונוסר

חבר-הכנסת י. תמיר שאל את שר החוץ ביום ד' בחשון תשל"א (3 בנובמבר 1970):

האם יכול שר החוץ למסור בכנסת ידיעות על גורלו של השומר החטוף שמואל רונוסר?

שר-החוץ א. אבן:

קיימנו ואנו מוסיפים לקיים מגעים רבים עם גורמים בין-לאומיים העשויים לסיע בשיחורזרו של החטוף רונוסר. בזמן האחרון הבאתי את סיכום המאמצים לביורור נוסף במישורים הממשלתיים האחראיים. הואיל וכל פירסום מפורט עלול לפגוע בהשגת המטרה, אביא ליד-עת ועדת החוץ והבטחון עוד השבוע סקירת המאמצים הנעשים והמתוכננים.

19. שידורי טלוויזיה בשווייץ על מדינת ישראל והארצות הערביות

חבר-הכנסת ז. שובל שאל את שר החוץ ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):

ב-30 באוקטובר שידרה תחנת הטלוויזיה של שירות השידור השווייצ (בשפה הצרפתית) תכנית בת שעתיים וחצי שהוקדשה כולה "לעולם הערבי". בתכנית זו נאמד בין השאר: א. שישאל התפתחה "על גבה" של הערבים ושהישראלים גירשו את הערבים מאדמתם; ב. שהי שגי החקלאות הערבית בארץ הם פחותי-ערך; ג. שמצ-רים, ירדן וסוריה אינן יכולות להתפתח בגלל "הכיבוש הישראלי" (דברים אלה נאמרו על-ידי מר אריק רולו).

התכנית הנ"ל באה בעקבות שידור דומה שנערך בטלוויזיה השווייצית הדוברת צרפתית ביום 11 בספטמבר שנה זו ושגם הוא היה חודר מגמתית ורוח אנטי-ישראלית.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם קיבל משרד החוץ הישראלי דיווח מנציגו בשווייץ על השידורים הנ"ל?
2. מה הם אמצעי ההסברה הננקטים על-ידי נציגי ישראל בשווייץ כדי לבלום מיבצעים אנטי-ישראליים כנ"ל ולגטרלם?
3. האם אין לראות בשידורים אלה בתחנת השידור הרשמית של שווייץ חריגה - ולו אף ברוח - מכללי הנייטרליות הנהוגים בשווייץ?

לשאלה 1: בתקופה שבין 1 בינואר 1970 ו-30 בנובמבר 1970 נעצרו על ביצוע מעשי חבלה בתחום ישראל (שאינו כולל השטחים המוחזקים): מחבלים שהגיעו מעבר לקו הפסקת האש - 18; תושבי ישראל (מיעוטים) - 74. בסך-הכל - 92. מהם: נשפטו וחויבו - 48; מחכים לבידור דינם - 44. נוסף לכך נהרגו 66 מסתננים שבאו מעבר לקו הפסקת האש.

לשאלה 2: א) בתקופה שבין 1 בינואר 1970 ו-30 בנובמבר 1970 בוצעו 103 מעשי טרור וחבלה בישראל; ב) מספר הקרבנות כתוצאה ממעשי טרור אלה היה: הרגים 13; פצועים 109. פירוט זה איננו כולל ידי מעבר לגבול.

לשאלה 3: בתקופה שבין 1 בינואר 1969 לבין 30 בנובמבר 1969 אירעו 208 מעשי חבלה. בתקופה המקבילה ב-1970 אירעו 103 מקרים. היתה איפוא ירידה שלמעלה מ-50%.

הי"ר ר. ברקת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

האם כבוד השר יכול להשיבני, באיזו מידה משתפים ערבי ישראל פעולה עם המשטרה במלחמתה בחבלנים ויתר השותפים לפעולות החבלה?

שר-המשטרה ש. הלל:

אנו מצפים מערביי ישראל - כמו שאנו מצפים מכל אזרח במדינה - לעזור למשטרה במלחמתה נגד המחבלים למיניהם, בין שהם באים מתוך ערביי ישראל ובין שהם באים מעבר לגבול. פרט לאותם מקרים מצע-דים, שמספר ערבים ישראלים שיתפו פעולה עם אירגוני הטרור, אם בצורה אקטיבית ואם בצורה פסיבית, ככלל אני יכול לומר, ואני שמח לומר, שערביי ישראל בכלל נוהגים בעניין זה כאזרחי מדינה נאמנים לכל דבר.

אני רוצה לנצל הזדמנות זו על מנת לחזור ולהדגיש, שאם כתוצאה מהפעילות החבלנית שהיתה בתקופה זו יש 200 ערבים ישראלים שנתפסו בשל סיוע או פעילות חבלנית, הרי בכל זאת אלה הם 200 לעומת אוכלוסיה של מאות אלפי ערבים בישראל, שהם אזרחים נאמנים לכל דבר, וחלק גדול מהם משתפים את עצמם הלכה למעשה בכוחות הבטחון שלנו. במשטרה ובמשמר הגבול יש בני מיעוטים המסכנים את עצמם במלחמה על בטחון ישראל.

אני מנצל הזדמנות זו לחזור ולומר, שאין להטיל אשמה על האוכלוסיה הערבית הישראלית כולה בגלל העובדה שיש כך וכך עשרות מבני המיעוטים ששיתפו פעולה עם אירגוני הטרור.

17. חקירה בעניין הברחת מטבע חוץ

חבר-הכנסת מ. סנה שאל את שר המשטרה ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):

בכתבה ב"הארץ" מיום 13 בנובמבר 1970 נאמר: "משטרת ישראל מסיימת בימים אלו חקירה של פרשת הברחות מיליוני דולר לחוץ-לארץ באמצעות שימוש בחשבונות כוזבים של תושבי חוץ בבנק לסחר חוץ. הפר-

ציאליסטיות גם מביעות את תמיכתן בפתחת המש"א ומתן בחסות יארינג".

אודה לכבודו אם ישיבני :

האם רואה כבוד השר בהודעה זו תפנית חיובית כלפי ישראל ושינוי במדיניותן של המדינות הסוציאליסטיות אשר ניתקו את קשריהן הדיפלומטיים לאחר מלחמת ששת הימים ?

שר-התחן א. אבן :

1. אין למצוא חידוש בנושא המזרח-תיכוני בהודעתן של מדינות ברית וארשה, אשר נתפרסמה כתום הדיונים בברלין.

הציטוט, שהגיע כנראה לידי חבר הכנסת הגכבד ושעליו הוא מסתמך, לוקה באי-דיוקים. הפסוקים המצוטטים מנותקים מההקשר הכולל ועל-ידי כך מאבדים ממשמעותם.

2. המצב המסוכן במזרח התיכון - קובעת ההודעה בראשיתה - קיים בשל הכיבוש הישראלי ובגלל מדיניותה תה האיימפריאליסטית של ישראל, הנתמכת על-ידי הריאקציה הבינ-לאומית. ישראל שמה מכשולים על הדרך לפתרון מדיני.

3. קיימת שתי דרכים מוגזרות בנושא המזרח-תיכוני: האחת - אשר בה צועדות מצרים ושאר מדינות ערב, המדינות הסוציאליסטיות ויתר מדינות שוחרות השלום - היא דרך הפתרון באמצעים מדיניים שיבטיחו לכל עמי המזרח התיכון, לרבות העם הישראלי, קיום לאומי עצמאי ו בטוח ואת גבולותיהם, אבל - מוסיפה מיד ההודעה, כדי למנוע אי-הבנה - לא יכול להיות שלום במזרח התיכון כל עוד הצבא הישראלי לא פינה את כל השטחים הערביים.

הצעד המעשי הוא - לפי ההודעה - הוא להביא למגעים ושיחות בין הצדדים בתיווכו של ד"ר יארינג. זאת דרך אחת. הדרך השנייה - היא דרך הסיפוח; חתימה תחת המשטרים הערביים המתקדמים ותנועות השיחרור הלאומי הערבי; חבלה מתמדת במאמצים המובילים להסדר צודק. דרך זו, שישראל צועדת בה בעידודו של האיימפריאליזם ובתמיכתו, מסכנת את האינטרסים החיוניים של ישראל עצמה.

4. לאחר ניתוח זה מסתיימת ההודעה בהבטחה, כי משתתפי הכנס מאשרים שוב נכונותם להמשיך ולתמוך במאבקם הצודק של עמי ערב, בכללם העם הערבי הפלשתינאי.

5. עד כאן לשון ההודעה. ראיתי לנכון להביא עיקריה לפני הבית בתשובה לשאילתה של חבר הכנסת הנכבד, כדי למנוע כל אי-הבנה שמקורה במובאה חלקית. אם ננתח לשון ההודעה זו נראה כי אין בה, כאמור, שינוי מהותי. בשנת 1970, לאחר 23 שנים לקיום ישראל, רצון מאבקים ושלוש מלחמות, אין אנו מסוגלים עוד להתפעל מהצהרתה המילולית של ברית וארשה, המכירה בזכות קיומו.

היסודות העיקריים שבהודעה זו תוזרים בעקבותיה על קו מדיניותה העוינת של ברית-המועצות: האשמת ישראל במתיחות הקיימת ובנסיגות לסכל כל פתרון; תביעה לנסיגה מוחלטת וכתמורה - "הסדר מדיני" שאין בצדו מגע ישיר, הכרה ושלוש של אמת. הדיבורים על זכות קיומה של ישראל, כאשר בצד

4. האם שוחח נציג ישראלי עם אישים מוסמכים האחראים לתכניות הנ"ל ?

שר-התחן א. אבן :

1. כן.

2. נציגי ישראל מקיימים מגע שוטף עם האחראים לאמצעי התקשורת העיקריים בשווייץ, כבמדינות אחרות, מעודדים ואף מזמינים עורכים חשובים לבקר בארץ, ואחר שובם מקיימים עם האחראים מגע אישי הדוק, וכן הספקת חומר הסברה בסיסי באורח שוטף. הדבר נותן אותותיו בשידורים בצורה משביעה רצון. נציגיו מצווים לחשוף בפני האחראים ברשתות השידור את מידת הכוב שבתעמולה הערבית.

3. התשובה שלילית. שהרי רובם הגדול והמכריע של השידורים בטלוויזיה השווייצית הם חיוביים ביותר לישראל, ורק בשניים המוזכרים על-ידי חבר-הכנסת הנכבד בא לידי ביטוי הצד הערבי. הפרשנות בשידורי שווייץ על המזרח התיכון היא בדרך כלל חיובית מאוד מבחינת תדמיתה של מדינת ישראל.

4. לאור הביקורת הרבה בעתוני שווייץ בגנות שני השידורים המוזכרים בשאילתה לא פנה נציגנו בשווייץ באופן מיוחד לאחראים, אלא הסתפק במגעים השוטפים ובהם הטעים עובדת הביקורת הרבה שעודרו השידורים ואת ביקורתו הוא.

מבחינת המאזן הכולל של שידורים עומדת שווייץ בין המדינות החיוביות ביותר.

20. נכונותה של ישראל להגיש עזרה לנפגעי פקיסטאן

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר התחן ביום י"ב בכסלו תשל"א (10 בדצמבר 1970):

כחצי מיליון איש נהרגו באסון שפקד את פקיסטאן המזרחית ומאות אלפים אחרים נותרו ללא קורת-גג וחסרי כל.

אודה לכבודו אם ישיבני :

1. האם נתבקשה ישראל להגיש עזרתה לנפגעי פקיסטאן ועל-ידי מי ?

2. האם הגישה ישראל עזרה ובמה התבטא הדבר ?

שר-התחן א. אבן :

1. ישראל נתבקשה על-ידי יושב-ראש העצרת, יחד עם יתר מדינות האו"ם, להגיש עזרה לנפגעי פקיסטאן. אנו זועענו עמוקות מעוצמת האסון והיקפו.

2. ישראל הציעה לפקיסטאן באמצעות הצלב האדום הבינ-לאומי, תוך הסתייעות במגן דוד אדום, עזרה במשלוח מרפאות גידות, תרופות ומוזון, והצלב האדום הפקיסטאני השיב בסירוב להצעתנו.

21. עמדתן של מדינות ברית וארשה כלפי ישראל

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר התחן ביום י"ב בכסלו תשל"א (10 בדצמבר 1970):

מנהיגי ברית וארשה אשר התכנסו במזרח ברלין אישרו במסמך המוקדש למצב במזרח התיכון מדיניות הנוטה לערוב "לכל עמי האזור, לרבות העם הישראלי, קיום לאומי וגבולות בטוחים". כן נאמר ש"הארצות הסו-

שנאלצה להיענות לסחטנות. כן נפגמה דמותם של הנצי"גים הערבים שעוררו נגדם התמרמרות ציבורית רבה בני-גריה על שרירותם ונכונותם להכשיל את הוועידה.

ב. בקראקאס. שגריר ישראל בקראקאס הוזמן על-ידי שר המכרות והנפט של ונסואלה לפתיחת כנס אירגון המדינות מפיקות הנפט. כחצי שעה אחר הזמן שנקבע לפתיחה אמר שר החוץ לשגריר, שהשרים הערביים שהגיעו לכנס מסרבים להיכנס לאולם כל עוד שגריר ישראל נמצא שם. השר הוסיף, שהיתה לשגריר כל הזכות לבוא ויש לו אף הזכות להישאר באולם. אך אם השרים הערבים לא ייכנסו אזי לנשיא, אשר לפי התכנית עמד לצאום, לא יהיה לפני מי לפתוח את האירוע וכל הדיונים שהם חשובים לוונסואלה יידונו לכשלוף. השר אמר שבנסיבות אלה הוא פונה לשגריר כאל דידי ומשאיר לשיקולו אם להישאר בהוסיפו מלות גנאי על התנהגות הערבים.

השגריר שקל את המצב והחליט להיעדר. שר החוץ ושר הנפט הדו לו בהתרגשות.

במעמדים שונים הביעו נשיא ונסואלה, שר החוץ ומנכ"ל משרד החוץ צער עמוק על התקרית.

לשאלות 2 ו-3: נציגי ישראל באפריקה ובאמריקה הלטינית קיבלו הוראה להתייעץ עם משרד החוץ בירו-שלים בטרם יענו להזמנה להשתתף בכנס בין-לאומי, שבו יש לערבים רוב ברור, ולוודא מראש ככל הניתן לכל יישנו מקרים דומים.

23. עמדתן של מדינות שונות לגבי החלטת האו"ם בעניין שמירה על זכויות האדם של הערבים בשטחים המוחזקים

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר החוץ ביום י"ח בכסלו תשל"א (16 בדצמבר 1970):

הוועדה המדינית המיוחדת של עצרת האו"ם קיבלה ביום שישי האחרון החלטה הקוראת לישראל "להפסיק את פגיעותיה בזכויות האדם של האוכלוסייה הערבית בשטחים שכבשה בשנת 1967". ההחלטה נתקבלה ברוב של 49 קולות מטעם המדינות הקומוניסטיות ומדינות אפרו-אסיאניות נגד 14 מדינות, בתוכן ארצות-הברית, ו-37 נמנעות, בנייהן בריטניה וצרפת. הוועדה גם קראה לישראל להגשים מיד את המלצותיה של ועדת החקירה של האו"ם אשר מצאה את ישראל "אשמה בפגיעה בזכויות הערבים בשטחים הכבושים".

אודה לכבודו אם ישיבני:

א. כמה מדינות המקיימות קשר דיפלומטי עם ישראל הצביעו בעד החלטה זו?

ב. האם לאור העובדה שכל מדינות אירופה המערב-בית וידידותיות לישראל גמגמו מהצבעה צפוי מפנה לרעה מצד מדינות אלה לבעיותינו?

ג. האם טענת ישראל כי בעת ובעונה אחת על הוועדה לבדוק את תנאי החיים של היהודים במדינות ערב נתמכה על-ידי מדינות מסוימות, ואם כן — על-די אילו?

שר-החוץ א. אבן:

א. תוצאות הצבעה שהתקיימה במליאת העצרת על אותה החלטה: 52 בעד, 20 נגד, 43 נמנעות, 12 נעדרות. בין ה-52 שתמכו בהצעת סרק זו יש לנו יחסים

באה החבטחה החגיגית לתמוך במאבקם של עמי ערב, יתר על כן, פעילות עוינת בזירה בין-לאומית ומעורבות צבאית מעבר לתעלה — אלה אינם יכולים להיחשב, לצערי, כתפנית חיובית.

6. רצוני להביע תקווה כי תפנית כזו תבוא כאשר קברניטי ברית-המועצות ומדינות ברית וארשה יבינו כי זכותה של ישראל לשלום, לגבולות בטוחים ומוכרים היא חלק אינטגרלי של הסדר צודק וממשי במזרח התיכון; כי אין לשבור רצונה של ישראל בדו-קיום בשלום עם שכנותיה; וכי הדרך המובילה לכך היא לא בעידוד התוקפנות הערבית, כי אם במשא-ומתן חפשי מתנאים מוקדמים ומאיומים מלחמתיים.

22. מקרים של פגיעה בכבודם של שגרירי ישראל בלאגוס ובקראקאס

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר החוץ ביום י"ח בכסלו תשל"א (16 בדצמבר 1970):

שגרירי ישראל בלאגוס, בירת ניגריה, ובקראקאס, בירת ונסואלה, היו לפני שבוע נתונים לעלבון לאומי ואישי.

בלאגוס, שם התכנסה ועדת אירגון ההתאחדות האפריקנית, ובקראקאס, שם נערך כנס אירגון המדינות מפיקות הנפט, הצליחו נציגי המדינות הערביות-המוסלמיות להרחיק את שגרירינו מהטקסים באיום כי יחרימו את הטקסים והאירועים בגלל נוכחותם של נציגי ישראל. בשני המקרים — לפי העתונות — הצליחו, ושגרירי ישראל אשר הוזמנו רשמית לטקסים נאלצו לספוג עלבון ולהסתלק, והמארחים לא מיהו.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם נכוונת ידיעות אלה אשר נתפרסמו בעת-

גות?

2. האם אין צורך לבחון מחדש את הוראות הקבע שניתנות לנציגינו בחוץ-לארץ, איך לנהוג במקרים כגון אלה?

3. מה בדעת כבודו לעשות כדי שמקרים דומים של השפלת כבוד ישראל לא יישנו?

שר-החוץ א. אבן:

לשאלה 1: התשובה חיובית, ואפרט את אשר קרה:

א. בלאגוס. שגריר ישראל בלאגוס קיבל הזמנת ממשלת ניגריה להשתתף בפתיחה החגיגית של כנס אירגון ההתאחדות האפריקנית בלאגוס בתאם לגוהלי הטקס הבין-לאומיים. הזמנתו אושרה גם על-ידי שר החוץ של ניגריה. נציגי מדינות ערב איימו להחרים את המעמד החגיגי וטקס הפתיחה של הכנס נדחה למשך כשעתיים. ראש מדינת ניגריה ושר החוץ ניהלו ויכוח ארוך וחריף עם נציגי מדינות ערב וניסו להבהיר חובת ניגריה לכבד ללא אפליה את כל הנציגים הדיפלומטיים המרי-אמנים אליה. לבסוף פנה שר החוץ של ניגריה בשם ראש המדינה לשגרירינו בהתנצלות ובהצעה שייעדר מה-וועידה על מנת למנוע כשלונו. למשאלת ראש המדינה נעתר שגרירנו לבקשה זו מתוך רצון לכבד את רצונו של ראש המדינה.

לפי תגובות העתונות ואישים ניגריאניים רמי-מעלה מסתבר שבתקרית זו נפגע כבודה של המדינה המארחת

ממשלת ארצות-הברית מדגישה באזוני, כי אם יתחדשו שיחות יארינג, המוקד צריך להיות עמדותיהם והצעותיהם של הצדדים המשתתפים במשא-ומתן במי-שרון. אשר לנשיא ניקסון, אני מציע שהשואל הנכבד יתייחס רק להודעותיו הפומביות.

הי"ד ר. ברקת:

שאלה נוספת לחבר-הכנסת אורי אבנרי.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד השר, אתמול אמר הסינאטור מנספילד בצאתו מפגישה עם הנשיא ניקסון, כי הנשיא דבק באופן קיצוני בתכנית רוג'רס. האם זה מזדהה עם הערכת כבוד השר?

שר-החוץ א. אבן:

אני בטוח שזה משקף את דעתו של הסינאטור מנספילד, שלפי מיטב ידיעתי איננו נשיא ארצות-הברית.

25. פעילות מדינית להגנה על היהודים

בברית-המועצות נוכח משפט לנינגרד

חבר-הכנסת מ. כרמל שאל את שר החוץ ביום כ"ד בכסלו תשל"א (22 בדצמבר 1970):

נוכח הוועה שבמשפט הפרובוקטיבי בלנינגרד, הדא-גה הגדולה לגורל העומדים שם לדין והחודדה הרבה מפני גל האנטישמיות המתעורר בברית-המועצות, אבקש את כבודו להשיבי:

מה היא הפעילות המדינית הנעשית על-ידי גזי-גיות ישראל בבירות העולם לזיום צעדים מדיניים-דיפלומטיים של המדינות השונות ולגייס את דעת הקהל בעולם להגנה על היהודים בברית-המועצות ועל זכותם לעלות לישראל כדי להפעיל לוחץ בין-לאומי על של-טונות ברית-המועצות, מביימו המשפט, ולהקל על גורל העומדים למשפט?

שר-החוץ א. אבן:

שאלתה זו הגיע אלי רק אמש. אנצל הזדמנות קרובה לפרט באזני הכנסת את הפעולות שנקטו ואת התהודה הרבה שנתעוררה בעת הקהל העולמית. היו התבטאויות חשובות מטעם ממשלות, פרלמנטים, איר-גונים ציבוריים ואישים בעלי מוניטין, נוסף על הד רחב בעתונות הבין-לאומית. נמתחת על מדינותה של ברית-המועצות בסוגיה זו ביקורת נמרצה, תוך האשמת ממשלת ברית-המועצות בהפרת זכויות האדם וביחס אכזרי ליהודים בברית-המועצות ולרצונם הטבעי לחיות במולדת עמם ולהשתתף בניינה. ישראל היא מדינת העם היהודי, ומכאן שצאי ישראל מקדישים עדיפות של מרץ ותשומת-לב לבעיה טראגית זו. אני רוצה לקוות כי תגובה עולמית זו אינה אלא ראשית התעוררות האנו-שות הנאורה נגד מאמץ כושל לשלול מציבור יהודי גדול את זכותו האנושית להצטרף לעם היהודי בבניין מולדתו.

26. פרטים על הגרעון ברשויות המקומיות

חבר-הכנסת ו. ארוז שאל את שר הפנים ביום כ"ו בחשוון תשל"א (25 בנובמבר 1970):

אבקש את כבודו להשיבי:

1. מה הוא הגרעון המשוער של הרשויות המקומיות לשנת הכספים 1970/71?
2. מה הסיבות לגרעון זה?

דיפלומטיים רק עם 17 מהן ואין לנו יחסים דיפלומטיים עם ה-35 הנותרות. ה-17 מבין מהייבות ההחלטה אשר אתן מקיימת ישראל יחסים דיפלומטיים הן: 11 באפ-ריקה — אוגנדה, בורונדי, טוגני, מאוריציוס, זמביה, גינאה המשוונית, קאמרון, צ'אד, ניגריה, מאל, סנגל; 1 באסיה: נפאל; 3 בים התיכון — תורכיה, יוון, קפריסין; 1 במזרח אירופה — רומניה; 1 באמריקה הלטינית — קובה. אשר ל-35 שתמכו בהצעה מקרב אלה שאינן מקיימות עמנו יחסים דיפלומטיים, הרי הן, כידוע: (א) מדינות ערב; (ב) המדינות המוסלמיות והערביות-למחצה; (ג) מדינות הגוש הסובייטי; (ד) מדי-נות שמשטמים שונים נרממו לעגלת הערבים, דהיינו: הודו, ציילון, ספרד וסין הלאומנית.

יש כ-48 מדינות שאינן מרשות לעצמן בשום מקרה להצביע שלא בהתאם לרצונם של הערבים.

מניתוח זה מסתבר שההחלטה נתקבלה בקולות של מדינות ערב, מדינות מוסלמיות והגוש הסובייטי. אין לדבר בהכללה על "תמיכת המדינות האפרו-אסייניות בהחלטה", שהרי התנגדו לה 5 מדינות אפריקניות ונמנעו 10 אפריקניות ו-7 אסייניות. ועוד תריסר מדינות אפריקניות ואסייניות החליטו להיעדר מהדיון. כאמור, רוב המדינות באפריקה ואסיה המקיימות יחסים אתנו סירבו לתת יד להמלצה זו. יש לנו יחסים עם למעלה מ-40 מדינות באפריקה ואסיה ומהן 12 הצביעו לטובת הצעה זו.

ב. הימנעות מדינות אירופה המערבית אינה מש-קפת מפנה בעניין זה, מאחר שהן נמנעו בהצבעה על ההחלטות באותו נושא (ומהן החלטות יותר חריפות) בעצרת אשתקד ובעצרת לפני שנתיים וגם בגופי אום-אחרים שהתכנסו בין העצרות. כמוכן, איננו משלימים עם הימנעות זו, שתוצאתה היא הפיכת דעתו של מיעוט חברי האום-החלטות פורמליות של העצרת. על בעיות הימנעות של מדינות אירופה מההחלטות שהן משהיי-גות מהן קיימתי בירור עם שגרירינו וסוכם על פעולה מיוחדת נוספת שבכוונתנו לבא.

ג. מדינות אוניברסיטיות לא גילו שום עניין בדיון המלאכותי הזה במצב תושבי השטחים וכמעט שלא הש-תתפו בדיון מטוב ועד רע. עם זאת, לפחות נציג ארצות-הברית הסביר את הצבעתו נגד ההחלטה, בציינו כי ממשלתו מוסיפה לדאוג עמוקות לזכויות כל העמים באזור, אך החלטה מסוג זה אינה משרתת מגמה זו.

24. עמדת נשיא ארצות-הברית בעניין

תכנית רוג'רס

חבר-הכנסת א. אבנרי שאל את שר החוץ ביום י"ט בכסלו תשל"א (17 בדצמבר 1970):

נוכח פירסומים שהופיעו ב"הארץ" של יום 13 בדצמבר 1970, לפיהם נראה שנשיא ארצות-הברית "מתרחק במקצת מתכנית רוג'רס", הנני מבקש לדעת: האם הבהירו נציגי ממשלת ארצות-הברית לנציגי ממשלת ישראל כי ארצות-הברית תזרה בה בצורה כלשהי מתכנית רוג'רס?

שר-החוץ א. אבן:

אין בדעתי לגלות בתשובה לשאלתה תכנם של דברים הנאמרים באזוני נציגי ישראל בשיחות דיפלומטיות. לא אוכל איפוא להוסיף לדבריהם של אישים אמרי-קניים, לגרוע מהם או לפרש אותם.

לראות את ההצגה בטרם ההופעה בפני הציבור. ביום 23 בנובמבר 1970 חזתה מליאת המועצה בחזרה כללית והחליטה: א) להתיר את ההצגה למבוגרים בלבד (מגיל 16 ומעלה); ב) לא להתיר העידום הקבוצתי של הנערים והנערות. עם התחלת ההצגות בפני הציבור ביקרו מספר חברי המועצה ומצאו שאמנם ההצגה מבוצעת בהתאם לדרישותיה.

לשאלה 3: אין קריטריונים בכתב, אולם המועצה אימצה לה קריטריונים מסויימים לאי-התרה, כגון: אלי-מות מופרות, תמונות זועמה, פורנוגרפיה, לימוד דרכי אלימות ופשע, פגיעה ברגשות הציבור, פגיעה בערכי מוסר ובטעם הטוב.

לשאלה 4: המועצה לביקורת סרטים ומחזות היא סוברנית בהתאם לחוק החליט בהתאם לשיקוליה ובדוב דעות אם להתיר או לאסור.

28. קנה-המידה למתן מעמד של עירייה לרשות מקומית

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הפנים ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):
לאחרונה רבו הפירסומים בעתונות על התמרמרות ברשויות מקומיות שונות על שלא העניקו להן מעמד של עיר.

אודה לכבודו אם ישיבני:

1. האם פועל משרד הפנים בשאלה זו לפי קנה-מידה מסויים?
2. אם כן — מה קנה-המידה הקובע מתן מעמד עירוני לרשות מסויימת?
3. האם הביא משרד הפנים קנה-מידה זה לידי-עתם של ראשי הרשויות המקומיות במדינה?
4. אם לא — האם הוא מוכן להביא זאת בפניהם?
5. אילו רשויות פנו בשנה האחרונה בבקשה לקבל מעמד של עיר ומדוע נדחו?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלה 1: כן.

לשאלה 2: שר הפנים המנוה, מר חיים משה שפירא ז"ל, קבע כי קנה-המידה הקובע שינוי מעמדה של המועצה המקומית לעירייה הוא אוכלוסיה מקומית של 20,000 נפש לפחות. קנה-מידה זה הוא תנאי ראשון אך לא יחיד.

לשאלות 3-4: משרד הפנים הביא קנה-מידה זה לידיעתן של המועצות המקומיות שביקשו לשנות מעמדם לעיריות.

לשאלה 5: בשנה האחרונה ביקשו המועצות המקומיות נצרות-עולית, עפולה וקריית-גת לקבל סטטוס של עיריות, אך בקשותיהן לא נענו מפני שאף אחת מהן לא הגיעה עדיין לאוכלוסיה של שתי רבבות נפש.

עם זאת, המשרד מתכוון לדון מחדש במשך השנה בסוגיה הנדונה ולעצב מדיניות-קבע בנושא זה.

29. מגיעת הקמתו של חוף רחצה ליד בית-העלמין העתיק בטבריה

חבר-הכנסת ש. לורנץ שאל את שר הפנים ביום ה' בכסלו תשל"א (3 בדצמבר 1970):

בעתון "המדיע" מיום כ"ד בחשוון תשל"א (23

3. מה הוא הגרעון המצטבר של הרשויות המקומיות בשלוש השנים הקרובות?

4. מה הם האמצעים שמשרד הפנים עומד לנקוט כדי לחסל את הגרעון השוטף והמצטבר של הרשויות המקומיות?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלה 1: הגרעון המשוער של הרשויות המקומיות לשנת הכספים 1970/71 יגיע לסך 60—70 מיליון ל"י.

לשאלה 2: הסיבות לגרעון —

א) עיסקת החבילה הטילה על הרשויות המקומיות נטל כספי נוסף (כ-70 מיליון ל"י תוצאה ישירה של העלאת שכר), מאידך גיסא מגע הסכם זה גידול בהכנסות, בכך שלא התיר העלאת מסים.

ב) התייקרויות והעלאת מסים על-ידי הממשלה, שחלו באמצע השנה (לרבות הטלת היטל יבוא ומס קנייה על רכש מוניציפלי מסויים), נאמדות בתוספת של 25 מיליון ל"י.

ג) חל גידול ניכר בסעיף פרעון מילווה, זאת בעיקר עקב 2 גורמים — (1) החל משנת 1970/71 חלה על הרשויות המקומיות חובת פרעון הקרן על הלוואות לזמן ארוך שניתנו לשם הקמת מבנים לבתי-ספר; (2) כן תחול על הרשויות המקומיות חובת פרעון קרן על אמיסיות שהונפקו לפני שלוש שנים.

לשאלה 3: הגרעון המצטבר בשלוש השנים הקרובות — אין כיום אפשרות להשיב על כך תשובה מדוייקת.

לשאלה 4: שרי האוצר והפנים ערים למצב והם מינו ועדה — בראשות מנכ"ל משרד הפנים ובהשתתפות הממונה על התקציבים ונציג השלטון המקומי — שתפקידה לסכם עובדות ולגבש הצעות לפתרון הבעיה.

27. הצגת המחזמר "קפוף"

חבר-הכנסת ש. י. גרוס שאל את שר הפנים ביום כ"ו בחשוון תשל"א (25 בנובמבר 1970):

בעתון "הארץ" פורסם מכתב למערכת בחתימת פרופ' א. הראל-פיש על הצגת המחזמר "קפוף", שיוצג או כבר הוצג ב"אלהמברה" ביפו.

אבקש לדעת:

1. האם המחזמר הזה עבר את הביקורת של הוועדה לביקורת סרטים ומחזות?

2. אם כן — האם אישרה הוועדה את הצגת המחזמר?

3. מה הם הקריטריונים המנחים את הוועדה בפעולתה?

4. האם בדעת כבוד השר לנקוט צעדים כדי למנוע את הצגת המחזמר?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלות 1 ו-2: כן. בהתאם לפקודת הצגות ציבוריות קראו את הטקסט של "קפוף" שני חברי מועצה, הממונים ועדת-משנה. הוועדה אישרה את המחזה לכל הגילים באשר לא מצאה בו כל פסול. מליאת המועצה קיבלה ואישרה את הצעת ועדת-המשנה וב-13 באוקטובר 1970 הוצא היתר להצגה, כמקובל.

לרגל הפירסומים על התפשטות עירום בהצגה פנתה המועצה ביום 10 בנובמבר 1970 לחיאתרון "דגן" ודרשה

חוברת ח', ושיבה קל"א

— שאילתות ותשובות (לורנץ, בורג, ורדיגר); הצעה לסדר-היום (ברקת, טובי) —

30. מניעת הקמתו של חוף רחצה ליד

בית-העלמין העתיק בטבריה

חבר-הכנסת א. ורדיגר שאל את שר הפנים ביום י"ב בכסלו תשל"א (10 בדצמבר 1970):

עיריית טבריה יוזמת הקמתו של חוף רחצה עירוני בים הכנרת בסמוך לבית-העלמין העתיק בעיר.

אבקש לדעת:

1. האם ידוע למשרד הפנים על כך?
2. האם נתבקש לחוות דעתו על מיקום זה של חוף הרחצה?

3. אם כן — מה היא חוות הדעת?

4. אם לא — האם מוכן כבוד השר להודות על בדיקת מיקום מקום הרחצה שנקבע בסמוך לקברי צדיקים?

שר-הפנים י. בורג:

ראה תשובתי שניתנה זה עתה לשאילתה של חבר-הכנסת לורנץ באותו עניין.

בנובמבר 1970) פורסם כי קיימת תכנית להקמת חוף רחצה על עפת ים כנרת ליד בית-העלמין העתיק של טבריה, בו טמונים גדולי הדורות הקודמים, רבנים ואדמו"רים מפורסמים. הדבר יהיה פגיעה המורה בכבודו של מקום עתיק ומקודש זה.

אבקש את כבוד השר להשיבני:

1. האם נכונה ידיעה זו?

2. אם כן — האם ינקוט כבוד השר צעדים כדי למנוע את הקמת חוף הרחצה בסמוך לבית-העלמין?

שר-הפנים י. בורג:

לשאלה 1: נכון, הוגשה תכנית לוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה, מחוץ הצפון.

לשאלה 2: הוועדה לא אישרה את התכנית שהוגשה, ועומדת על המשמר על מנת למנוע הקמת חוף הרחצה על-יד בית-העלמין העתיק בטבריה.

ג. הצעה לסדר-היום

דו"ח ועדת החקירה של האו"ם בדבר מצבם של תושבי השטחים המוחזקים

היו"ר ר. ברקת:

הכנסת תעבור לסעיף י"א בסדר-היום: הצעות לסדר-היום. ראשונה: דו"ח ועדת החקירה של האו"ם בדבר מצבם של תושבי השטחים המוחזקים, הצעתו של חבר-הכנסת טובי. רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי.

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. ועדת החקירה מטעם האו"ם, אשר הוקמה לבדיקת מצבם של התושבים בשטחים הערביים הכבושים על ידי ישראל, הגישה בתחילת חודש נובמבר ש.ז. לעצרת האו"ם את מסקנותיה והמלצותיה. כידוע, סירבה ממשלת ישראל לשתף פעולה עם הוועדה ואסרה את כניסתה לשטחים הכבושים.

דין-וחשבון הוועדה — ואני מצטט מעתון "דבר" מיום 3 בנובמבר 1970 — מאשים את ישראל בהפרת זכויות האדם ומציע קביעת גוף נייטרלי להגנת זכויות אלה. הדין-וחשבון אומר, כי הוועדה הגיעה למסקנה שאמנת ז'נבה איננה מבוצעת כהלכה. הוועדה ממליצה שהעצרת תקרא לישראל לאפשר את שובם של כל התושבים שברחו או הוגלו מן השטחים אחרי מלחמת ששת הימים; להפסיק לאלתר את כל שיטות הענישה הקיבוצית, כמו הרס רכוש, עוצר ומעצרים המוניים; לשלם פיצויים מלאים על הרכוש שנהרס ולהחזיר את הרכוש שהוחרם בניגוד לאמנת ז'נבה; להפסיק לאלתר עינויים של שבויי מלחמה ועצורים אחרים; להפסיק את כל הנסיונות לאלץ תושבים מן השטחים לשתף פעולה עם שלטונות הכיבוש; להפסיק לאלתר הקמת ישובים ישראליים בשטחים ולפנות את כל המתישבים היהודיים מן הישובים שכבר הוקמו; לבטל את הצעדים שנקטו לשינוי מעמדה של ירושלים; להחזיר על כנה את המערכת המשפטית בשטחים; ולחקור את כל הטענות שהובאו לפני הוועדה בנוגע לעינויי עצירים.

כמו כן ממליצה הוועדה שהעצרת תחליט, כי המדינות הגובלות עם ישראל ימנו מדינה נייטרלית, או

אירגון בין-לאומי, כדי לערוב לזכויות האדם בשטחים. במקביל ממליצה הוועדה שגם ישראל תמנה מצדה היא מדינה נייטרלית או אירגון בין-לאומי לצורך זה.

הוועדה אומרת בדיון וחשבון שלה, ש"הדרך האי-דיאלית להפסקת הפגיעות היא חיסול הכיבוש עצמו...".

בימים אלה קיבלה כאמור עצרת האו"ם, לפני נעילתה, החלטה הקוראת לישראל להפסיק את פגיעותיה בזכויות האדם של האוכלוסיה הערבית בשטחים שנכבשו בשנת 1967 ולהגשים מיד את המלצות ועדת החקירה של האו"ם. העצרת גם קבעה, שוועדת החקירה תמשיך בפעילותה, וקראה לישראל לקבל את הוועדה המיוחדת, לשתף עמה פעולה ולהרשות לה להמשיך בעבודתה.

ממשלת ישראל מגסה לפטור את עצמה מדיון-וחשבון הוועדה ומהחלטה זו של העצרת בדיבורים מתחמקים על "חד-צדדיות", "יחס עוין מצד מדינות עוינות", "דין-וחשבון שצריך טענות תעמולה ערביות מיושנות שהורכבו...".

נציג ישראל באו"ם, מר תקוע, זיכר ביולול על החלטות האו"ם באמרו, שאיש איננו מתייחס ברצינות להחלטות, זה, לדעתו, משחק של מלים, של החלטות, של הצהרות ללא כל משמעות. בבטאו זילול מסוכן זה באו"ם הכריז השר דיין, שמוצבי צה"ל וביצוריו חשובים לו יותר מאשר הרוב של שני-שלישים באו"ם.

אני מציע לכנסת ישראל לדחות גישת זילול זו במוסד הבין-לאומי. אני מציע לכנסת שתחשוב לרגע קט על ההתפתחות בעמדת הרוב המכריע של מדינות העולם ותסיק מסקנות מתאימות, המתחשבות בעמדתו ובהחלטותיו של המוסד הבין-לאומי, שבהסתמך על החלטתו בשנת 1947 הכריזה מדינת ישראל על תקומתה ועל עצמאותה.

כל הזילול הזה ופניית העורף לאו"ם ולהחלטותיו והחזרה למושגים של "או"ם-שמום" רק יגבירו את בידדה של ישראל, ויקו עוד יותר לתדמיתה בקרב

איש בכנסת יכול להתנכר לה, כי אלפי בתים בשטחים הכבושים נהרסו? האם זו תעמולה? איפה הכפרים אמאוס, יאלו ובית-גובה שעל-יד לטרון, שנהרסו כליל, עד הבית האחרון, ויושרו על-ידי הדחפורים עד שנעלמו מעל פני האדמה? פשע זה אף לא בוצע בימי המל-חמה אלא לאחריה. אמנם הכפרים נמחקו מעל פני האדמה, אבל הפשע יישאר ככתם שחור על מבצעיו.

האם הפקעת אלפי דונמים של קרקע, שבוצעה לאחרונה באזור בית-ג'אללה, בית-לחם ובאזורים אחרים בסביבת ירושלים, ובעליהם נשללו מבעלותם על אדמות אלו, אינה פגיעה גסה בזכויות האוכלוסיה בשטחים הכבושים? האם המעצרים האדמיניסטרטיביים של אזרחים רבים מן השטחים הכבושים, ללא כל אשמה וללא משפט, והיחס הבלתי-אנושי אל האסירים מן השטחים הכבושים בבתי-הסוהר, הדוחפים אותם לשביתות רעב מדי פעם בפעם, אינם עובדה?

בסוף חודש נובמבר שנה זו הוכרזה שביתת אסירים בכלל אשקלון, בעקבות מותו של אחד האסירים. זה האסיר השני שנפטר בכלל זה, והממשלה הטילה הס על השביתת הזאת. לא ניתן לעורכי-דין ולמשפחות העצורים להיפגש עם האסירים שמא תודוע האמת על מצבם.

אין זו תעמולה, חברי הכנסת, שהעצור נעים אל-אשהב, המהוגי הקומוניסטי ממזרח ירושלים, יושב זה למעלה משנתים במעצר מינהלי בכלל אשמה, והוא הולך ומתעורר בכלל מפני שמוחזקים אותו במעצר בודד, לא נותנים לו אפילו לראות את אור השמש והאוויר הצה, ואין נגדו כל אשמה.

אלו רק חלק מן העובדות המכאיבות והמעציבות הרבות אדות הפגיעות בזכויות האזרחים בשטחים הכבושים. נכון הדבר שהדרך היעילה ביותר לשים קץ לכל הפגיעות האלה בזכויות התושבים בשטחים הכבושים היא להביא קץ לכיבוש, לצאת מן השטחים הכבושים, וזה יהיה לטובת אוכלוסיית השטחים, לטובת אוכלוסיית ישראל, לטובת ישראל, לטובת השלום. ולכן אנו חוזרים גם בהזדמנות זו ומבקרים את הממשלה על סירובה המסוכן לבצע את החלטת מועצת הבטחון, על הקפאתה את שיחות השגריר יארינג.

אנו תובעים מן הממשלה לחזור מיד לשיחות בחסות הד"ר יארינג, למען ביצוע החלטות מועצת הבטחון, למען הבטחת הסדר שלום ובר-קיימא עם הארצות הערביות. המטח החרתם השיחות וההתנגדות לביצוע החלטת מועצת הבטחון מסכנים את הפסקת-האש ומאיימים בחידוש המלחמה.

אך כל זמן שהכיבוש קיים, חובתה הבין-לאומית והלאומית של ממשלת ישראל היא לקיים את זכויות האדם בשטחים הכבושים ולפעול בהתאם לאמנת ז'נבה. ואנו קוראים לממשלה ולחברי הכנסת להקשיב לדברי הביקורת הבין-לאומית, להקשיב לביקורת הנשמעת מעל דוכן זה בקשר למדיניות הממשלה הפוגעת בזכויות התושבים בשטחים הכבושים, ולחדול מן ההתנשאות ויחס הזלזול כלפי האזרחים, העמים הערביים ואוכלוסיית השטחים הכבושים.

אסור שהשירות לאינטרסים הגלובאליים של ארצות-הברית באזורנו, אסור שתאווה הסיפוח ומדיניות רמיסת הזכויות הצודקות של העם הערבי הפלשתינאי, יעבירו את הממשלה על דעתה. אסור שתנהג כך שתכשיל

משפחת העמים ויחמירו את מצבה הבין-לאומי, שהוא בלאו הכי חמור ביותר בעקבות מלחמת יוני 1967, בעקבות הדביקות בכיבוש ומדיניות ההתפשטות הטרי-טוריאלי, וכתוצאה מן הפגיעות בזכויות האדם של האוכלוסיה בשטחים הערביים הכבושים.

נציגי הממשלה באו"ם, מתוך זלזול בתבונת דעת הקהל הבין-לאומית, פוטרם את עצמם מתשובה עניינית לשטונות המושמעות בדבר פגיעות בזכויות האזרח-לוסייה בשטחים הכבושים ובדבר הפרות אמנת ז'נבה בדיבורים סתמיים על "דו"ח עויני", על "תעמולה שהוג" רכה" וכו'.

שום הכחשות מטעם נציגי הממשלה באו"ם לא יוכלו לחפות על העובדה שממשלת ישראל פועלת בני-גוד לאמנת ז'נבה כלפי השטחים הכבושים וכלפי אוכלוסייה מוגנת. מה רוצה הממשלה שייגדו הבריות על גירוש תושבים בעל כרחם אל המדבר מבית-הסוהר, על גירוש תלמידים עצורים ישר מבית-הכלא, אף בלי ידיעת משפחותיהם; על הריסת בתים, על מניעת אלפי תושבים שעזבו או גורשו בימי המלחמה מלחזור לבתיהם, על עינויי עצורים בבתי-הכלא? האם הזכרת עובדות אלה היא תעמולה עוינת לישראל? אלו עובדות שכל אחד בישראל יודע שהן אמת. פגיעות אלו בזכויות האדם בשטחים הכבושים, בנימוקים שונים ומשונים, זהו הדבר העוין והפוגע בישראל.

לאחר המלחמה ביוני 1967 פורסמו, חברי הכנסת, צווים על-ידי מפקדי האזורים הכבושים ובהם נכלל סעיף שמספרו 35 בזו הלשון: "בית משפט צבאי ומינהלית בית-משפט צבאי יקימו הוראות אמנת ז'נבה מיום 12.8.49 בדבר הגנת אזרחים בימי מלחמה בכל הקשור בהליכים משפטיים, ומקום שינשה סתירה בין זה לזו לבין האמנה האמורה - הוראות האמנה עדיפות".

אבל סעיף זה בצווים המפקדים הצבאיים בוטל מיד, לאחר זמן קצר, ברצועת עזה ובצפון סיני, בצו שהוצא ב-11 באוקטובר 1967, ובגדה המערבית בצו שהוצא ב-20 באוקטובר 1967, וללא כל הנמקה. שר המשפטים אישר עובדה זו בכנסת ביום 2 בדצמבר 1968 בדיון על חוק הארכת תוקף שעות-חירום (השטחים המוחזקים על-ידי צה"ל - שיפוט בעבירות ועזרה משפטית). כשטענתי באותו דיון נגד ביטול זה אמר השר כי אין עדיפות לאמנת ז'נבה על פני הצווים מטעם המפקדים הצבאיים.

סעיף 49 באמנת ז'נבה קובע: "העברת כפייה של מוגנים (זאת אומרת אזרחים של שטח כבוש והמוגנים על-ידי אמנת ז'נבה), ויחידים או המונים, וכן גירושם של מוגנים - אסורים, יהיה המנוע אשר יהיה". האם לא הופר סעיף זה באמנת ז'נבה בגסות, כאשר גירשו וממשיכים לגרש אזרחים מהגדה ומרצועת עזה, ממזרח-לדתם, בעל-כרחם? האם זו תעמולה שבאהרונה אף מחמירים בשיטות הגירוש, כשמגרשים אפילו עצורים שלא עמדו לפני שום משפט, ביניהם אף תלמידי בתי-ספר ללא ידיעת משפחותיהם, דרך המדבר, בערבה, כשהיי אנשים אלה אף נתונים בסכנה?

הגענו עד כדי כך, שכאשר אנו מגישים שאילתות אודות גירושם אלה, שר הבטחון אף מסרב לענות, מסיבות המכונות "אינטרס המדינה".

סעיף 53 באמנת ז'נבה אומר: "אסור למעצמה הכובשת להרוס נכסי מקרקעין". האין זו עובדה, שאין

חברת ח', ישיבה קל"א
- הצעה לסדר-היום (טובי, סנהדראי, אבן) -

על כל פנים, במהלכים האלה נפגעו וחוללו כל העקרונות המנוחים ביסודה של התרבות המשפטית הנאורה.

הדין-וחשבון של הוועדה נדון בעצרת או"ם שנשתיי-
מה זה עתה. הערבים יזמו המלצה בזכות ביצוע המלצו-
תיה של הוועדה. תמכו בהחלטה זו כמעט אך ורק המדי-
נות הערביות, הסובייטיות והמוסלמיות התומכות בכל
צעד אנטי-ישראלי. תוצאות ההצבעה - 52 בעד, 20 נגד
ו-55 נמנעות או נעדרות - מלמדות כי הרוב הבלתי
תלוי של חברות העצרת הסתייג מן ההחלטה. החלטה
זו, כיתר החלטות הוועדה השלישית, נקבעה כשאלה בלתי
חשובה, מסוגן של שאלות שאינן מחייבות דוב מיוחד.
כידוע, הגדרה זו תמיד מסייעת לקבלת הצעה, באשר יש
מדינות שאינן מוכנות להצביע נגד הצעה המוגדרת כנטו-
לת חשיבות.

חברי הכנסת, השאלה איננה מה המניעים שהניעו
את נציגי סומליה, יוגוסלביה וצ'ילין לדווח כפי שדיווחו.
הבעיה היא המצב לגופו. ישראל מקיימת את שליטתה
בשטחים לרגל מוימת התוקפנות שנוקמה נגדה ב-1967.
הכלל שאין לסגת משום שטח אלא במסגרת של הסכם
שלום חוזי מחייב שישביע את רצונה וצרכיה הבטחוניים
של ישראל אינו נחלתה של המדינות הישראליות בלבד.
ירבינו לא הצליחו לערער עקרון זה אפילו במוסדות הבין-
לאומיים שבהם מובטחת להם עליונות מספרית מכרעת.
על המעמד המשפטי של קיומנו בשטחים אלה זיכר
שר המשפטים אתמול ואין לי להוסיף או לגרוע. אציין
רק כמה ראשי פרקים למחשבה:

(א) הממשל הישראלי קיים בהתאם לחוק הבין-
לאומי בדבר זכות ההגנה העצמית ושאר הזכויות הנקב-
עות בדיני מלחמה ושלום. לפי הדינים והתקדימים רק
השלום קובע את הגבולות ונסיגת כוחות מזוינים לעבר
גבולות בטוחים ומוסכמים הנקבעים בהסכמי שלום.

(ב) מוטלת על ישראל - לא רק מטעם החוק אלא
גם מטעמים אנושיים ולאומיים - עמוקים יותר - לשקוד
במידת האפשר על רווחתם, פרנסתם, תעסוקתם, חינוכם,
זכויות האדם שלהם וקידום החברתי של התושבים. ישר-
אל מקיימת חובה זו ואיננה נכשלת בה. הממשלה ממירה
בחובתה לדון בכל תלונה ולהביא כל קיפוח על תיקונו.
אך אם יש הפתעה בעולם, הרי ההפתעה הזאת מובעת
מול התזוין הכללי של חיים כמנהגם, של שמירת תאים
חברתיים בשלימותם ובעצמאותם ושל ריבוי קשרי חיים
תקינים ורגילים בין ישראלים וערביים בשטחים ובין
השטחים לבין המשק הישראלי. למרות ההסתה המכוונת
אל תושבי השטחים על-ידי אירגוני מחבלים, ממשלות
ערביות והוועדה הבלתי-חוקית ומשמשות נושא לדיונו,
החיים בשטחים מצטיינים, בדרך כלל, במצב של שקט,
לעומת האנדלמוסיה והאלימות שהתבאו להן רבים
ושרבים ניסו לטפחן. בין שאר החירויות שממשלת ישראל
דואגת לקיומן הנגי מצוין את חירות התנועה והמעבר על
פני גשרים פתוחים והחופש לטפח את זיקתם של התוש-
בים לנכסי התרבות והמורשה של העם הערבי.

(ג) נרקמו זיקות מגע ושיתוף בין אזרחי ישראל
ותושבי השטחים בתחומי פיתוח שונים מעבר לכל מה
שהיה קיים באזורנו עד לשנים האחרונות. יש להתמיד
במהלכים אלה. יהיה אשר יהיה הפיתרון המדיני שיושג
במסגרת השלום הרי ברור כי ההיסטוריה והגאוגרפיה
המעידו לנו גורל של קיבה ושכנות עם תושבים אלה וכל
השקעה ביחסים אנושיים ובכבוד הדדי לא תהיה לשווא.

אפשרות היסטורית לכינונו של שלום צודק ובר-קיימא
ותקשה על מימוש שאיפתו של עם ישראל להיות בשלום
ובצוותא יחד עם העמים הערביים, תוך כיבוד הדדי של
הזכויות.

סיעתנו הקומוניסטית מציעה איפוא לכנסת לדון
בהחלטה עצרת האו"ם בנוגע לדו"ח ועדת האו"ם
לחקירת מצבה של האוכלוסיה בשטחים הכבושים, ולקבל
בכנסת החלטות התואמות את כיבוד זכויות היסוד של
האוכלוסיה בשטחים הכבושים.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות היבור לשר החוץ, לתשובה.

שר החוץ א. אבן:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. נציגהן של שלוש
ממשלות הרוחשות איבה לישראל ומסרבות לקיים יחסים
אתה מתהלכים תחת הכותרת "ועדת הקירה של האו"ם"
ומפרסמים דיווח על המצב בשטחי הממשל הצבאי.
נציגים אלה אינם יודעים מאומה על המצב בשטחים אלה
ולא ביקרו בהם מעולם, ואילו ביקרו בהם - חזקה עליהם
שהיו מסלפים את מראה-העיניים בהתאם להלך-הנפש.
עם זאת עלי לציין כי אף-על-פי שדו"ח הוועדה
הוא ענין ומסולף הריהו פחות ענין ופחות מסולף מנאומו
של חבר-הכנסת טובי, שאילו היה חבר הוועדה היה
מתבלט בה כקיצוני שבין חבריה.

ועדה זו הוקמה ב-1968 לרגל הצבעתן של מיעוט
המדינות החברות באו"ם. נשיא-העצרת המנוח פנה
כחובתו אל ממשלות רבות. ייאמר לזכותן של ממשלות
אובייקטיביות המקיימות יחסים עם ישראל שכולן סירבו
להשתתף בוועדה זו. עד שאחד מסגני נשיא העצרת, שלא
נתבקש על-ידי העצרת לפעול בעניין זה, מינה שלוש
מדינות נטולות יחסים שקרים עם ישראל והשיג את
היענותן למטע זה. הוועדה שאף ממשלה אחת המקיימת
יחסים עם ישראל לא הסכימה להשתתף בוועדה זו היא
כמוכן עובדה מאלפת. זוהי, אם כן, פעולה מסוג הפעולות
שהורידו פלאים את קינה של העצרת והביאה להשתרש-
תה של אותה אווירת דיכודן ואכזבה שבאה לידי ביטוי
בחגיגות חצי היובל, כי החירות של כל פרלמנט - לאומי
או בין-לאומי - זכאיות לכיבוד או לזילול לפי טיבן
ואיכותן.

ועדה זאת - סומליה, יוגוסלביה וצ'ילין - שמעה
עשרות עדים כביכול, שסופקו על-ידי הליגה הערבית
ומדינות ערב השונות. הללו השמיעו את סיפורי הזוועה
הדמיוניים והחולניים שהושמו בפיהם. די להזכיר כדוגמה
את עדותו של אותו ערבי מעזה שגילה את ערוותו,
פשוטו כמשמעו, בפני חברי הוועדה ותאר בצוירות דבה
כיצד סורס כביכול על-ידי הישראלים בעקבות מלחמת
1967. לאמיתו של דבר מסתבר מתוך מסמכים שבידינו,
כי איש זה, מוחמד דירבאס, נותח שנים מספר לפני 1967
על-ידי מנתחים ערביים ברצועת עזה. הנה כך מנוצלת
טרדיה אנושית לתעמולת זוועה וזלה, ורגל האו"ם נמצא
מושפל, במהלכים שכולם אומרים בויון ואי-כבוד.

הוועדה לא היתה מסוגלת לשקול את העדויות, לח-
קוד את העדים על הדרתיע עדי שקר על-ידי עונשין.
עצם גביית העדויות נגד ישראל והפצתן ללא כל ביקורת
היתה געולת תעמולה מובהקת, בראו המסעים והדויות
המופיעים הופעת לא-אכזב בהיסטוריה היהודית הארוכה.

המסמך שהוצא על ידי אותה שלוחה של האו"ם, שלוחה אחת מני רבות הפועלות נגד ישראל, מסמך זה הוא כל כך כובד, כל כך מושחת על תרמית ועיוות פני המציאות, שמן הראוי הוא כי ישראל תיזקק אליו ותחשוף. לעיני-כל את הרמייה והכזב המוגחים ביסודו, תיזקק אליו גם בכנסת ובכל מישור אחר, משום שהנושא הזה חדר והפך לתעמולה ארסית ברחבי העולם. לכן אנחנו חייבים בכל הזדמנות להזיקק לו ולהצביע על כל היסודות הרקובים שעליהם הוא מושחת.

המצב בשטחים, הקדואים על ידי חבר-הכנסת טובי מוחזקים, המצב בשטחים הוא כזה — —

תופיק טובי (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אמרתי "כבושים".

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

— — המצב בשטחים הללו, שנכבשו בכוח הגשק ועל ידי כך שוחררו, המצב בהם הוא כזה, שניתן לומר עליו, ללא הפרזה, שמעולם לא נכבש שטח, לא נכבשה טריטוריה אשר בה שכן ציבור שעמד להשמד את הציבור השכן, התכוון לעשות זאת והצהיר שאכן זו כוונתו, ומיד לאחר מכן, במשטר הכיבוש, כפי שאיתה קורא לו, הונהגה שיטת ממשל שלא היתה ליברלית דוגמתה בהיסטוריה האנושית בנסיבות מקבילות. ואומר זאת אדם שהוא רגיש מאוד לזכויות האזרח, הנאבק כאן למען זכויות האזרח בכל הזדמנות שנפגעת זכות מזכויותיו, בין של יהודי ובין של ערבי; אדם היודע מה פירושו של מעצר אדמיניסטרטיבי בכלא ואשר לא היסס להעלות את הנושא הזה לגבי ערבים לא פחות מאשר לגבי יהודים; אדם שהוא ער במיוחד לנושא הפליטים. ובידעו את כל אלה אני אומר: מעולם לא היה משטר של ממשל צבאי כה ליברלי בנסיבות כה מאיימות על עצם קיומה של אומה ואוכלוסייה. על כן אין לנו מה להסתיר בנושא הזה, ועל כן אנו יכולים ללכת, וחזון חשוף לכל מערכת, לא רק עם חבר-הכנסת טובי, אלא עם כל מטיפי המוסר וחסידיו השלום המדור-מים המופיעים באו"ם ללמד אותנו מוסר וערכים. על כן נראה לי, שיש לקיים בכל הזדמנות דיון בנושא זה. שנית, גברתי היושבת-ראש, דיון כזה מועיל וחשוב כדי לעשות השוואה, למשל, בין יושבי השטחים המשוחררים, שאין להם מעמד של אזרחים בישראל, לפי החוק, לצערי, לבין אזרחים בעירק, בסוריה, באלג'יריה, בירדן, במשטרו של חוסיין או אפילו אם היה משטר הפוך, או במצרים, שבה אינני יודע אם חבר-הכנסת טובי היה קם לדבר ואם הוא לא היה מוצא את עצמו במעצר יחד עם חבריו הקומוניסטים המצריים המושלכים לבתי-הסוהר ללא דין וללא דיון — במצרים של גאצר ושל סאדאת.

(חבר-הכנסת ת. טובי קורא קרי-
את-ביניים)

אתה אולי מכחיש שהקומוניסטים במצרים נתונים במאסר? האם שם תיתכן רשימה קומוניסטית חדשה לפי החוק? שם אתם בלתי חוקיים במסגרת החוק.

(קריאה: הם בשלטון)

לא כך אומר סאדאת.

זו סיבה שנייה טובה מאוד מדוע רצוי שנושא זה יעמוד לדיון.

ד) מכל האמור אין להסיק כי המצב הוא תקין, באשר חסרה הגדרת זהותם האזרחית והמדינית של התושבים האלה, דבר המתבטא גם במצב המשפטי שנדון בכנסת אתמול. למצב זה יש תרופה אחת ויחידה: כינון השלום וקביעת הגבולות המוסכמים. כאן הנני חוזר ומצהיר מה שהשמעתי בעצרת האו"ם בספטמבר 1969, לאמור: "בתנאי שלום יחיו תושבי ישראל והערבים הפלשתינאים אשר משני עברי הירדן כאזרחי מדינות ריבוניות, בהתאם לגבולות שיוסכמו וייקבעו בהסכמי השלום. אולם האחדות הגיאופוליטית הטבעית של אזור זה טוענת למען גבולות פתוחים, כאלה הצומחים עתה מפ מדינות הקהיליה האירופית ובמערכים אזוריים אחרים. חופש התנועה והסחר שהתפתחו צריכים להתרחב בבוא השלום על-ידי יישום עקרונות הקהיליה בין העמים השוכנים משני עברי הירדן. אפשר להביא להרמוניה בין ריבוניותינו הנפרדות לבין האינטרסים המשותפים לנו באזור". עד כאן דברי בשם הממשלה אשתקד.

בעצרת האו"ם, בספטמבר 1970, אמרתי בשם הממשלה על הערבים הפלשתינאים את הדברים הבאים: "הערבים הפלשתינאים ימצאו את גורלם האמיתי בשלום ולא באלימות. אל לנו לשכוח כי 99 אחוז באומה הערבית השיגו את הגדרתם העצמית במדינות ערביות ריבוניות. מועטות האומות בהיסטוריה אשר הגיעו לזמה כה גבוהה של הגשמת שאיפתן המלאה. בתנאים של שלום — הוספתי — תהיה שכתנו במזרח מדינה ערבית, אשר רוב אוכלוסייתה יהיה מורכב מערבים פלשתינאים. דבר זה נכון היה תמיד לגבי ממלכת ירדן, אשר מבנה, שמה ומשטרה נקבעו על-ידי אזרחיה הערבים ולא על-ידי ישראל. ייקבע הגבול היכן שייקבע, במסגרת הסכם של שלום, ימצאו הערבים הפלשתינאים משני עברי הירדן עתיד טוב יותר מזה אשר מסוגלים להציע להם עראפאת, חבש וחוטפי המטוסים".

חברי הכנסת, ברור כי סיכויים אלה יתגשמו על-ידי קידום השלום. אך קידום השלום בין ישראל לעמי ערב אינו נמנה עם מטרותיה האמיתיות או אפילו המוצהרות של הוועדה הנוכרת. הגורם הזה, שלום בין ישראל לבין מדינות ערב, אפשר לחפש בכל עמודי הדו"ח הזה ולא תמצאו ממנו זכר. למרבה הגיחוך, חבר אחד של הוועדה, (סומליה) מייצג מדינה הטוענת לקיום מצב מלחמה בינה לבין ישראל. אין להתפלא על-כך איפוא כי דו"ח זה אינו תרומה לשלום כי אם ביטוי למלחמה.

מאחר שכמעט כל המדינות המקיימות יחסים אתנו הביעו הסתייגות מן הדין-וחשבון הזה, בין על-ידי הצבעה נגד בין על-ידי סירוב להצביע בעד או אפילו לנכוח, יהיה משונה ביותר אם הכנסת תיחס לאותו דו"ח מעמד שאינו מגיע לו.

אני מציע, גברתי היושבת-ראש, את הודדת הסעיף הזה מסדר-היום.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שמואל תמיר, להצעה.

שמואל תמיר (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. מתוך נימוקים מנוגדים ניגוד קטל לאלה של המציע, ומתוך הזדהות עם חלק נכבד מן הדברים שהשמיע שר החוץ, אני מגיע למסקנה שמן הראוי לקיים דיון בנושא שהועלה, ולפחות בוועדה.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הידיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להנמקת הימנעויות שיעתו מהצבעה.

אורי אבנרי (העולם הזה—כוח חדש):

כבוד היושבת-ראש, כנסת יכבדה. לא יכולנו להזדהות עם דבריו של איש משלושת הגוואמים שהציעו את הצעותיהם. לא יכולנו להזדהות עם דבריו של חבר-הכנסת טובי, מכיוון שאותה ועדה מטעם האו"ם בעליל אינה אובייקטיבית, וחקירתה לא היתה חקירה. לא יכולנו להזדהות עם דבריו של חבר-הכנסת תמיר, ואת זאת אין אפילו צורך להסביר. אבל בעיקר הייתי רוצה להעיר על דבריו של שר החוץ.

שר החוץ מתח בצדק ביקורת על הקמתה ועבודתה של אותה ועדה של האו"ם. אבל היה חסר בדבריו הדבר העיקרי שציפיתי לו: התשובה לשאלה מהו הפרוץ שבו תיתכן בכלל חקירה של האשמה כלשהי, נכונה או בלתי נכונה, ובעיקר בלתי נכונה, על המתרחש בשטחים המוחזקים?

בכל שלוש השנים האלה שבהן רווחות שמעות והאשמות, רובן בלי ספק כוזבות, כלפי מעשינו בשטחים המוחזקים, לא הביע שר החוץ שום הצעה לגבי הקמת מוסד שבו ניתן לברר את הדברים האלה. ואני אומר: דרוש פורום כזה למען בריאותנו שלנו ולמען שמנו הטוב בעולם. דווקא נפני שאנחנו איננו צריכים להתבייש ברוב הדברים הנעשים בשטחים, דווקא מפני שאנחנו רוצים לדעת את האמת על אותו חלק של דברים הטעונים בידור דרוש מוסד הנהגה מאמינות עולמית.

היתה הצעה מטעם אירגון "אמנסטי", שבינו ובין משרד החוץ נפלה אי-הבנה, ותוך בירור העניין השתכנעתי שאי-ההבנה היתה במידה רבה באשמת שגרירותנו בלונדון, ואולי גם באשמת משרד החוץ פה בירושלים. בסופו של דבר הביע האירגון הצעה שנראתה לי סבירה מאוד, והיא: שממשלת ישראל עצמה תעמיד ועדת חקירה ישראלית קבועה; לא ועדה אד הוק לבירור עניין זה או אחר, אלא ועדת-חקירה מורכבת מישראלים, שתהא ממונה על-ידי ממשלת ישראל, שתנהל את חקירותיה בפומבי, ושלפניה אפשר יהיה להביא לבירור אותן שמועות, האשמות ושאר דברים המרחפים בחלל האוויר של השטחים המוחזקים. אני סבור שזאת היתה הצעה מתונה, סבירה, רצויה, ואני סבור שהגשמתה דרושה לא רק מפני שיש תעמולת זוועה נגד ישראל, שאותה אנחנו מעוניינים להפריך, אלא היא דרושה גם למען בריאותנו שלנו.

אנחנו מתחייקים בשטחים אלה ואנחנו נחזיק בהם עד שיושג השלום, על כך אין ויכוח. אבל כל מצב של אוקופציה, כל מצב של חוזקת שטחים על-ידי צבא, צופן בחובו סכנות מסייומיות. מטבע הדברים עולות האשמות, בחלקן הגדול בלתי נכונות, לפעמים גם האשמות נכונות. מטבע הדברים מוכרח להיות פיקוח מתמיד. אני, כחבר כנסת, נמצא כבר שלוש שנים במצב של מועקה נפשית בגלל העובדה שאין מוסד קבוע, היא אשר יהא, לפיקוח על הנעשה בשטחים, לבירור טענות והאשמות.

הסיבה השלישית, גברתי היושבת-ראש, שבגללה מן הראוי שנושא זה יעלה לדיון, היא היחס שלנו למוסדות האו"ם, היחס המזוה, כאשר שר החוץ מתאר כאן בדייקנות אחת משלושת האו"ם כעושה את רצונן של שלוש מדינות העוינות לישראל, והיא עושה זאת ממש בשבוע שבו עומדים שר החוץ וחבריו בממשלה לקבל החלטה לפיה תכוף ישראל את ראשה לפני שלוחה שנייה של האו"ם, שמגמתה ממש כמגמת השלוחה הזאת, הלא היא מועצת הבטחון ולה החלטה 242 המבקשת להכניע את ישראל ולשלול ממנה את פירות הנצחון במערכה לעצם קיומה.

והדבר האחרון, גברתי היושבת-ראש, שבגללו מן הראוי לקיים דיון, הוא שזאת תהיה הזדמנות גאוה מאוד להשוואה בין שלטון ישראלי בשטחים ובמדינה לבין יחסה של מעצמה גדולה אל מיעוטים המצויים תחת שלטונה בבית העבדים הגדול הקרוי ברית-המועצות, שבו אין גותנים, חברי-הכנסת טובי, למי שרוצה לקום ולצאת מן השטח הכבוש, שבו מכריחים אשה להעיד נגד בעלה וילד נגד אביו; שבו נסוץ להימלט מבית העבדים כרוך בעונש מוות. תיעשה ההשוואה בין שכם ולנינגרד ויובהר מי רשאי לדבר על זכויות אזרח ומי אינו רשאי לדבר על זכויות אזרח. תיעשה ההשוואה בין מצב בו אדם הקם ואומר את אשר עם לבו, והוא גיבור ברית-המועצות, מושלך לבית חולי רוח. תיעשה השוואה בין השלטון הישראלי בשכם ובקלקיליה לבין השלטון הסובייטי כלפי היהודים המבקשים רק דבר אחד: בית עברי והזדהות לאומית. זאת תהיה הזדמנות מצויינת לבית הזה, במליאה ובוועדה, לרונן במצב בשטחים ארץ-ישראל המאוחדת ולרונן במצב בשטחים שבמרחבי ברית-המועצות, בה משתולל ב-1970 הדיכוי האנטי-לאומי הקיצוני ביותר מאז הנאציסם על-ידי ידידיו ואנשי בריתו של חבר-הכנסת טובי ואלה שבשם הוא פועל ומדבר.

על כן, גברתי היושבת-ראש, אני מציע לקיים דיון, ואם לא יהיה דיון במליאה — לפחות בוועדה.

היו"ר ט. סנהדראי:

חברי הכנסת לסדר ההצבעה: נצביע תחילה על הצעת חבר-הכנסת טובי מול הצעת שר החוץ, ואחר כך נצביע על הצעת חבר-הכנסת תמיר.

הצבעה

בעד ההצעה לקיים דיון על העניין במליאה — מיעוט
בעד ההצעה להסיר את העניין מסדר-היום — רוב
ההצעה להסיר את העניין מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ט. סנהדראי:

אני מעמידה להצבעה את הצעת חבר-הכנסת תמיר להעביר את הנושא לדיון בוועדה.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את העניין לוועדה — מיעוט
נגד — רוב
ההצעה להעביר את העניין לוועדה לא נתקבלה.

ד. הצעות חוק של חברי כנסת**1. חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ל—1970 *****היו"ר ט. סנהדראי:**

אנו עובדים לסעיף הבא של סדר-היום: הצעות חוק של חברי כנסת. ראשונה — הצעת חוק של חבר-הכנסת קרגמן: חוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) (תיקון), תשל"ל—1970. רשות הדיבור לחבר-הכנסת קרגמן.

ישראל קרגמן (המערך, עבודה—מפ"ם):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מתכבד להביא תיקון לחוק הביטוח הלאומי.

בחוק הביטוח הלאומי קיימת הבחנה בין אלמנת מבטוח שנישאה שנית ובעלה נפטר עקב תאונת עבודה לבין אלמנה שבעלה המבטוח נפטר באופן טבעי. במקרה של אלמנה שנישאה שנית מפסיק הביטוח הלאומי לשלם את הקיצבה של המבטוח שנפטר, והאשה האלמנה מקבלת מענק חד-פעמי: במקרה הראשון, כאשר המבוטח נפטר עקב תאונת עבודה — המענק החד-פעמי הוא כפול 36 חודשים; במקרה השני, כאשר אלמנה נישאה שנית ובעלה נפטר באופן טבעי — היא מקבלת מענק חד-פעמי כפול 24 חודשים. כאן נוצר עיוות לא-מוצדק. ניסיתי לבחון ולברר מה הסיבה לאפליה זו, ולא הצלחתי להבין, על כל פנים לא הובאו נימוקים סבירים לכך.

לכן מציע אני שבשני המקרים תהיה הכפולה 36 חודשים. המענק יהיה שונה, מכיוון שבמקרה שהמבטוח נפטר עקב תאונת עבודה, הקיצבה לאלמנה היא יותר גדולה, — ועל כך אינני יכול לערער. אבל הכפולה צריכה להיות שווה, והיא 36 חודשים.

אני מבקש להעביר את הצעת התיקון הזאת לוועדת העבודה, להכנה לקריאה ראשונה.

היו"ר ט. סנהדראי:

חברי הכנסת, יושב-ראש הכנסת קיבל מכתב משך העבודה יוסף אלמוגי, ובו הוא כותב: "מפאת התחיי" ביות קודמות ייצצר ממני להשתתף בדיון. אודה לך אם תודיע בשמי כי הנני מסכים להעביר את הצעת החוק לדיון בוועדה." נשאר לנו איפוא רק להצביע על העברת ההצעה לוועדה.

משה נסים (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, זו איננה פרוצדורה של תשובה בכנסת.

יעקב נחושטן (גח"ל):
אין דרך כזאת של הבעת דעה בכנסת.

היו"ר ט. סנהדראי:
חברי הכנסת, לפי הפרוצדורה יש אפשרות שנעביר או לא נעביר את ההצעה לוועדה, בהתאם להצבעה, גם בלי תשובת השר.

משה נסים (גח"ל):

אבל לא צריכים לקרוא מכתבים.

ישראל קרגמן (המערך, עבודה—מפ"ם):
אני ביקשתי להעביר את הצעתי לוועדה.

היו"ר ט. סנהדראי:

הכנסת נשאלת עכשיו אם היא רוצה להעביר את ההצעה לוועדה — כן או לא. ועל כך אנו מצביעים. אם אתה מערער על הצורה — תוכל לבחון זאת.

משה נסים (גח"ל):

אינני מערער על ההצבעה, אלא על התשובה.

היו"ר ט. סנהדראי:

ברגע זה אני קובעת שאנחנו יכולים להעביר את ההצעה בהתאם להצבעה שתתקיים כאן.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אבל לא מטעם זה ששר העבודה הודיע שהוא מסכים.

היו"ר ט. סנהדראי:

חברי כנסת נכבדים, יש אפשרות שהשר לא יקוט עמדה, ואנו מצביעים כאן לפי רצוננו. אני מעמידה להצבעה את ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר-הכנסת קרגמן לדיון מוקדם בוועדת העבודה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר-הכנסת י. קרגמן לדיון מוקדם בוועדת העבודה נתקבלה.

2. חוק מרשם האוכלוסין (הקמת ועדה לבעיית רישום לאום ודת), תשל"ל—1970 ***היו"ר ט. סנהדראי:**

אנו עובדים להצעת חוק של חבר-הכנסת שוסטק: חוק מרשם האוכלוסין (הקמת ועדה לבעיית רישום לאום ודת), תשל"ל—1970. רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. אני מתכבד בזה להציע לכנסת את חוק מרשם התושבים (הקמת ועדה לבעיית רישום לאום ודת), תשל"ל—1970.

ההצעה היא שהכנסת תקים ועדה מורכבת ממלומדים ואנשי דת ללימוד ולמחקר הבעיות הכרוכות ברישום

ההשתייכות הלאומית והדתית. הוועדה תגיש את הממצאים שלה לא יאוחר משנה לאחר בחירת הכנסת השמינית. וכל עוד החוק הזה יהיה בתקפה, לא ישונה הרישום של הלאומיות והדת של אדם, ולא ישונו הכללים הנוגעים לרישום הלאומיות והדת של אדם.

הנימוקים להצעה הזאת הם שאנו נמצאים במצב חידוש חמור, ומן הראוי לדחות הכרעות בנושא רגיש ומיוחד זה עד עבור תקופת החידוש החמורה הזאת שבה שרויה ישראל.

כשראש הממשלה לשעבר דוד בן-גוריון פירסם ב-1958

הסערות הללו קיימות איפוא, ומן הבעיה הזאת אי אפשר להתעלם ויחייבים לדון בה בכובד ראש.

אני יודע שכאשר תבוא סערה — מיד יחפשו וימצאו שוב איזה הסדר, איזה טלאי. ואחר-כך תצטרך הכנסת להחליט בשאלה זו. ועל כן אינני רוצה לחזור שוב על מה שאמרתי על הסכנה הזאת של חקיקת חוקים של תורה ושל הלכה על-ידי הכנסת. רבים במדינה — מלומדי דת ודתיים גדולים במדינה — חושבים שהדבר הזה הוא גם בבחינת הרס של ענייני הדת וגם בזיון לתורה. ואחד המלומדים גם התבטא כך. כדי למנוע זאת, כדי למנוע את הצורך להגיע להסדרים שאינם לכבודנו, אני מציע להטיל על גדולי ישראל וחכמי ישראל למצוא פתרון לשאלה זו.

היתה הצעה גם מטעם בית-המשפט העליון כולו, וגם מטעם חבר-הכנסת תמיר לפני מספר חודשים, להוציא את פריט הלאום מתעודת הזהות. כל תשעת שופטי בית-המשפט העליון המליצו על כך, ואמרו שהדבר היה עשוי למנוע גם את הסערה הקודמת וגם את הסערות העלויות לבוא. אחד השופטים, שהוא יהודי דתי, אמר במפורש בפסק-הדין: "המונח לאום אינו חדי-משמעי; במדינות רבות המשמעות של מונח זה היא — אזרחות; בארץ שלנו נמצאים אנשים בני עמים שונים. וכמו שמת-עוררת השאלה מיהו יהודי, יכולה להתעורר מחלוקת בקשר להשתייכות ללאום".

אורי אבנרי (העולם הזה — כוח חדש): מדוע אינך מציע מחיקה זאת?

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

אמרתי שהצעה זו הציע חבר-הכנסת תמיר לפני מספר חודשים, והיא לא נתקבלה. אילו הצעה זו, שהוצעה גם על-ידי שופטי בית-המשפט העליון היתה מתקבלת, אולי לא היה מקום להצעתו. אבל ההצעה לא נתקבלה. אינני מציע עכשיו להוציא או להכניס פריט. אני מציע להקפיד את המצב הקיים ולמסור את השאלה לוועדה של גדולים ומלומדים, שימצאו פתרון לשאלה זו לעם ישראל כולו.

משה ברעם (המערך, עבודה — מפ"ם): בינתיים לא ידונו אלא רק בשאלה זו.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

הכנסת לא תדון בשאלה, אלא רק לאחר שיובא לפניו דין-וחשבון הוועדה על מסקנותיו והצעותיו. ועד אז לא יוכלו לעורר סערות נוספות.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הריני מציע לא לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת שוסטק, אלא להסירה מסדר-היום. אני מסכים בהחלט למגמה המוצהרת, שבאה לידי ביטוי בדברי ההסבר של הצעתו. בהם הוא אומר: מדינת ישראל נמצאת במצב חירום קיצוני של מלחמה על עצם קיומה וחיי אוכלוסייה. משום כך מוכרחים למנוע התכתשות יתירה. ברם מי שהקשיב לדברי האזהרה שלו, כמעט היה חושב שאניית ישראל, אנייה די נסערה ולא נוחמה, נישאת על מי מנוחות. פעם אומר חבר-הכנסת שוסטק שאין סערות, ומיד לאחר כך הוא מוסיף, שאנו

את החלטת הממשלה להקים ועדה של שלושה לבחון ולנסח הנחיות לרישום לידים מנישואי תערובת שהוריהם רוצים לרשום אותם כיהודים, הסביר שוועדת השלושה תשמע חוות-דעת של חכמי ישראל בארץ ובחוץ-לארץ בנדון זה, ותנסח הוראות רישום אשר יתאימו גם למסורת המקובלת בכל חוגי היהדות, האדוקה והחפשיה — כלשון ההחלטה — לכל זרמיה, וגם לתנאים המיוחדים של ישראל כמדינה יהודית ריבונית שמובטח בה חופש המצפון והדת, וכמרכז לקיבוץ גלויות.

וכשהביא ראש הממשלה בן-גוריון את ההחלטה הזאת לכנסת וצריך היה להשיב לוויכוח שהתקיים אז, אמר: "לא אשמיע כמה דברים שהיה בדעתי לומר בדיון ובוויכוח אומלל זה, כי בינתיים תרחשו ועומדים להתרחש באזור שלנו דברים חמורים שנדונו הבוקר בממשלה." והכנסת, לאחר ששמעה את ההסבר הקצר הזה, שאין לה אפשרות לדון בבעיות סוערות כאלה במצב חירום — קיבלה זאת, ושוב לא דנה בה.

אני חושב שדווקא עכשיו, לפני הסערות, בתקופת רגיעה יחסית בשאלת "מיהו יהודי" — דווקא עכשיו הזמן למנות ועדה כזאת שתוכל במשך השנים להציע הצעות כלשהן בעניין זה, ובינתיים להקפיד את המצב, שלא יהיו עוד סערות.

הבעיה תתעורר. לא רק שהיא לא ירדה מסדר-היום, גם לאחר התיקון שקיבלה הכנסת והממשלה, אלא היא עומדת על סדר-היום. רק לפני שלושה-ארבעה שבועות עמדנו לפני סערה של רישום בתעודת זהות, שיצאנו ממנה איכשהו. אבל טבעי הדבר שהסערות הללו יהיו במדינה. עכשיו ימי חג החנוכה, חג המכבים — תיכף ומיד התעוררו עצמאות ישראל בימי המכבים — מיוחנן הורקנוס ועד לאגריפס הראשון והשני — במשך כל השנים הללו הסערה הזאת היתה קיימת והבעיות הללו נתעוררו בקרב הסנהדרין, בקרב קובעי ההלכה ובקרב אנשי השלטון.

טבעי הדבר שבמסגרת העצמאית שלנו שהגענו אליה עכשיו, במסגרת חיי המדינה, תתבוננה הבעיות הללו והיו התנגשויות והיו מאבקים על התוכן ועל המהות של חיי המדינה. ולכן צריך לדון בה, לא בזמן שהסערות כבר תפרוצנה, אלא בזמן שיש מצב של חוסר סערות מיוחדות. לא צריך להתחמק מהבעיה הזאת. ומה אנו עושים עכשיו — אנו מתחמקים ממנה על-ידי פליאטיב כלשהו, על-ידי סידור או הסדר כלשהו שנעשה. עם הבעיה הזאת צריכים להתמודד התמודדות ברורה גם אנשי תורה והלכה וגם אנשים המייצגים את התרבות ואת ההומאניות בוויכוח הזה.

השופט נדווי, בפסק-הדין בעניין שליט, אמר: "המלחמה למען המשך קיומו של העם בחומר וברוח דורשת שלא להחרף את היגודים הערעוריים מתוך יצר קנאות בו מצויין עמנו מצא ומתמיד, אלא להתמיד בחיפוש אחרי מודוס ויווני נסבל בדרך ההתפשרות ההכרחית".

בסופו של דבר הבעיה הזאת קיימת. ואם בתקופת המכבים היו הסערות בשטח מדינת ישראל בלבד — הן לא היו בין ארץ-ישראל לבין יהודי העולם, כי רוב בני האומה ישבו במדינה עצמאית באותה תקופה, הרי עכשיו אנו נמצאים במצב מיוחד הרבה יותר מאשר בתקופה ההיא. הסערות והוויכוח הם גם בין העם היושב בישראל לבין רובו של העם היהודי בעולם.

אליעזר שוסטק (המרכז החפשי):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. אני צריך לומר שאני תמה ביותר על כך שהשר בורג מציע להסיר את הצעתי מעל סדר-היום. אולי נוח לו; אולי נוח לו ששאלה זו תהיה נדונה רק בכנסת ורק בממשלה, ובכל פעם יהיה מקום למשא-ומתן, לאיזה הסדר ולאיזה הישג. אולי מטעמים אלה הדבר הזה יכול להיות.

אשר לנימוקים: קודם כל, אומר השר, שערי הכנסת לא ננעלו. ובכן, אני דווקא רוצה שהם יינעלו בפני השאלה הזאת. אין זה עניינה של הכנסת. יש בזה סכנה לאומה אם הכנסת קובעת דברים הנוגעים לעם ישראל בשטחים שאינם שייכים לה.

ומה הנימוק השני? לא יוכלו למצוא דרך ושילב כדי להקים ועדה כזאת, פרלמנטרית, של כל המלומדים ושל כל אנשי התורה. ובכן, השופט קיסטר, שאינו רחוק מהרצון לקיים במדינת ישראל אורח-חיים מסורתי-תורני, אמר בעת שהוא דן בשאלה זו: כל העניין הזה אינו עניינו של בית-משפט אזרחי, אף אם כל השופטים הם יהודים ואף אם המשפט הוא של מדינת ישראל. ומה הוא אומד לגבי השאלה מי יכול לדון בשאלה זו? — "מגהיגוי הרוחניים של עם ישראל החדורים אהבה לעם, הבקאים בחכמה, בחכמת התורה, המכירים את תפוצות העם, את קורותיו — אלה יוכלו להביא לאחדות ולשלמות".

אומר השר בורג: יש כל מיני זרמים בשאלות דת. אני רוצה לומר לאדוני השר: אין אני מולול בשום דבר ביהדות בשאלה רוחנית זו. זוהי שאלה רוחנית-תרבותית ממדרגה ראשונה לקיום האומה שלנו, ביחד בשנים הראשונות של עצמאותנו. בהיסטוריה שלנו היו מלחמות והתנגשויות דמים בשאלה זו, בין אנשי מדינה ובין אנשי תורה, וצריך למצוא דרך ולא לברוח. והדתיים — דווקא הם פוחדים להעמיד את השאלה הזאת, פוחדים לעמוד בשער בסוגיה הזאת נגד העולם החילוני.

אני חושב שלא יהיה קשה להקים בעם ישראל, מן הארץ ומן התפוצות, איזה גוף של חכמים, חכמי ישראל, אשר יעצו לכנסת ישראל, למדינת ישראל, לעם ישראל, וימצאו אולי איזה מוצא לפתרון בעיה זו.

לכן אני מציע לכנסת להעביר את הצעת החוק לוועדה, לשם בחינתה ובדיקתה.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לשר הפנים.

שר-הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, לא הייתי מבקש רשות הדיבור כדי לפתוח כאן דואט, אף-על-פי שלפי התקנון אפשרי הדבר. ביקשתי רשות הדיבור לאור המנגינות והניגון המיוחד במבטא המלים שהשמיע כאן חבר-הכנסת שוסטק. הוא אמר: "נוח לו" ועוד הוסיף, ונדאה לי שלו היה כאן גוסף לסטנוגרמה גם רשמקול, הדי מי שהיה טורח להקשיב, היה שומע גם את המנגינה שבה דיבר באמרו מלים אלה.

אינני אוהב כשמישהו מיתמם יתר על המידה. האם נתתי הכשר לאחד הזרמים הבלתי-אורתודוקסיים? הרי אתה יודע שאם הבית הזה יחליט להקים ועדה, תצטרך ועדה זו לשקף גם את ההרכב המגוון של ועדה אחרת, וזה מה שהשופט קיסטר לא יכול להסכים לו, גם אני לא ואיש מאתנו לא.

במצב שבו קיים מחזור של סערות. אני לא התרשמתי כך לא מעתוני הבוקר ולא מעתוני הערב. הוא מציע למנוע חזית בשאלת "מיהו יהודי" ומלחמות סביב הרישום. אולם אני חושב שהצעתו איננה אלא פרפטואציה של הבעיות. הוא מציע ועדה של מלומדים ואנשי דת. מיד יתחיל הוויכוח: אנשי דת מהפלג הזה, מהפלג האחר, משלושה פלגים? וכמה מכאן וכמה מכאן? הוא מציע בהצעת החוק שיעשה מחקר ויהיה לימוד, והוועדה תגיש ממצאיה. הוא מציע ועדה, שעל הרכבה איש לא יוכל להתאחד, שתגיש ממצאיה לא יאוחר משנים-עשר חודש אחרי בחירת הכנסת השמינית.

חברי הכנסת, אני בהחלט אופטימיסט ומתפלל שכולנו נחיה ונראה עוד הרבה בחירות וכינוסי כנסות. בכל זאת אני חושב, חברי-הכנסת שוסטק, שבהצעתך אתה מציע דבר אחד ואתה עלול להשיג דבר שני. בחירת ועדה כזו היא האמצעי הבטוח ביותר שיהיה אי-שקט, פרפטואציה. אני חושב שאיננו זקוקים לכך. אם יש דעות, הרי הן פחות או יותר ידועות. מר דוד בן-גוריון פנה למי שהוא כינה בשם חכמי ישראל. אני הייתי מאושר שרוב רובם אמרו דברים הרקובים להשקפת העולם הדתית-לאומית שלי. אבל אילו הכנסת, או ועדה של הכנסת, הייתה צריכה להחליט מי הם חכמי ישראל, מי מקבל דיפלומה זו, מי נכנס לרישמות הכתובות שאליה יפנו — אני חושב שעד היום לא היו מסיימים את הוויכוח על כך.

כשם שאין זה רצוי בתורת המדינה לערבב את הזרועות השונות — הזרוע המחוקקת, הזרוע השיפוטית והזרוע המבצעת — כך אין זה כדאי לעשות מטעמים פוליטיים מעניין שהוא עמוק מאוד ומהותי מאוד.

בשנה זו, בשנת 1970, הוכנסו תיקונים לחוק השבות. אינני נמנה עם התומכים הנהלבים בתיקונים אלה. אם מישהו יכול לומר שזה פחות מדי, הרי לידי זה יותר מדי ובכיוון הלא-יכון. כיוון שבשנה זו נתקבלו תיקונים לחוק, וכיוון שאנו רוצים לנהל מדינה מסודרת, אנו מצווים לראות כיצד פועלים תיקונים אלה, אנו צריכים ללמוד מהנסיון. אם תהיינה בעיות, אם יהיו הרבה מקרים חורגים, אם יהיו הרבה מקרים חורגים, נוכל להתיעץ. שערי הכנסת לא ננעלו בפני חבר-הכנסת שוסטק. הוא יכול להציע תיקונים. אבל קודם כל הבה ניתן לחוק זה לפעול. תוך פחות משנה לאחר שהכנסת טיפלה בסוגיה שוב להציע תיקון בעניין זה — אינני רואה טעם בכך. למעשה חבר-הכנסת שוסטק קובע כבר היום, שב-1 בינואר 1975 יהיה בטל החוק שהוא מציע היום ביזמתו. נדמה לי שהוא רוצה להשיג משהו רצוי, והוא עלול להשיג משהו שאינו רצוי.

חבר-הכנסת שוסטק מציע להסדיר עניין של שינוי ברישום הקיים, אך מתוך סעיף 4 בהצעת החוק שלו משתמע שהצעה זו מותרת. כי חוק מדרשם האוכלוסין, סעיף 19ד, קובע ששום שינוי לא יבוצע בפרטי הרישום אלא על-פי תעודה ציבורית.

לכן, חברי הכנסת הנכבדים, הייתי אומר: הבה נראה איך יפעל התיקון לחוק שנתקבל השנה. נלמד מהנסיון. ובניתיים נסיר מסדר-היום הצעתו של חבר-הכנסת שוסטק.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת שוסטק.

– הצעות חוק של חברי כנסת (בורג, סנהדראי, אבנרי, בן-מאיר, סורקיס, לורנץ, הלוי) –

הפרדת הדת מן המדינה מחייבת שהמדינה לא תתערב בהגדרה העצמית הדתית או הלאומית או האידי-אולוגית של כל אורח מאורחיה. היחסים היחידים הקיי-מים בין הפרט ובין המדינה הם במישור האזרחות, וממנה נובעות כל הזכויות והחובות. איך מגדיר הפרט את עצמו מבחינת שייכות אידיאולוגית, לאומית ואחרת – זה דבר שהוא חשוב מאוד לפרט, אך אין זה עניינה של המדינה. אין שום צורך שהמדינה תתערב בזה; אין צורך לאומי, אין צורך דתי, ואין גם צורך בטחוני, כפי שפעם חשבו.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת לורנץ, להודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. נמנענו מלהצביע כי מצד אחד הצעת החוק של חבר-הכנסת שוסטק אינה יכולה לספק אותנו ואיננו רואים בה פתרון לבעיה הנכבדה והכאובה הזאת; מצד שני, לא יכולנו להזדהות עם שר הפנים, עם הממשלה, בהצעה להסיר את הצעת החוק מעל סדר-היום, מכיוון שאין אנו יכולים להתעלם מהעובדות שהבעיה הזאת קיימת, עומדת ודורשת פתרון. רק בזמן האחרון נודע לנו – ואני חושב ששר הפנים יודע או חייב לדעת זאת וכמו כן כל הממשלה כולה – שהגיון הרישום, בקשר ליהודי או לא-יהודי, לא נעשה בהתאם להלכה.

שר-הפנים י. בורג:

אין שום הוכחות.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

לא אבקש מן היושבת-ראש לתת לי זמן להיכנס לפולמוס ולהביא הוכחות, כי זה לא נדון עכשיו. אבל לא רק זה, אדוני שר הפנים, אלא יכולת גם לקרוא בעתונות, ובה הודיעו לנו שבונייה מעבירים גיור בוק.

היו"ר ט. סנהדראי:

איננו דנים עתה בנושא זה.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

אני מנמק את ההימנעות, וחוק זה נוגע מאוד לכך. לא רק שיש הוכחה לכך, אלא הרבה יותר גרוע. כפי שנודע לנו, שלוחי הסוכנות מייצעים לעולים חדשים ואומרים להם: יתשמו שהנכם יהודים, כי אחרת יהיו לכם צרות בקשר לגיור בישראל. אני חושב שליינץ לרמות, לזייף...

שר-הפנים י. בורג:

זאת האשמה כבדה. תצטרך להביא הוכחות.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

נכון, זאת האשמה כבדה, ואני מוכן להוכיח האשמת שיעולים חדשים אשר פיתו אותם לרמות מצהירים על כך שהם יהודים בעוד שאינם יהודים, כדי שיוכלו להתחמק מהבעיה. מטעם זה נמנענו ולא היינו יכולים להזדהות עם שר הפנים בהצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום.

בנימין הלוי (גח"ל):

אני מבקש רשות לגמק הימנעותי.

בתקופת החג שאנו מוזכרים את מלחמת המכבים נגד המתיוונים לא היה צורך להעלות את הנימוקים הללו. אני חושב שאנו מוכרחים קודם כל לדאות כיצד פועל החוק שהכנסת קיבלה השנה, האם הוא פועל כשורה, ורק לאחר מכן לבדוק את המצב לאור הממצאים.

לכן אני מציע לא לדון כאן בהצעת החוק ולא להעבירה לוועדה, אלא להסירה מעל סדר-היום.

היו"ר ט. סנהדראי:

יגיש עתה להצבעה על שתי ההצעות, זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק של חבר-הכנסת א. שוסטק לוועדה – מיעוט

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – רוב

ההצעה להסיר את הצעת החוק של חבר-הכנסת א. שוסטק מסדר-היום נתקבלה.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת אבנרי, להודעה בדבר הימנעות סיעתו מהצבעה.

אורי אבנרי (העולם הזה – כוח חדש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. נמנענו מכיוון ששני הנואמים צדקו. צדק חבר-הכנסת שוסטק, באמרו שהמצב הנוכחי הוא בלתי-נסבל ויביא לסערות נוספות; צדק שר הפנים באמרו שמינוי ועדה לא ימנע את הסערות, אלא עוד יוסיף עליהן. הדרך היחידה למנוע את הסערות, למנוע התנגשות בין המחנה הדתי והמחנה החילוני, לטובת שני הצדדים ולטובת המדינה, היא הדרך שהוצעה פה אחד על-ידי בית-המשפט העליון בשיא פרשת הלן זיידמן, דהיינו למחוק את הפריט "לאום" ממדרשם התושבים.

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):

זה לא במשפט הלן זיידמן.

אורי אבנרי (העולם הזה – כוח חדש):

סליחה, במשפט שליט. תודה רבה.

תפסיטנו מבוססת על הפרדת הדת מן המדינה. לדעתנו היא לטובת הדת לא פחות מאשר לטובת המדינה, ואני משוכנע שהחברים הדתיים בבית הזה יגיעו בעצמם לתפיסה זו ביום מן הימים, כאשר יישבר המודוס ויונדי ביניהם ובין המחנה החילוני והם ימצאו עצמם במיעוט. המחנה החילוני הוא אשר יקבע או את ההלכה הדתית; ואורי אבנרי, או מי שיבוא במקומו, יקבע הלכות של דת ישראל.

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה – מפ"ם):

לא ייתכן שיהיה מישוהו במקום אורי אבנרי. כנסת בלי אורי אבנרי – אי-אפשר. אנו לא נסכים. נערוך הפגנות. אי-אפשר שיהיה מישוהו במקומך...

אורי אבנרי (העולם הזה – כוח חדש):

הייתי עונה לחבר-הכנסת סורקיס אילו הייתי שומע מה אמר, אבל מפה אין שומעים.

— הצעות חוק של חברי כנסת (סנהדראי, הלוי); הצעות לסדר-היום (סנהדראי, י. תמיר) —

מיהודי לישראל, או לעברי, או לחסר לאומיות. החוק שלנו אינו מספיק כדי להדריך את בית-המשפט באופן חד-משמעי, ושאר כד נרחב לדעות, שקשה מאוד לנמק אותן. בסופו של דבר השקפת עולמו של כל שופט ושופט צריכה להשפיע איכשהו, ואין זה רצוי. השופטים לא נבחרו לפי השקפת עולמם. לכן, אם אפשר לחסוך מבית-המשפט הכרעות בעניינים מצפוניים ואידיאולוגיים מסוג זה, הרי זה משובח. במידה שהצעת חוק זאת חותרת בכיוון זה, הייתי רוצה שתהיה ועדה כזאת.

היו"ר ט. סנהדראי:
כבר הצבענו.

בנימין הלוי (גח"ל):

לפי הלוי זה צריך הייתי להצביע בעד ההצעה, אבל מכיוון שאינו רואה בשנתיים האלה ערובה שמטרה זאת תושג למעשה, ושוב יהיו סירובול ומלחמת תרבות חדשה גם בעקבות הצעה זאת — נמנעת.

ה. הצעות לסדר-היום

1. תיכונן ירושלים, בעיותיו וסכנותיו

במטען הנפשי לגבי קורותיה ובייחודה בהיסטוריה האנושית ובתולדות הדתות הגדולות.

מיוחד הוא מקומה של ירושלים בלבותיהם של היהודים. אליה נשאו עיניהם — מכל קצוות תבל — כאלפיים שנה. משהגיעו לשיחורורה, איחודה ובניינה — הנהפוך אותה לעיר צמתי כבישים, משועבדת לרכב המוטורי, מצטמקת לאזורי תעשייה, מסחר זיוה, לפי המסורות האומללות? הנחזור על שגיאות מרות של היכנונים קודמים נוסח גוש דן או הישובים דמויי הקו"ביות חסרי החיים, החזון והגיון? הנעתיק לירושלים את נוף אשרוד ובתיים?

לרגל הכנס הבין-לאומי של הארכיטקטים ובוגי-הערים נפרשו מפות ותכניות ירושלים לקראת סוף המאה, כשמספר האוכלוסייה בה יעלה ל-300,000. תכנית-האב מחלקת את העיר לשלוש טבעות: המרכז; העיר העתיקה; אזור מסחרי סמוך לחומותיה. מרחבי ירושלים יבותרו על-ידי מפלצת רבת-זרועות בצורת אוטוסטרדות, מחלפים ענקיים, כבישי קליה ותחתית, שכמותם ראינו בכמה ערי תבל ונחרדנו: בטוקיו, בלוס-אנג'לס ובמבואות ניו-יורק. אלה הם מראות אימים.

אי ספק שבעלי התכנית עשו מלאכתם בתום-לב, ואולי לא העמידום על המשמעות הלאומית וההיסטורית של שליותותם. בכנס הבין-לאומי של הארכיטקטים הנודע עים והמהוללים בין בוגי-הערים נמתחה על התכנית ביקור-רת נמרצת — וזה למעשה "אנדרדסטייטמנט". קולות כמה מהנואמים נשמעו ברעה מרוב התרגשות בעת שנגעו בבעיות עתידה של ירושלים. בהקשר זה מן הראוי להביא את דברי זכריה (פרק א', פסוק י"ד): "קנאתי לירושלים ולציון קנאה גדולה". אכן, הקולות שנשמעו בכנס היו דברי קנאה גדולה.

בפנותו למתכננים הישראלים שיעבדו את תכנית-האב אמרו האדריכל אולדיק בלסנר מאנגליה ובונה-הערים סמואל מונס מארצות-הברית: אתם מתייחסים לירושלים כאל תיכונן עיר רגילה, ואין בתיכונן ביטוי

היו"ר ט. סנהדראי:

אני שואלת את סיעת גח"ל אם היא מסכימה לכך. אני רואה שיש הסכמה.

רשות הדיבור לחברי-הכנסת בנימין הלוי, להנמקת הימנעותו מהצבעה.

בנימין הלוי (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי כנסת נכבדים. בסיעתנו ניתן חופש הצבעה בענייני דת ומצפון, ואני מנמק את הימנעותי מהצבעה זאת בנימוקים הבאים:

אני חושב שההצעה התכונה למטרה, הנראית לי כשהיא לעצמה רצויה, להרחיק מלחמת תרבות וחילוקי דעות אידיאולוגיים מהרשות השיפוטית. הנסיון מוכיח כי הרשות השיפוטית אינה יכולה לעמוד בסיכוסכים מסוג זה, שהסעירו את הציבור בשנתיים האחרונות. קשה מאוד לשופט לנמק, לפי סעיפי החוקים שלנו, שהם כלליים ולא מפורשים בפרטים רבים, מדוע הוא מחליט לרישום פלוני או לתקן רישומו של פלוני מבחינה דתית או לאומית

היו"ר ט. סנהדראי:

אנו עוברים להצעות לסדר-היום: ראשונה, הצעתו של חבר-הכנסת יוסף תמיר: תיכונן ירושלים, בעיותיו וסכנותיו. רשות הדיבור לחבר-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (גח"ל):

גברתי היושבת-ראש, עמיתי חברי הכנסת. ירושלים נתונה עתה בתחילתו של עידן שהייתי מכנה אותו "תור הזהב". אולי ירושלים כבר נמצאת בעיצומו של "תור הזהב". זה העידן שבו חשים אנו בהתחדשותה, בהתרח-בותה, בהתפתחותה ובישיגוה מכל הבחינות גם יחד. כל עיר אלה מתברכת בכגון אלה, לא כל שכן עיר הנצח, שזו לה הפעם העשירי-וחמש שנלחמו בשעריה ובין חומותיה. הפעם היו אלה בניה-משודרדיה. הבה נתפלל ונאמר: הלוואי והיתה זו המלחמה האחרונה בעיר השלום.

עתה הגיעה העת לעבד נתונים לגבי עתידה ולתכנן את הבירה לקראת האלף השלישי למניין המקובל והאלף השישי לייסודה של ירושלים. זה התיכונן שיקבע גורלה של עיר יפת נוף ומשוש תבל והוא שיעצב את צביונה, דמותה, אופיה ותכנה של הבירה. מכאן שיש לקדם בברכה את ימתו של ראש עיריית ירושלים מר טדי קולק לזמן בה את טובי האדריכלים וגדולי בוגי-הערים לטכס עצה לגבי הצפוי לירושלים. ואמנם נסתיים אתמול הכנס של שלושים המומחים. הם ישבו שלושה ימים ושלושה לילות והגיעו לכלל מסקנה שיש לעצב מחדש את תכנית-האב לירושלים. יש לשנות ולשפר את המיתאר לעיר העתיקה ואת תכניות הבינוי של מרכז העסקים בעיר — תכניות, כפי שאני מצטט, "שאינן משביעות רצון".

גברתי היושבת-ראש, לא מדובר כאן בעיר ככל העיר-רים ובתיכונן סטנדרטי. מדובר בירושלים, ואין בה מקום לחיקוי הקיים והמכוער, שכה מרובים ברחבי עולם המצטערים היום על שפשה בערי תבל והשחיתם. מדובר בירושלים, העיר שאין דומה לה במטען הרגשי לגבי עברה,

מכל אלה יובן, גברתי היושבת-ראש, שאיני רואה כל ניגוד בין בנייה בעלת מעוף ודמיון פורה התואם והמשתלב עם ייחוד ירושלים הנצחית לבין הצורך ליישב בדחיפות את עיר דוד וחבליה, הלא הם פרבריה. אולם לא בדרך הריסת ירושלים והפיכתה לאזורי מגורים שבהם תרבות הדויר, חזות הבינוי, האחזקה והמגורים ידמו ל"סלאמס" מודרניים.

איני יכול לסיים בלא לגעת במלים מספר בתפקיד המכריע שהאדריכלים ממלאים בפרשת בנינו ארץ ישראל וירושלים. צדק מר עמוס אילון באמרו "ישראל הנה גן עדן לבוני-ערים נאורים ואדריכלים ברוכי דמיון. הארץ חדשה. הכל היה פתוח לפניהם. אולם התוצאה: זלות אסתטית — פרט ליוצאים מהכלל — והערך יומרות". ראו מה עלה בגורלה של תל-אביב וחוף ימה, ותבון הדאגה העמוקה לעתידה של ירושלים.

אדריכלות פרוחה תמיד כשהיתה בצד בונים מהוללים. ראויה ירושלים שהכנסת תדון בבנייתה. ייתכן שכך יתחיל פרק חדש בתכנונה שייקבע לדויר דורות; לכן אבקש, כבוד היושבת-ראש, לקיים דיון בנושא זה במליאת הבית.

הי"ד ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. אני מציע להע- ביר את הנושא לוועדה. אם הוועדה תמצא לנחוץ ולנכון, אחרי ישיבות רבות, שהממצאים שלה יהיו תומך לדיון במליאה — יוכל הדבר להיעשות. זה עניין שיש לברר ברר היטב ולשאל אדריכלים ומהנדסים, ולא להסתפק רק ב"ירידס דייג'סט" המקוצר של העתונות בשבוע האחרון. הוועדה תצטרך לקיים בנושא זה ישיבות רבות.

ראשית, אני רוצה לומר שתיתי לו לחבר-הכנסת תמיר על שהעלה את הנושא לדיון בכנסת. כל יהודי הוא אזור ירושלים, וסיוע לכך אנחנו מקבלים ממסכת כתובות.

נתגלגלה הזכות לכנסת הזאת, והיום, יום ראשון של חנוכה, אנחנו דנים על בניין ירושלים, כלילת יופי, משוש כל הארץ, בדיק במלאת 2135 שנה לכיבוש ירושלים וטיהור ההיכל. 2135 שנים אנחנו כאן, אנחנו עוד כאן, אנחנו שוב כאן.

אני רוצה לעמוד על כמה נקודות, שדווקא מתוך חשיבות הנושא, אבל גם מתוך חמימות המתוכננים, יכולות להיעלם מן האופק.

תכנית-האב לירושלים הוכנה על-ידי צוות מקצועי בעל סמכות רבה בתחום התיכנון הפיסי. בתכנית הושקעה עבודה רבה, נערכו סקרים בסיסיים ומחקרים תיכנוניים, ועיריית ירושלים ראויה לברכה על היוזמה שגילתה לפני שש שנים בגישתה להכנת תכנית-אב חדשה לעיר.

יש לזכור שתוך כדי תקופת הכנת התכנית גשטנו בעזרת השם גבולותיה של העיר, עם איחודם של שני חלקי ירושלים, ועל-ידי כך נוספה משמעות תיכנונית וכל העניין קיבל ממד חדש.

בהתאם לחוק התיכנון והבנייה חייבת ועדה מקומית, אשר אין בתחומיה תכנית מיתאר מקומית, להכין תכנית כואת. במקרה דגן מוטלת החובה על עיריית ירושלים. אמנם אגף התיכנון של משרד הפנים הכין בשעתו תכנית מיתאר לירושלים, שקיבלה תוקף בשנת 1959. תכנית זו

לסמלים הלאומיים, הדתיים וההיסטוריים של עיר מיוחדת זו.

פרופ' הרי מאירוביץ ממונטריאל אמר: יש לעשות הכל שגורל ירושלים לא יהיה כגורל רוב הערים בעולם הנתונים בתהליך התפוררות.

פרופ' ליאונרד ריצ'י תקף את התיכנון מבחינה מדעית, תרבותית ופוליטית, ואמר: לישראל ניתנה ההודמנות הנדירה לתכנן את ירושלים כך שלא תהיה יחידה נפרדת, אלא תשתלב בתכנון האזור. התיכנון המוצע — מיושן ונוגד אופי ורוח ישראל. חלוקת התושבים לתעשיינים, חקלאים, עשירים ועניים וכ' — זו שיטה דיקטטורית, המתכיבה ביסודה את אורח החיים שצריך בירושלים להתפתח על-ידי התושבים.

פרופ' כריסטופר אלכסנדר מאוניברסיטת קליפורניה, לוס-אנג'לס, אמר: התכנית נערכה ללא התחשבות בגורם האנושי והסביבתי. במקום מרכז מסחרי בעל ריכוזיות גבוהה שיהפוך את המגורים למין "אחידות" — מוטב שירושלים תמחיש והפגין את השוני שבה על-ידי בנינו אזורים נפרדים בעלי אופי משלהם.

המתכנן לורנס הלפרין מסן-פרנציסקו אמר: עדיפה הסביבתיות המיוחדת של ירושלים על הנוחות של זה הרעב הרוצה להגיע למשרד ממקום מגוריו.

האדריכל ברוננו צבי מרומא אמר דברים תמורים יותר, שאיני רוצה לצטט אותם מעל במת הכנסת. אבל בסיכום דבריו הגדיר את התכנית במשפט אחד שכדאי לזכרו: "חרקירי קולקטיבי".

על תיכנון ברשת הכבישים אביא את הנאמר בעתון "דבר" מיום 20 בדצמבר 1970: "תכנית האוטוסטרדות עשויה לחבל בתיכנון הנאה להקיף את העיר העתיקה בפארק לאומי. היא עלולה לקעקע את הר-הצופים ואת אזור הכנסת. מחלפי הענק ייעשו בולטים ויגמדו את אחרי העיר בני אלפי השנים".

ה"ארץ" הקדיש לנושא מקום נרחב בעמודיו. הוא שכינה את תכנית הכבישים הירושלמית בשם "רשת חנק של גוף ירושלים שהינו יחיד במינו", והעתונאי עמוס אילון הביא לדיעת הציבור נתונים רבים ומפורטים על מהלכי התיכנון המסוכן והצופן בקרבן אותות מבשרי רעה לירושלים של העתיד.

אני יודע, רבותי חברי הכנסת, שיש בתוכנו שיאמרו: הזמן קצר והמלאכה מרובה. לבינוי המהיר יש משקל רב מהרבה בחינות ולא רק מהתכנון הקרויה "תיכנונית". עלי לומר: רק קטני אמונה, דלי תזון בניין ירושלים האמיתית, ההיסטורית והקדומה המתקדשת, מנסים לחפות על כשרון בנינם ותיכנונם בחיזיון שיש לתכנן מתוך הכרת החשיבות הפוליטית והבטחונית ודחיקת הקץ. לפי עניות דעתי ניתן לתכנן ולבנות עיר-עולם זו בקצב מהיר, תוך שילוב הדמיון, החזון, הכשרון וראיית השליחות המיוחדת של בנינו ירושלים כפי שחזה זאת ישעיהו (פרק ל"ג, פסוק כ'): "חזה ציון קרית מועדנו, עניך תראינה ירוש- לים נוה-שאנן, אהל בל-יעצן, בל-יעע, יתדותיו לנצח וכל חבליו בל ינתקו". אם נשים שורות אלו נגד עניינו, נבין שגישת המתכננים באזורים כי "אינם מאמינים שאורחי ירושלים שונים מאחרים — בטעות יסודה.

לא ייתכן שבירושלים נשתעבד למכוניות — אם כי המתכננים טוענים שהם מתכוונים לשעבד את התנועה המוטורית לאדם — כי תביעות הוגהה ברכב בזמנו הן בלתי נדלות ולא ניתן לספקן כלל.

צלוה שבספרד, זכתה תכנית זו לשבחים והוקרה מרובה. הקונצפציות המבוטאות בתכנית הולמות את הרעיונות הכלליים שבאו לידי ביטוי בכנס של ועדת ירושלים. זו ההזדמנות המתאימה להצביע מחדש על צדקת תפיסתו של משרד הפנים, שבאה לידי ביטוי בהחלטתו של שר הפנים המנוח, משה חיים שפירא ז"ל, אשר הפקיד את תוכנון האזור הרגיש ביותר של העיר בידי ועדה מיוחדת, והדגיש בכך שתיכנון ירושלים אינו עניין מקומי בלבד, אינו עניין מקומי גרידא.

חברי הכנסת, באשר אני אוהב את ירושלים, כמוכם כמוני, באשר אני מחייב ויכוח פומבי בבעיות תיכנון בירת הנצח, אני מציע להעביר את העניין לוועדת הפנים, כדי שתוכל לבדוק, ללוות בהתעניינות עוקבת את ההתפתחויות בנושא החיוני הזה.

היו"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת וילנר, להצעה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

גברתי הישבת-ראש, כנסת נכבדה. אנחנו מציעים להסיר את הנושא מסדר-היום, לא מסיבות אדריכליות ולא מטעמי תיכנון ערים. יש צד משותף בהצעה של המציע מטעם גח"ל והמשיב מטעם הממשלה. שניהם מניחים שהכנסת צריכה לתת גושפקה נוספת ליצירת עובדות מוגמרות בחלק המזרחי של ירושלים, ואני רואה בזה צעד נוסף המפריע לשלום.

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה-מפ"ם):

לפני שלוש שנים איחדנו את ירושלים. על מה אותה מדבר?

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

כמו בשאלות אחרות, אין לי כל ספק שגם בשאלה הזאת הממשלה והרוב בכנסת, שלפני תקופה מסוימת לא רצו להקשיב לדברים הריאליסטיים, המציאותיים, בכל זאת ידאו צורך לשנות במקצת את דעותיהם. הנושא שמדברים עכשיו עליו הוא נושא חיוני לעניין השלום, וקיימת החלטה פה אחד של המדינות בעולם נגד שינוי הסטטוס של ירושלים.

משה נסים (גח"ל):

הם לא יקבעו לנו.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

אנחנו לא יחידים בעולם. למען השלום צריך יהיה למצוא פתרון שיתאים למעמד של ירושלים כבירת ישראל וגם למעמד של ירושלים כעיר ערבית, בחלקה המזרחי. לפיכך לא יכולה להיות ריבונות של מדינת ישראל על כל ירושלים.

בנימין הלוי (גח"ל):

היא כבר קיימת.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

פירושו של דבר: סיפוחים טריטוריאליים.

בנימין הלוי (גח"ל):

יש חוק.

מכוננת עדיין את התפתחותה ובינויה של ירושלים. ברם השינוי בגבולות העיר וגידולה המואץ של העיר חייבו תכנית תכנית מיתאר חדשה, שתתאים להתפתחויות אלה. תכנית-האב היא שלב מוקדם לתכנית המיתאר החדשה, שטרם הוחל בהכנתה. אף-על-פי שהחובה להכין תכנית מיתאר מקומית חלה על עיריית ירושלים בתור ועדה מקומית לבינון ערים, יזמה עיריית ירושלים השתתפותם של גורמים ממלכתיים — בשלב ראשון משרד השיכון ומינהל מיקרועי ישראל, ולאחר מכן גם משרד התחבורה, ורק לאחר מלחמת ששת הימים צורף גם משרד הפנים לצוות ההכנה של תכנית-האב.

כמובן יש להצטרף על סדר שילוב זה של הגורמים על-ידי העירייה, כיוון שבשלבים הראשונים של העבודה השתתפו בעבודת ההכנה בעיקר הגורמים המבצעיים, בעוד שאחד מכללי היסוד של תיכנון טוב ומסודר מלמד אותנו שאסור שמשקלם של גורמי ביצוע המעוניינים בנושאים חלקיים של התיכנון יגבר על הגורם הרואה את העניין ראייה כוללית יותר.

עם זאת יש לזכור שתכנית המיתאר אשר קיבלה תוקף בשנת 1959 עונדה בתוקף, והקונצפציות הגלומות בתכנית זו שהוכנה בשעתה על-ידי משרד הפנים זכו להערכה חיובית ביותר גם בכנס הבין-לאומי שהתקיים לאחרונה בירושלים.

משבח אני את ראש עיריית ירושלים שגילה העזה רבה והעמיד את תכנית-האב לדיון ביקורתי בפני "ועדת ירושלים", שהשתתפו בה בכירי המתכננים ואדריכלים בעלי שם ונסיון בין-לאומי. מטבע הדברים שדרכה של ועדה כזו לגלות את נקודות התורפה שבתכנית. אולם בודאי תסכימו אתי, חברי הכנסת, שלא יהא זה מן המידה הנכונה להתעלם מנקודות החיוב שבתכנית ולהגיע לפסילתה הטוטלית של התכנית ללא עיון נוסף.

לפיכך מוסכם בין משרד הפנים ובין עיריית ירושלים, שבחודשים הקרובים תיבדק מחדש תכנית-האב על רקע הערות הביקורתיות שהושמעו בכנס הבין-לאומי. אין כל ספק שעיריית ירושלים תסיק את המסקנות הראויות בעיון נוסף זה. רצוני להוסיף ולומר, שמשרד הפנים לא יהסס, אם יתגלה הצורך בכך, להפעיל את כל סמכויותיו המוסריות והחוקיות כדי לחייב הכנה מחדש של ביסוס רעיוני שונה שיהלום את הקונצפציות הראויות לירושלים הבירה, על משמעויותיה ההיסטוריות, הדתיות והגיאוגרפיות המאפיינות את העיר הזאת. יש ירושלים אחת בעולם. יש לה ייחוד, יש לה ייעוד, ואלה חייבים להשתקף בתיכנון ולהישמר בו, — כמאמר המשורר אורי צבי גרינברג "כשם שיש שמש אחת וכשם שאין שתי ירושלים".

לואיס מנפורד כתב לכנס שהתקיים במסגרת ועדת ירושלים, שאת ירושלים צריך לתכנן לפי ישעיהו הנביא ולא לפי האוסמן, מתכנן פאריס בשעתו.

בהקשר זה רצוני להסב את תשומת לב חברי הכנסת, שבימים אלה נמסרה להפקדה תכנית המיתאר לאזור המיוחד של ירושלים העתיקה וסביבותיה. תכנית זו הוכנה בידי צוות משותף של משרד הפנים ועיריית ירושלים, תוך שמירה קפדנית על האופי המיוחד של ירושלים. ראוי לציין כי בכנס הבין-לאומי של הפרציה הבין-לאומית לתיכנון ושיכון, שנערך לפני כחצי שנה בבר-

חוכרת ח', ישיבה קל"א

— הצעות לסדר-היום (וילנר, סורקיס, אליעד, י. תמיר, סנהדראי, בורג) —

השלום והנוגד את ההחלטות שנתקבלו פה אחד על-ידי כל אומות העולם הוא שלימי ומוזיק.

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה—מפ"ם):

אומות העולם... הוא מייצג את אומות העולם. מייצג חדש.

הי"ר ט. סנהדראי:

רשות הדיבור לשר הפנים, לתשובה.

שר-הפנים י. בורג:

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה. רצוני, ראשית כל, להודות לחבר-הכנסת וילנר, מפני שבדבריו נתן לכנסת את האפשרות להראות ולהוכיח קבל כל אלה המצביעים כאילו פה אחד, עד כמה אנחנו מאוחדים ומלוכדים בעניין ירושלים, — אבל בזה כבר הוצאתי כל הקומפלימנטים שאני יכול להוציא ולהמציא לחבר-הכנסת וילנר. ובכן, אני אומר: אנחנו מאוחדים בכך. בקשתי את רשות הדיבור כדי לסקל מכאן את כל הסילופים אשר בגודש כה רב הצליח חבר-הכנסת וילנר להכניס במספר דקות כה מועט. הכנסת אישרה בחוק מה לפי דעת כנסת ישראל השטח של ירושלים. על העניין הזה אנחנו מתווכחים. אין לך, לא זכות פוליטית ולא מוסרית, אגב הוויכוח המתנהל באופן חוקי על יסוד החלטת הכנסת, לטעון את הטענות של "מרעילי הבא-רות". צריך עוז גדול עד מאוד היום, כאשר יש משפטים במדינה שהיא סמל בשבילך לאידיאולוגיה שלך, לבוא לכאן ולומר דברים כאלה, בשעה שבתכנית מטעם משרד הפנים והעירייה התחשבו עם הרבה מקומות קדושים לכל הדתות. אנחנו, היהודים, העם הקלאסי של מיעוטים בעולם. בכל מדינה יש לנו מיעוט. לכן אנחנו יודעים כיצד לנהוג במיעוטים ואין מקום לדברי הרהב שהבאת כאן. אתה מדבר כאן על ירושלים כאשר עדיין אין שקט בגדנסק, בשטטין, בוורוצלב, ובעוד אנהו וזכרים את פראג ואת בודפשט. מה אתה כאן דובר כאשר אנחנו כאן הגהגנו את המשטר הטוב, האפשרי בניסיונות?

אני מציע לבית הזה לקבל את הצעתי להעביר את הצעת חבר-הכנסת תמיר לוועדה פה אחד. בזה תהיה תוכחה והוכחה לאלה הזקוקים לכך.

הי"ר ט. סנהדראי:

חבר-הכנסת תמיר, האם אתה מסכים להצעת השר?

יוסף תמיר (גח"ל):

מסכים.

הי"ר ט. סנהדראי:

ובכן, לפנינו שתי הצעות, נצביע עליהן זו מול זו.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את העניין

— רוב

לוועדת הפנים

בעד ההצעה להסיר את העניין

— מיעוט

מסדר-היום

ההצעה להעביר את העניין לוועדת הפנים

נתקבלה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
יש חוק שלא הוכר.

מרדכי סורקיס (המערך, עבודה—מפ"ם):
אינך מתבייש להופיע על הבמה ולדבר כך?

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
אנחנו צריכים לשמוע את כל הדברים האלה, אבל כאשר אמרו לך דבר אמת על מה שעשו ליהודי רוסיה, התחלת להפריע. אתה רוצה שגשמע את כל הדברים האלה.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני לא מפריע אף פעם. אי-אפשר להגיד שהנאצים לא רצחו יהודים ומי שהציל יהודים — הם שרצחו.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):
זו הסחת דעת מן הנושא.

יוסף תמיר (גח"ל):
אתה רוצה לרצוח את ירושלים.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):
אני רוצה שירושלים תשגשג ותתפתח לטובת עם ישראל והעם הפלשתינאי כאחד. לטובת עם ישראל ול-טובת ישראל אנחנו צריכים לנהל מדיניות שהיא גם צודקת וגם ריאליסטית. כאשר הסיעה שלנו, במשך שלוש שנים, הציעה בכנסת החליט על קבלתה של החלטת מועצת הבטחון, גם כן היו קריאות-ביניים. חשבנו שזה לא ייתכן. לבסוף, הממשלה, לאור המציאות, הכריזה על קבלת החלטה. אותו דבר יהיה בעניין ירושלים. עניין ירושלים הוא עניין מסובך מאוד, אבל אין לי כל ספק שפה לא יכול להיות מצב, משום בחינה, שעם אחד יכפה את רצונו על עם שני. לטובת השלום —

(קריאה: כמו בצ'כוסלובקיה, כמו בדנציג...)

— יש להימנע מכל פעולה העשויה להעמיד את העולם לפני עובדה מוגמרת.

אני רוצה לסיים בעניין זה ולומר: מי שרוצה בטובת ישראל ובטובת ירושלים צריך להבין שאי-אפשר לכפות את הפתרון שאתם רוצים, מכיוון שירושלים אינה רק עיר יהודית.

נסים אליעד (המפלגה הליברלית העצמאית):

תקרא את העתון שלכם ותראה מי מסית נגד השלום. תקרא את הכרוזים בגזרת. תראה מה כתוב שם.

מאיר וילנר (הרשימה הקומוניסטית החדשה):

הכרוזים בגזרת קוראים לשלום ישראל-ערבי; קוראים לאחווה-עמים יהודית וערבית.

מבחינה פוליטית ולאומית, ואפילו מבחינה דתית, ירושלים קדושה לשלוש דתות, ולכן אני מציע להסיר את ההצעה לא רק מסדר-היום של הכנסת, אלא גם מסדר-היום של הממשלה. כל צעד בירושלים המחבל בסיבוי

2. המשטרה מול ריבוי מקרי רצח, שוד ואלומות בארץ

רים ושוטרות ופצעו אותם. אני חושב שוהי לא רק פרשה מכוונת, אלא זוהי תופעה מאוד מסוכנת, אולם לא היתה על כך כל תגובה בשום עתון.

שר-המשטרה ש. הלל:

אתה מסכים שגם זה וגם זה - מעשי חוליגים.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

אני אומר שאין תגובה בעתונות. על דברים פעוטים יש תגובה, על ביטול המרוץ היתה תגובה חריפה מאוד, ואילו על תקיפת תחנת משטרה לא היתה כל תגובה.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

למה מצא שר המשטרה לנכון להשוות שתי פרשיות אלה שיש ביניהן "להבדיל" גדול?

שר-המשטרה ש. הלל:

חברי הכנסת גרוס השווה.

שלמה לורנץ (אגודת ישראל):

להיפך, הוא אמר שעל זה הגיבו ואילו על ההתנפלות במשטרה לא הגיבו, ואני חושב שאתה צריך להסכים לביקורת שלו.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

רצוני לומר משהו ואני מבקש את שר המשטרה לקבל את דברי ברוח טובה. כל השרים בממשלת ישראל, ללא יוצא מן הכלל, משמיעים הצהרות והדעות לעתים קרובות ובכל הזדמנות על בעיות חוץ ובטחון, על בעיית השטחים, על שיחות יארינג, על תכנית רוג'רס וכיוצא בזה; ואילו על בעיות פנים, על בטחון פנים, על כל התופעות השליליות שאנו עדים להן - לא שמעתי שום התבטאות מפי שום שר, אף לא מפי שר המשטרה, אשר צריך היה להביע את דאגתו וחרדתו על המתרחש בחזית הפנימית.

בזמן האחרון נרצחו יותר יהודים בחזית הפנימית מאשר בכל שלוש החזיתות בגבולות. ב-1969 היה רק מקרה רצח אחד כתוצאה משו, ואילו בעשרת החודשים הראשונים של השנה השוטפת היו כשלושים מקרי רצח. אני יודע שאינני מוסר נתונים סטטיסטיים מדוייקים, אבל אני יודע שבחודשים האחרונים נרצחו ארבעה יהודים: מרפא-שיניים אחד בבני-ברק, לאור היום; שני ברמת-גן, מרדמוני על מיתח; שלישי היה מקרה רצח ברחובות, כאשר בעל קיוסק, אשר חזר לביתו עם פדיון של כמה עשרות לירות, נרצח; והרביעי היה יהודי זקן, בן 72, שנרצח בחדר המדרגות. תוך חודשיים היו ארבעה מקרי רצח.

בשנת 1969 היו 80 מקרים של שוד על-ידי אנשים רעולי פנים וחוטפי ארנקים, ואילו בשנה זו, בעשרת החודשים הראשונים, היו 138 מקרי שוד על-ידי אנשים רעולי פנים, כלומר עלייה ב-72% תוך פחות משנה. יש חשש מבוסס שנגיע בשנה זו לעלייה של 100% במקרי השוד מצד אנשים רעולי פנים וחוטפי ארנקים.

לא אלאה את הכנסת בנתונים סטטיסטיים. הדברים ידועים. אבל אני שואל: גרוס מקדישה בממשלה אפילו עשרות לפחות לדין על נושא זה? האם יום שר המשטרה דיון בממשלה על נושא זה? מדוע אין הממשלה

היו"ר ט. סנהדראי:

אנחנו עוברים עכשיו להצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת גרוס: המשטרה מול ריבוי מקרי רצח, שוד ואלומות בארץ. רשות הדיבור לחבר-הכנסת גרוס.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. הנושא העומד לדין מוכה אותי להביע בפתח דברי ברכה והערכה למשטרת ישראל ליום חגה, ליום השוטר שחל היום. בטוחני שכל הבית מצטרף לברכה זו למשטרת ישראל. הנושא שהעליתי מחייב אותי, כמוכן, להשתמש גם בשבט הביקורת כלפי כמה תופעות שליליות, שאני רואה את המשטרה כאחראית להן. אבל עלי להרים על גס ביום זה דווקא, כאשר הנושא הוא המשטרה, את הנקודת המרכזית המאפיינת את משטרת ישראל במילוי משמיותיה ותפקידיה הקשים, והנקודה הזאת היא טוהר המידות במילוי התפקיד והערך שחיתות. נקיון-כפיים מאפיין את השוטר הישראלי כפרט ואת משטרת ישראל כחטיבה שלמה. טוהר המידות הוא מאבני היסוד במילוי תפקידם של האנשים הממונים על שמירת החוק והסדר הציבורי. אני מאחל למשטרת ישראל שתשכיל להעמיק תודעה זו של נקיון-כפיים ולהרחיבה כיסוד להצלחה במשימותיה המרובות.

חברי הכנסת, אצלנו, אצל עם ישראל, יום חג הוא לא יום של הלולות ושתייה; אצלנו יום חג הוא בעיקר יום לחשבון הנפש. טוב שנעשה ביום זה חשבון נפש משותף, מעל הבמה של נבחרי העם, אבל חשבון נפש זה צריך לחייב, כמוכן, את שני הצדדים.

חברי הכנסת. גלים עכורים של רצח, שוד, פריצות, אלימות, גניבות, מעשי סרסורים לדבר עבירה ונעדרות סוטות - מציפים את הארץ במידה גואה והולכת בשנה זו. הכרוניקה הפלילית תופסת בעתונות או בשידורי ישראל יותר ויותר מקום מיום ליום. הגלים האלה, לצערי רגו, גואים והולכים, אם כי עלי לציין, למען הדיוק, כי מעשי הפשע והעבריינות לכל סוגיהם עדיין נמצאים בשולי החברה. עד כה אחזה האש רק בקצה המחנה. אולם אם לא נאתר את האש בעוד מועד, אם לא נבלום את הגלים העכורים, עלולים הם, חס וחלילה, להתפשט יותר ויותר.

השאלה העומדת לפנינו היא: האם אנחנו ערים במידה מספקת נוכח ריבוי מקרי השוד, הרצח והעבריינות? האם נוקטים אנו בעוד מועד את הצעדים הדרושים להדוף את הסכנה של ירידת המוסר? לדעתי התשובה היא שלילית. אנחנו לא ערים ולא חרדים, ובודאי לא במידה מספקת, לנוכח כל גלי הפשע המאיימים עלינו. אנחנו שותקים. הממשלה, המשטרה, שר המשטרה, דוברי המשטרה, המפקח הכללי של המשטרה - שותקים. אפילו העתונות אינה ערה לנושא חמור זה ומקטע שאין בה תגובה, כך על כל פנים נדמה לי. לא נתקלתי במאמר ראשי על נושא זה באחד העתונים היומיים. לעומת זה, כאשר בוטל מרוץ המכוניות באש-קלון נתפרסם באחד העתונים היומיים המכובדים מאמר ראשי תחת הכותרת "פרשה עכורה הטעונה חקירה". לא ראתי תגובה דומה לזו בעתונות כאשר ארבעה צעירים התנפלו על מטה המשטרה ביום, במבצרה של המשטרה, נכנסו ארבעה צעירים רעולי פנים, היכו שטי

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך, עבודה—מפ"ם):
לא.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
למי זה שייך איפוא?

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך, עבודה—מפ"ם):
תשנה את החוק, שתהיה סמכות למשטרה.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

צריך לשנות את החוק. ואם יש צורך לשנות את החוק — מדוע לא ליוזם חקיקה? — את זה אני שואל. אין תקציב, אין כוח-אדם. המשכורות במשטרה נמוכות. הכל נכון. אבל על שר המשטרה להתדיע נגד זה במסיבות ותונאים, בשידורי ישראל, בטלוויזיה; בכל המקומות לדבר על ענייני פנים, על בעיות פנים.

שר הבטחון, כשיצא עכשיו לחוץ-לארץ, כששאלו אותו "מניין תיקה כסף לרכוש נשק?" — השיב: "זה לא עסק שלי, יש לי קופאי ששמו ספיד, והוא צריך לתת לי כסף". בדיוק כך צריך להגיד גם שר המשטרה. לבטחון פנים צריך לתת כסף. בטחון פנים חשוב לא פחות מבטחון חוץ.

יגאל הורביץ (הרשימה הממלכתית):
המצב הפוך. שר האוצר הוא שר השרים ולא הקופאי של דיון.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
אני גומר.

שודדים רעולי-פנים — דבר זה נהפך לספורט, לתחביב. מתאספים, לובשים גרב על פנים — והולכים לשדוד, ובמשטרה אין תגובה. ביום אחד היו ארבעה מקרים תוך שעתים, ואף אחד לא נתפס. אפשר ליוזם הצעת חוק. איננו יכולים להרשות לעצמנו להיות כמו כל המדינות; איננו יכולים להרשות לעצמנו להיות כמו אמריקה, כמו קופנהגן. אנחנו מוקפים אויבים.

ועוד דבר, והוא דבר חשוב מאוד. אמרתי אתמול בוועדת הפנים: הבאנו לכאן עולים שמספרם עולה פי ארבעה על מספר יוצאי מצרים; חיסלו גלויות והבאנו יהודים הנה. האם לשם כך הבאנו לכאן את בני הגוער, להפוך אותם חס וחלילה למעשני חשיש? בקריית-מלאכי יש ילדים — כך כתוב בעתון — בני 12 ו-14 המעשנים חשיש. איננו יכולים להרשות לעצמנו מה שיש במדינות אחרות. אנחנו קולטים עולים.

אדוני השר, על בעיות חוץ ובטחון יש דינוים בכנסת מספר פעמים בשנה. הבה נקדיש דיון בכנסת לבעיה יסודית וקדינאלית זו: בטחון פנים ובעיות החברה. נושא זה טעון דיון בכנסת. נדע מגיין באה הרעה, מה הן הסיבות, כיצד אפשר למנוע זאת. הבה נקציב זמן לעיין בשאלה מהו מקור הרע ומה אפשר לעשות כדי למנוע התפשטות הנגע.

אדוני השר, אינני יודע מה הצעתך, אבל התרום הרבה אם תסכים לדיון בכנסת על נושא חמור זה, כי הדבר הוא בנפשנו.

מזמינה את המפקח הכללי של המשטרה לדיון על בטחון פנים כפי שהיא מזמינה את הרמטכ"ל בענייני בטחון חוץ, כדי לשמוע מפיו מה הם המניעים ומה הסיבות לעלייה התלולה והמדאיגה במקרי השוד והרצח במדינתנו?

כבוד היושבת-ראש, רצוני להגיד שאין אני מנותק מהמציאות. אני יודע את התשובות מראש. יש תשובות. ראשית, מחסור חמור בכוח-אדם — בכמות ובאיכות. המחסור הוא בשני המישורים גם יחד. שנית, המשטרה עובדת בלחץ ובמתח מתמידים, באשר חלק מהכוח המשטרתי, הדל בלאי-הכח, הוקצה לגילוי פעולות עוינות של חבלנים, ואכן, יש למשטרה בתחום זה הישגים מרשימים, בגילוי כנופיות החבלה וקניהן. אבל זה לא יכול להרגיע אותנו. יש עוד סיבה או תירוץ: חוסר חקיקה המביא לכך ששר המשטרה כבולות במילוי משי-מותיה, או חקיקה קודיה — ובמידה מסוימת גם טענה זו נכונה.

יש עוד תשובה והיא מקובלת בדרך כלל בציבור. אומרים שזוהי מכה עולמית, צרה עולמית, ומה שיש בעולם יש גם אצלנו; אין מה לעשות — כך מכריזים. אין אנו יכולים לקבל את התשובות האלה ולהסתפק בהן, גם כשיש בהן מידה של אמת. כעת, כאשר אנחנו מקציבים סכומים גדולים לבטחון חוץ, חייבים אנו למ-צוא גם תקציבים מתאימים לבטחון פנים, למלחמה בחתרנות פנימית, למלחמה ביסודות המקעקעים את אשיות החברה שלנו. כי בלי בטחון פנים, בלי חברה בריאה, אין גם בטחון חוץ. דבר זה צריך להיות לגד עניינו ולנגד עיני הממשלה כשאנו דנים בנושא זה.

צר לי לומר, אבל אני חייב לומר דברים אלה: לדעתי קיימים במשטרה, בגלל כל הסיבות הללו, סימני עייפות, רפיון-ידיים, ובמידה מסוימת השלמה עם המצב הקיים. כלומר, במקרים מסוימים המשטרה מרימה ידיים: מה אפשר לעשות? כך המצב, כזה המצב בכל העולם, ואיננו יכולים לעשות כלום. יש סימני עייפות, וזה מה שמדאיג אותנו.

חברי הכנסת, סרסורי עבירה בפיגות הרחוב ובכבישי הארץ פועלים לפני אפה של המשטרה, לעיני המשטרה, והמשטרה כמעט חסרת אונים. המשטרה מכירה את העולם התחונן. אומרים שהמשטרה כבר מפחדת אצלנו, כמו שמפחדים מפני ה"מאפיה" בארץ מסוימת. היו על זה כתבות בעתונות, שהמשטרה מפחדת, ויש מקום לפחד. אנו רואים ורעולי-הפנים כבר נכנסים לתוך המשטרה. נערות סוטות בורחות מפני הסרסורים, והסר-סורים רודפים אחריהן לעיני המשטרה. סיפר לי יהודי אחד, שגערך אחת נכנסה לאוטובוס, ברחה מפני הסר-סור, והסרסור רדף אחריה בתוך האוטובוס ולא היה מישהו שיוכל להגן על הנערה.

שושנה ארבל-אלמזולינו (המערך, עבודה—מפ"ם):
מה אתה רוצה שתעשה המשטרה?

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):
זה לא שייך למשטרה?

3. עלייה מדאיגה בממדי הפשע והבריונות

היו"ר ט. סנהדראי:
רשות הידבור לחבר-הכנסת המר, להצעה לסדר-היום: עלייה מדאיגה בממדי הפשע והבריונות.

זבולון המר (מפד"ל):

גברתי הישיבת-ראש, כנסת נכבדה. עם שאנחנו מוטרדים בבעיות החוץ שלנו ומפנים את מיטב המחשבות, המשאבים והכשרונות שברשותנו לביצור בטחוננו מול האויב שבגבולותינו — נדמה לי שבלי משיגם ולא הצדקה ונחנו במידה ניכרת את בטחון הפנים שלנו. קשה לי להסביר אחרת את הגל העכור של הפשע העובר עלינו בחודשים האחרונים, ואת שתיקתו המורה שבעקבותיה, שתיקה שעמד עליה חבר-הכנסת גרוס, כאילו לא היתה התופעה חמורה ומדאיגה, אלא דבר רגיל ומובן, או כאילו חס וחלילה הסכמנו כולנו שהקרב אבוד ועל כן אין לנהל אותו.

שני הדברים אינם נכונים. קודם כל, התופעה קשה וחייבת להדאיג את המופקדים על בטחון הציבור, שלומו ורכושו. אינני בא לטעון על התמוטטות כללית, אך ברור שיש עלייה בכמות הפשע ובאיכותו, שהיא הכרוניקה הפלילית מתגדשת לאחורונה, וגם תחושת האורח ברחוב היא כזאת, שאמנם טרם הגענו ל"הישגי המערב", אך אנו מת-קרים לכך. ההרגשה הכללית היא שהמניעה כושלת, שה-שוטרים מתקשים, שביט-המשפט ליברלי, ושמערכת הח-יקקה הפלילית משוללת יומה מספקת, ושאינן קשר בין כל הגורמים הללו לגבי הטיפול בבעיה. ומול העלייה בפשע, כאשר ערך הרכוש הגנוב מגיע לעשרות מיליונים לירות בשנה, ורק בשבוע שעבר — כך נמסר השבוע — נגנב רכוש בערך של 200,000 לירות ומספר כלי-הרכב הנגנבים למעלה מרבעה; וכאשר ניכרת עלייה בנשיאת נשק חם ושימוש בו בעת ביצוע שוד — הרי קיים אצלנו מחסור בכל המערכת המונעת והבלומת: קציני מבחן, מדריכים במוסדות, ובעיקר שוטרים.

לפני כחצי שנה אמר המפקח הכללי לשר המשטרה — כפי שנמסר בעתון "מעריב" — כי "ניצנים של עבריינות המלווה באלימות נראו גם בארצנו". דומני שמאז הפכו הניצנים לפרחיר-רע, וברור לי שעת הזמיר לא הגיעה, אלא להיפך, המקרים נעשו תכופים יותר ומתוכננים יותר. על מנת להמחיש מה שקורה אצלנו בשבועות האחר-ונים ריכזתי כרוניקה לפי נושאים:

(1) הרחוב — מועד לפורענות. מאות חטיפות אר-נים ביום ובלילה. אין רחמים על זקן בן 75, המוכה בעת שוד, ולא על ישישה ששוכרים את ידה. נטפלים לנערות באוטובוסים, ליד בתי-קפה וסתם ברחוב. אנשים נשדדים ברחוב ובחדרי מדרגות.

(2) נהגי מוניות — מוניתם אינה מבצרים. מהם שנרצחים במונית, מהם שנשדדים בה, רבים הדורשים מהם נסיעות חינם.

(3) השוד — נעשה עממי לחלוטין. לא רק חנויות תכשיטים ומדליונים או דואר, בו גם יורים בבטנו של אב לשבעה ילדים, ותחנות דלק — אלא שוד במפעל נקניק, בסטייקיה, במסעדה או בחנות מכולת.

(4) מכוניות — הן נמצאות בתנועה מתמדת. 361 נגנבו בתל-אביב באוקטובר, ומתוך 668 נגנבו חפצים או מכשירי רדיו. למעלה מ-10,000 נגנבות בשנה, רבות מהן

6) המשפחה — האלימות חדרה גם לשם. תוך פרק זמן קצר רוצח בן את אביו, ואחר מנסה לרצחו, והשוטפ מצוין שהבן התנכל לאביו כדי לרשתו בתינו. את דוקר את אחותו משום שביקשה להנמיך את קול המקלט. בעל מגקר את עיני אשתו, אחר מכה על ראשה בפטיש וחונקה בתכל. אשה רוצחת את בעלה ב"עווי", וצעיר חונק את סבתו בת ה-86 מפני ש"עיצבנה אותו" — כך הוא אומר.

7) המשטרה עצמה נמצאת בסכנה. מנהלת קרבות יריות ברחובות כנגד כנופיות. בין היתר קראתי את דברי רב-פקד במשטרה, שכנופיות בני 15-18 פותחות באש על שוטרים. בעשרות נסיונות מנסים אלימים לדרוס את אנשי המשטרה במילוי תפקידם, ובריונים פושטים על תחנת המשטרה ביפו ותוקפים בתוכה את השוטרים והשוטרות.

8) קולנוע — רבים אינם הולכים לקולנוע גם כאשר תכניות הטלוויזיה לא כלי-כך מושכות מפני שהם רוצים להימנע מפגישה עם מתפרעים אשר הסרט המוקרן אינו לטעמם.

ועוד: רוכל דוקר פקח עירוני; פקח חברת שמירה קונה רכוש גנוב מאזורו. והעסק כה מפותח עד שיש בו גם יבוא ויפוא: אנו "מייבאים" בעזרת חוק השבת כנופיות פשע מצרפת, ו"מייבאים" מומחים המנהלים רשתות להברחות סמים בעזרת צעירות ישראליות יפות. זה כנראה מה שאומרים "הישראלי היפה" או "הישראלית היפה".

אני מצטער על שהלאיתי את חברי הכנסת בחזרה על מה שקראו בוודאי בעתונם. פשוט חשבתי שריכוז החומר ייטיב לצייר את התמונה שממנה מתברר שילדים, צעירים ומבוגרים — שבידיהם מצוי נשק רב והם חמושים במוטות, סכינים, אקדחים ותת-מקלעים מכל הסוגים, קלאשניקוב, קרל גוסטב ועווי — הגבירו פעולתם, ומחייבים פעולה נגדית מצד הציבור והמשטרה.

כפי שאפשר להיווכח מהדוגמאות, ההתעצמות בפשע אינה כמותית בלבד, אלא גם איכותית. אם מותר לי לנסות ולאפייין, הרי חל שינוי באופי הפשיעה אצלנו. קודם היתה עדינה ומתוחכמת ומתוחמת לרמאות, זיוף, פריצה וכו', וכמעט שלא היה שוד, ומעט מאוד רצח; עכשיו — הכל קשות, אלים ונוגע יותר.

הנה, למשל, חטיפת הארגונים מחליפה את הכייסות הכייסות היתה מקצועית וחשאית, היה בה משהו מן הבושה והרצון שלא ירגישו בכך. חטיפת ארנק קלה יותר לביצוע, אינה מצריכה תכנון רב, הסיכון בה מועט, כי החוטף מהיר והקרוב מופתע. אך יש בה עוות פנים רבה, כי יש בה עקרה פנים אל פנים מול הקרוב היודע בשעת מעשה שהוא מרדן. כאן קיים יסוד גלוי של אלימות והתמודדות גלויה.

גם ביעדי גניבות המכוניות קיימת הסלמה. קודם זה

1. חוסר שוטרים מונע הרתעה. גיוס שוטרים בעידן של תעסוקה מלאה מצריך מחשבה. יש להעלות את שכרם של השוטרים בשיעור ניכר, אף על פי שאינם שוב-תים ואף על פי שאין להם ועד עובדים. יש גם למצוא דרכים נוספות להגביר הרצון לשרת במשטרה, ולא לפרוש ממנה, וכן למשוך אליה כוחות טובים, למשל על-ידי קביעת מסלולי קידום פיקודיים מהירים יותר וחילופיים יותר, דוגמת צה"ל, הכנסת כלי-עזר משוכללים יותר, הטבות נוספות כמו פרסי הצטיינות וכו'. חייב גם להיות חופש תימור רב יותר בתקציבה, לאפשר לה הערכות לפי הצרכים.

2. נראה לי שהמשטרה אינה יוזמת ופעילה די הצורך בכמה שטחים שדווקא הם מוינים מוקדי אלימות. למשל, זנות, בריונות ומועדוני קלפים - אלה הם מוקדים שמסביבם עולם תחתון שלם. וההרגשה שלי היא שלא מגוצל האפקט המשטרה'י נגדם, והם פועלים בחפזיות פחות או יותר.

א) זנות כמוקד שמסביבו עולם אלים של שיעבוד גערות וילדות, גערים חלושי אופי וכו', כמסופר בספרו של שבתאי טבת "שעשועו ובתו". אם החוק אינו מספיק - מדוע לא נשנה אותו?

ב) בריונות - באוטובוסים, בקולנוע, בקרנות רחוב. נערה או אשה לא תתלונן, היא שנוחה שעברה את העניין. צריך ליוזם פעולה נגדים ומאובים, צילומים וכו', ולא להסתפק בציפייה לתלונות. אולי כאן המקום להציע, שהאזרח יוכל להתלונן אנונימית בטלפון מסוים - ישיר, ללא צורך "להסתכן" בטרחה רבה, בחקירה רבה, מה שמונע ממנו להתלונן ולהעיד.

ג) קלפים. איני מדבר על אלה המבובזים זמנם בלילות שבת במקום ללמוד פרשת השבוע, אלא על המקצועיים, המרוויחים ומפסיקים עשרות אלפי לירות שצריך להשיג בגניבה או בשוד. כמה מהם הועמדו לדין?

3. ומשהו על הדין והעונש, שאינו מרפא, אך מפ-חיד ומכביד. דומני שהענשים אמנם קיימים בחוק, אלא שאין משתמשים בהם כראוי. פעמים רבות אין העונש נמצא ביתס נכון לחומרת המעשה, נדמה גם מפני שלא תמיד מובא לפני בית-המשפט האופי החמור וכל נסיבות העבירה. לא כל שופט צריך לדעת ויש להביא לפניו כל הנתונים. לא מספיק לבקש עונש חמור או מעצר. צריך לנמק ולהוכיח. וכשהעונש קל מדי, האם מערערת הת-ביעה? כפי ששמעתי, 95% מן העירעורים מוגשים על-ידי העברין להקל בענשו. רק ב-5% מהעירעורים התיבה היא הודרשת לחמיר. השופט הוא אדם בלבד, ואולי זה משפיע על שיקוליו?

גברתי היושב-ראש, כנסת נכבדה. משטרת ישראל, אני בטוח, מסוגלת לפקח על הפשע, אך דרושה אסטר-טגיה כוללת שלה וצריך גם להעמיק את הבנתנו לגבי עילות הפשע ואת תשובת החברה לאתגר של עליות. אני מציע איפוא שתוקם ועדה ציבורית מקצועית, שתמונה על-ידי ראש הממשלה או שר המשטרה, ושיהיו חברים בה נציגי משרדי המשטרה, הפנים, הסעד והחינוך, וכן קרימינולוגים, משפטיים, סוציולוגים, פסיכולוגים, אנשי חינוך ורבנים, ומטרתה יהיו בחינה וחשיפה מעמיקה של הגורמים לגיאות פשע והדרכים לבלימתו. חברי הוועדה יבחנו בדרך מעשית את תוכן הטיפול בפשיעה, וזאת על-ידי נסיעה בניידות המשטרה, נוכחות בכתי-

נעשה לשם נסיעה קצרה, לכל היותר "חאדקה". היום - ככלי מועיל ומסייע לפריצה, לשוד ולתקיפה.

אני יודע שיש הסברים רבים לגורמי השינוי הזה: 1) אווירת המלחמה שינתה את אופיינו, שהרי אידיאל ההתנוונות והנצחון קשור באלימות מצדנו. 2) אנשים ידעיים להשתמש בנשק, וכידם נשק רב, והנשק משוכלל וקטלני יותר. תת-מקלע בידי העברין משרה בו נועזות ובטחון. 3) הקיטוב הסוציאלי בתקופת שפע, דור שני למהגרים שפרק סמכות אבותיו והתפרק מערכים בולמים, ותריבות מפורקת מערכים בגישתה למין, לשפה נקייה ולאלימות. כל זה נכון בוודאי, ובוודאי יש סיבות נוספות להתגברות האלימות אצלנו. ומול כל אלה יש סיבה אחת בלבד, אך היא המכרעת והקובעת מדוע עלינו להילחם בתופעה זו, והיא משום שזה חיוני לבריאות חברתנו וליכולת עמידתה. ואני בטוח שבפעולה משולבת ומתוכ-נת, גם אם לא נחסל את האלימות והעבריינות לחלוטין, נוכל לפחות לתרום לבלימתן ולצימצמן.

הקרב אינו אבוד, כי הרי ישראל עודנה מדינה שומרת חוק בדרך כלל, ויסוד חברתנו הוא בריא. הרצון לתקן והיושר ונקיון הכפיים של כל הזרועות המטפלות בנושא הם לדעתי מעל לכל ספק, אלא שקיימים אצלנו חוסר אונים, חוסר חרדה עמוקה למצב, וחוסר משקל מספיק לחומרת הבעיה. ולדעתי צריך להעמיד את הבעיה במרכז התעניינותנו, לתת לה את העדיפויות הנחוצות ולתכנן ולארגן ולתאם את הפעולה הנגדית.

מה איפוא עלינו לעשות, ובאילו צעדים מעשיים עלינו לאחוז, כדי לקדם את הרעה?

ישראל שלמה בן-מאיר (מפד"ל):
יש להפסיק את האדישות לדבר.

זבולון המר (מפד"ל):
זאת אמרתי.

קודם כל - מניעת העבריינות והאלימות אינה עניין למשטרה בלבד. ההידרדרות הפלילית היא בעיקרה בעיה סוציאלית-חינוכית, החייבת להפסיק את כל הגורמים הקשורים בכך. המשטרה מטפלת רק בתוצאות, ואילו הציבור והממשלה חייבים לטפל בגורמים ולהעלות אנשים שהידדרו לקו העוני, לפתוח אפשרויות לסיכויי אלה שנדמה להם שהכל סגור, למלא בערכים את אלה שהת-פרקו מהם, וליצור בארץ אווירה הנוגדת פשע. אין לצפות מהמשטרה שתטפל בכל זה, וטיפול זה במופרעות החב-תית מוטל על הממשלה והציבור שעליהם לתקן את פגמי החברה. אני מקצנים בתמיכה בגורמים השיטותיים, ועל כן קיים מחסור בעובדי מוסדות שיקום, במדריכי נוער, בקציני מבחן, בעובדים סוציאליים ובשוטרים.

העיוות בעדיפות החברתית מביא לכך שאנו מוציאים כספים לבנינו פאר, לניסוי גרעונות חברות, למחזות מפוקפקים, ומפגרים במילוי צרכים דחופים כמו מועדונים בפרברים, בתי-חולים וכו', ומשכורות הולמות לעובדי שירותים אלה. הכלכלה רתוקה היום לבטחון, אך יש לכלול בזה גם בטחון פנים. וזאת שאלה של עדיפות פוליטית, כלומר של רצון.

מאחר ששר המשטרה הוא המשיב, ותפקיד המש-טרה הוא להגן על הציבור, אעיר כמה הערות בקשר אליה.

אני בטוח שמחיר הפשע עולה על הסכום הדרוש לעריכת המחקר הנדרש, ושחינוי לערכו גם כדי להגביר בטחון האזרחים ביכולת הממשלה וברצונה להגן עליהם. בדרך כלל רגילים אצלנו להתעורר כאשר המהומה גדולה והאסון קורה, אך אז במידה רבה מאוחר מדי.

אין לי ספק שהמצב בשטח העבריינות והאלימות הוא רציני, ובית-המחוקקים, הרוצה להשפיע על הנעשה, חייב לטפל בכך בעוד מועד. אני סבור איפוא שדין בנושא בכנסת יוכל לתרום לפתרון, ועל כן אני מציע שהכנסת תדון בכך.

4. עקירת העבריינות ממוקדי הפשע באזור דן

מטרה וסכנה שאין להשלים עמם, ויש לעשות את כל האפשר כדי לבלום ולעצור את גל הפשיעה.

אני מסכימה עם ניצב יהודה פראג, שבישראל עדיין אין "מאפיון" במתכונת הקיימת בארצות-הברית. למולנו עדיין אין במדינה אירגון פשע אדיר כוח המטילים את אימתם על מגורים ושכבות שונים של החברה. רצוני להדגיש את המלה "עדיין", כי אנו כבר עדים להתחלתן של קבוצות פשע מאורגנות בתחומים שונים, כגון זנות, "הגנה על ענפי בידור", מסחר בסמים משכרים, וכבר התבשרנו על ניצנים ראשונים של קבוצות רצח בערבון מוגבל המתנקשות זו בזו ומסדרות את החשבונות ביניהן ביריות.

רצוני להמחיש בכמה עובדות את המצב שבו נתון אזור דן מבחינת ממדי הפשע, האימה והפחד האופפים שכבות רחבות של הציבור וההשלכות שתהיינה לכך אם המשטרה לא תצליח במלחמתה בעקירת הפשע והענשת האשמים.

וכך כותבת הגברת דקה ארגיש בעתון "דבר": "בריינות משתוללת ברמת-החייל, ואין גבול לאימים, לעלבונות, לחרדה ולפחד. במשך החודשים האחרונים היו במקום 70 פריצות לבתי מגורים, 4 פריצות לצרכניות, פריצות לבתי-כנסת, לבתי-ספר, התושבים אינם מעזים לעזוב את בתיהם בערבים". וראש עיריית תל-אביב, מר יהושע רבינוביץ, מצהיר שמצב זה איננו אופייני רק לדמת-החייל, הוא קיים גם בשכונות אחרות. מצב דומה שורר בשכונת גוה-שרת, אליה נשלחו לאחרונה עולים חדשים, וכן ברמת-ישראל ובשכונות אחרות. תחנות דלק נשדדות מדי פעם בפעם. השודדים הם לרוב צעירים המשתמשים בנשק חם, וכבר הרגו אנשים כאשר הופרעו במעשי השוד שלהם. חטיפת ארנקים, שהמשטרה וה-ציבור התייחסו אליה בסלחנות וראו בכך מעשה קונדסות, הפכה לתופעה של קבע מלואה במעשי אלימות. בחודשים האחרונים היו 15 נסיונות לדרוס בכוונה תחילה ובדם קר שוטרים בעת שניסו למנוע מעשה של פושעים צעירים שנסעו במכוניות גנובות.

אלה הם מקרים בודדים של עולם הפשע. אלה הם מקרים גלויים, מקרים שהפשע הגיע לידעת הציבור. אך קורי העכביש של עולם הפשע לכדו ולוכדים קרבנות שלרוב נשארם בלתי-יודעים לא רק לציבור הרחב, אלא גם למשטרה. מאות יצאניות עוסקות במקצועות יעניי ילדים בחצרות הבתים ובחדרי מדרגות, וכן בגנים ציבוריים; הן עובדות במקצועות תחת עינו הפקוחה של הסדרסור המטיל עליהן אימתו והן משועבדות לרצונו.

המשפט, ביקורים בבתי-הסוהר, סיורים ברחובות באזורים מועדים לפשיעה, ראיון אנשי משטרה לדרגותיהם, בדיקת המצב במוסדות השיקום לעבריינים צעירים, שיחות עם פרקליטים ותובעים, שופטים וקציני מבחן, בדיקת חוק השבות מבחינת יבוא עבריינים, וכן בדיקת השפעות התרבות המתירנית על הגורמות החברתיות ועוד.

כך יוכלו לאסוף חומר בצורה מדעית וללמוד לקחים, הן על הערכות המשטרה, הן על תפקידי בית-המשפט במערכת בלימת הפשע, והן על פעולות מגינה מוקדמות וסביבתיות שיש לעשותן.

היו"ר ט. סנהדראי:

אנו עוברים להצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת ארבל-אלמוזינו: עקירת העבריינות ממוקדי הפשע באזור דן. רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמוזינו.

שושנה ארבל-אלמוזינו (המערך, עבודה-מ"פ):

כבוד היושבת-ראש, כנסת נכבדה. רצוני גם אני לציין שגל הפשע והעבריינות גואים בישראל בתקופה האחרונה. מדי יום ביומו מתבשרים אנו בעתונות ובשידורי הרדיו על מעשי שוד, רצח, גניבות. בימים האחרונים התבשרנו גם על כנופיות מאורגנות המטילות את אימתן על ענפי תעסוקה ושכונות שונות בתל-אביב. אין רצוני לעסוק במספרים סטטיסטיים. מספיקה ההרגשה המממעת בקרב הציבור כי חלה החממה רצינית בתחום הפשע, הן בקרב המבוגרים והן בקרב צעירים.

לא מעטים האשמים במעשי שוד ורצח, שבוצעו בחודשים האחרונים, שטרם נתפסו והם מהלכים חפשיים. וכל זמן שהם מסתובבים בפשיים מהווים הם סכנה לציבור ולאזרחי המדינה. הפשע, מאז גורש האדם מגן העדן, הפך לתופעה לוואי של החברה האנושית. שום משטר לא היה בכוחו לגדוע את הפשע לחלוטין. עם זאת אין להתעלם מהעובדה שממדי הפשע ואופיו הם במידה רבה תוצאה של התנאים השוררים בחברה ושל מידת אי-הצדק הסוציאלי שבה.

חלף רק דור מאז רצה המשורר הלאומי לברך את ברכת "שהחיינו" על הגנב הראשון שנתפס בתל-אביב הקטנה, ואנו עדים כיום לכך שהכרך הגדול הפך למוקד של עבריינות גואה ופשע מחריר. כמו שהפרפרים גמשים בכוח מאגי אל אורות החשמל, כך משמשים אורות הכרך הגדול כוח משיכה לפרפרי ליל ופושעים למיניהם האור-בים לקרבנותיהם.

אין אני רוצה להגזים בחומרת התופעה, כי אין צורך ליצור בהלה ופאניקה. אך עם זאת אסור להתעלם מה-עובדה המצערת והמדאיגה שבשכונות שונות נפסקים החיים עם רדת החשיכה, ואשה מיוחדת לצאת לבדה מפתח ביתה. אין להתעלם מהעובדה שהתבשרנו על קיומן של כנופות רצח בערבון מוגבל. ורחובות תל-אביב כבר הפכו לזירה של מלחמת כנופיות בנוסח שיקאגו. ייתכן שצודק פרופ' דונאלד קרסי - אחד מגדולי המומחים בתחום הקרימינולוגיה והסוציולוגיה בארצות-הברית, שביקר בימים אלה בארץ כאורח המכון לקרימינולוגיה באוניברסיטה העברית - שהרגע אונתו באמר, שב-ישראל נמצא הפשע בראשית דרכו, והפושעים כאן עוסי קים עדיין בקטנות. אך, רבותי, לגבינו גם פשע קטן מהווה

גברתי היושבת-ראש, משטרת ישראל נחשבת כאחת המשטרות המעולות בעולם. בהודמנות זו רצוני לברך אותה לרגל ציון יום השוטף ולהביע לה את מלאו הערכה וההוקרה; אני מביעה לשר המשטרה ולמש-טרה כולה מיטב הברכות והאיחולים להאדרתה ולחיווקה של המשטרה ככוח מרתיע ומחנך גם יחד.

חברי הכנסת, למרות העבודה הטובה שעושה משטרת ישראל מסתבר שבשנת 1969 רק 41% מהפש-עים שבוצעו התגלו מבציעיהם, ואילו האחראים ל-59% עדיין לא באו על עונשם. לא פעם אנו מתבשרים על-ידי האחראים למשטרה שכתוצאה ממחסור בכוח-אדם אין באפשרותה של המשטרה להציב את הכוחות הדרושים במקודי העבריינות כדי להרתיע ולמנוע מעשי פשע ועבריינות. תפקידה של המשטרה הוא כמול: להרתיע בנוכחותה ביצוע מעשי פשע ולגלות ולאסור את הפוש-עים. ככל שהמשטרה מצליחה לגלות ולהביא למש-פט אחוז גדול יותר של פושעים, גדל גם כוח ההרתעה, כי העבריין המועד שוקל אם כדאי לו לבצע את הפשע המתוכנן. ולהיפך, ככל שמספר העבריינים שביצעו פשעים מתהלכים חפשיים, מהווים הם גורם מעודד ומושך לעולם הפשע.

כבוד היושבת-ראש, משטרת ישראל סובלת ממחסור בכוח-אדם; המחסור קיים בכל המחוזות ובכל האגפים. בשנים האחרונות מספר המתגייסים למשטרה אינו מאזן את מספר הנושרים; התחלופה מורידה את רמתה וכשרה של משטרת ישראל, ולרוב נושרים בעלי כישורים הנקלטים בקלות בשוק האזרחי, ונדרשות שנים עד אשר הטירונים יגיעו לרמתם של הנושרים. נשירה גדולה ומיעוט מתגייסים למשטרה הפכו לתופעת קבע בשנים שבהן קיימות תעסוקה מלאה וגיאיות כלכלית. הסיבה לכך נעוצה בתנאי העבודה והשכר הקיימים במשטרת ישראל. העבודה במשטרה היא קשה; השוטף עובד ביום ובלילה, בחגים ובשבתות, והפיצוי שהוא מקבל מפגר בהרבה לעומת יתר העובדים בסקטור הציבורי, וזה לאין השוואה, בהתחשב בשעות העבודה שבהן הוא מרוקן לתפקידו. גם בתנאי הפרישה וזכותם לגימלאות מקופחים השוטרים לעומת יתר עובדי המדינה. השוטרים משוללים, ולדעתי בצדק, זכות ההגנה של האיגוד המקצועי. עובדה זו מחייבת התחשבות יתר בזכויותיהם כעובדים הניצ-בים לשירות בטחון המדינה והחברה.

בהודמנות זו רואה אני חובה לעצמי להציע לשר המשטרה לפעול לשיפור רמת השכר ותנאי העבודה של השוטרים, וכמו-כן לחקיקת חוק מיוחד שיגדיר ויסדיר את זכויות השוטרים בחוק הגימלאות, וזה בהתחשב בתנאים המיוחדים בעבודתם.

כבוד היושבת-ראש, השיבות רבה יש למלחמה בפשע בעודה שהציבור הרחב מוכן להגיש למשטרה במילוי תפקידה. יש לציין בדאגה שבזמן האחרון מתר-בים המקרים של חוסר נכונות מצד אזרחים להגיש עזרה למשטרה במילוי פשעים, הן על-ידי כך שהם נמנעים להעיד במשטרה או בבית-המשפט על פשעים שבוצעו לנגד עיניהם, והן בריבוי המקרים שמתוך מורא ופחד מאימת הבריונים נמנעים אזרחים שניזוקו להגיש תלונה על כך למשטרה; במיוחד יש לציין את פחדן של צעירות הנופלות קרבן לרשתם של סיסורים, ובעת המשפט פוחדות להעיד. לא מעטים מקרי הסחטנות שאינם מגיעים לידי המשטרה ונוצרות עובדות של תש-

תושי שכונות ורחובות מסוימים בתל-אביב זועקים מרה על ההשפעה ההרסנית שתופעות אלו גורמות לדור הצעיר, לילדים וילדות רכים המסתכלים בסקרנות למת-דחש בתחום האהבה החפשית לנגד עיניהם. המשטרה היועקה לא פעם, אך לא היה בכוחה להשיע. במקרה הטוב ביותר המסחר הגלוי באהבה עבר משכונה אחת לשנייה.

סוד גלוי הוא שמאורות החשיש צצו בתל-אביב והסביבה כפטריות אחרי הגשם. מאות ואלפי תושבים, וביניהם צעירים ואפילו תלמידי בתי-ספר תיכוניים, מת-מכרים לסמים משכרים והופכים לעבדים נרצעים לסם ולמספיקו. ישראל משובצת במפת העולם כאחת הארצות שבהן המסחר בסמים משכרים מפותח, נפוץ ומשתלם.

מסבירים לנו לא פעם שתופעות אלו הן במידה רבה מס שהחברה הישראלית ומדינת ישראל משלמות לחוק השבות ולזכות הניתנת לכל יהודי לעלות לישראל. אין יוכוח ולא יכול להיות יוכוח על כך שישראל מהווה חוף מבטחים לכל יהודי באשר הוא שם. אך עם זאת אי-אפשר להשלים עם כך שישראל תיהפך לארץ מקלט לכל פושע ועברייני. ומשרד הפנים נתבע לעשות בתחום זה.

רבנות, אין להסתפק בצילום המציאות, אף כשהמ-ציאות היא קודרת. יש צורך באמצעים ומאמצים כדי לצמצם ככל האפשר את ממדי הפשע ולהעניש את העבריינים בכל ההומרה. ואין להטיל את האשמה — תבר-הכנסת גרוס — במצב זה על המשטרה. זו עושה כמיטב יכולתה, לפי הכלים שבידה והסמכויות שהחוק הקנה לה.

לדעתי המלחמה בפשע צריכה להיעשות בכמה מגורים, והצלחתה תלויה בשילוב הפעולות הנעשות במגורים השונים: פעולה פרלמנטרית; גילוי הפושע והע-נשחו; חינוך הציבור כדי לסייע למשטרה במילוי תפקי-דה; פעולה מחנכת בבתי-הסוהר ובקרב האסירים המ-שוחררים.

העוובה הקיימת בתחום הפעולה הקהילתית בש-כונות ובפרברים שונים מהווה מוקד לגידול העבריינות בקרב הנוער. העדר פעולה מחנכת בקרב נוער מתבגר שנפלט מבתי-הספר וטרם נקלט בעבודה כתוצאה ממח-סור במועדונים שבהם יוכל לבלות, בספורט ובמשחקים בהדרכתו של מדריך או מחנך, דוחף לא פעם נערים ונע-רות אלה לזרועות העבריינות; חוסר המעש והבטלה מהווים כוח דחיפה לעולם הפשע גם לגבי בני טובים ותלמידים טובים.

המאמר שהתפרסם במוסף "הארץ" מ-18 בדצמבר 1970, "ילדי הצל של השביתה", מחריד בגילוייו בהבליטו לאן הבטלה מלימודים הובילה נערים ונערות מבתים טובים שהיו עד אתמול תלמידים תורוצים וטובים; וכיצד שביטה מלימודים וחוסר המעש כתוצאה מכך הכשירה אותם תוך ימים ספורים למעשה מרמה, הוואה ועבריינות. כל זה בתחילתו כמעשה קונדס וספורט. אני מקווה שעם התחלת הלימודים תישאר תופעה זו כאפיזודה חולפת.

משרד החינוך ומשרד הסעד, הרשויות המוניציפליות וגורמים ציבוריים שונים נתבעים לראות צו השעה בפעולה הקהילתית בקרב הנוער הנמצא בשולי החברה, כי אחת אנו משלימים עם כך שעוובה תשמם חממה לגידול זרע העבריינות.

גברתי היושבת-ראש, בעצם מוצא אני את עצמי קצת במבוכה, משום שחברי הכנסת הנכבדים כבר השיבו למעשה בשם שר המשטרה על הבעיות שהעמידו בשם עצמם וציינו שאכן אפשר להסביר בגורם זה או בגורם אחר את הסיבות להתרבות הפשע ולקיום מחסור בכוח-אדם במשטרה.

הגני סומך ידי על חלק גדול מהדברים ששמעו כאן - הן דברי ביקורת והן דברי "התשובה". יכולנו לקבל ברצון מרבית דבריו של חברי-הכנסת המר. יש לי בעצם רק טענה אחת לחברי-הכנסת המר, שדיבר במהי-רות מופרזות, והרי זוהי "עבירה". אבל פרט לכך אני מוכן לקבל חלק גדול מן הדברים שאמר.

לפני שאשיב על בעיות המשטרה, רצוני לטחור טענה אחת, שהיא לאחרונה באופנה ונשמעת פעמים רבות, - הטענה שחברי הממשלה אינם מקדישים די זמן לבעיות פנים וכולם עוסקים בבעיות חוץ ובטחון. זה פשוט לא-מדוייק. הבעיה היא שהנושאים האפורים של חיי היום-יום אינם נושאים שמרבים להדליפים או מרבים לצטטם בעתונות. יכולים להופיע שר החינוך, שר החק-לאות, שר המשטרה פעמים רבות ולהסביר בצורה מעשית ותכליתית פעולות משרדיהם, אבל אם הדברים אינם נוגעים ליארינג, לרוגרס, לארבעה, לשניים הגדולים - אין מגלים בהם עניין רב. לחברי-הכנסת גרוס, שציון את הבעיה, אומר שהיא קיימת אפילו לגבי הכנסת עצמה, בכנסת שלנו. אם מתנהל איוה ויוכוח חסר ערך עם חברי-הכנסת וילדג - כל הכנסת ערה ומשולהבת. אבל כאשר שלושה חברי כנסת מכובדים מעלים נושא חשוב כל כך ואומרים כי הבעיה היא שהשרים אינם מתעניינים בנושא, חייב אני להסיק שהכנסת עצמה כנראה אינה רואה בזה נושא גדול וחשוב. לדעת, את הביקורת הזאת אין להפנות לשרים. הביקורת הזאת היא ביקורת ציבורית שאני חושב שצריך לכוון אותה כלפי עצמנו, משום קוצר הרוח ומשום קוצר הנכונות לטפל בדברים "האפורים כשק" המהווים חלק בלתי-נפרד מחיינו.

ברשותכם אעיר הערה כללית שגויה. יודע אני כי כאשר דנים בנושא מסוים קיימת הסכנה של היתפסות לקצב המליצה ולעתים גם לתוכן המליצה שאינה בהכרח מבטאת את המציאות ואין בה כדי להועיל. הגומה אינה חיובית לא כלפי פנים, לא כלפי עצמנו, וגם לא כלפי חוץ. דיבור על מקרי שוד ורצח נאמרו דברים שיש בהם מן ההגומה. חברת-הכנסת ארבלי השוותה את המצב לשיקאגו. אני חושב שמכל החברים הנכוחים פה אני האחרון שהייתי בשיקאגו. האמיני לי שהמצב אינו דומה. מי שהיה שומע על כך שקיימות אצלנו כביכול כנופיות רוצחים ומי שהאזין לנאומי המהיר של חברת-הכנסת המר לא יכול היה לתאר לעצמו איך חברה כשלונו יכולה בכלל להתקיים.

זבולון המר (מפד"ל):
הכל מהעתונים של החודשים האחרונים.

שר-המשטרה ש. הלל:
הכל בעיה של פרופורציה.

זבולון המר (מפד"ל):
לא המצאתי שום דבר.

שר-המשטרה ש. הלל:
אני יודע שאפשר לגבי כל דבר לאבד את הפרופורציה.

לום תמורת "הגנה" מצד בריונים. תופעה זו טומנת בחובה סכנה רצינית לחברה. ככל שנחלש השיתוף של האזרחים עם המשטרה, כן נחלשת יכלתה של המשטרה לשמור על הסדר והחוק בחברה.

קיימת בציבור הרגשה שהענשים הקלים המוטלים על-ידי בתי-המשפט על הפושעים לא זו בלבד שאינם משמשים גורם מכניע, אלא לפעמים אף מעוררים בקרב חוגי הפושעים זילזול כלפי עונש. היו וישנן שתי גירסות לגבי מידת העונש שיש להטיל על העבריינים: יש הגורסים שהאשמה העיקרית לקיום העבריינות והפשע מוטלת על החברה, ועל כן העונש צריך להיות לקולה - לפי האסכולה של בית הלל; לעומת זאת יש הגורסים הטלת האחריות בעיקר על האדם הפושע והמסקנה מכך שיש להחמיר בעונש - לפי האסכולה של בית שמאי.

במציאות הקיימת במדינת ישראל הקרבנות נת-בעים מהעם כולו, הן בתחום הבטחון והן בתחום המשק והחברה. ולמען מנוע ועקור נגע זה, המנוגד לאופיו של העם היהודי ולערכיו המוסריים שהדרכו את העם מאז שחר קיומו, רצוי שהמחוקק הישראלי והשופטים יאמצו לעצמם את התפיסה של בית שמאי, במיוחד לגבי עבריינים מועדים.

בבתי-הסוהר, בעת שהאסיר מרצה את עונשו, נע-שית בדרך כלל פעולה חשובה בשטח הקניית מקצוע והשכלה. אך הרגשתו היא שדווקא בתחום חינוכו של האסיר על-ידי מתנכים וסוציולוגים, ובמיוחד לגבי העבר-יינים הצעירים, לא נעשית פעולה מספקת שיהיה בכוחה לעזור לאסיר להיגמל ממעשי הפשע ולחזור למוטב. קורה גם פעם בשני ארבע שנים ראשונה נשלח לכלא ונופל לתוך חברות פושעים מועדים, והוא יוצא מבית-הסוהר בתכונות הרבה יותר שליליות, ובמקום שתקופת שהותו בבית-הסוהר תשפיע על החזרתו למוטב, הוא הופך לעבריין מפקועי. זה מחייב לג-הוג לפי כללי הסלקציה הפניית עבריינים צעירים לבתי-סוהר ולמעונות סגורים בהתאם לאופי הפשע שבי-צעו, גילם ותכונותיהם הנפשיות. יש לעשות את כל האפשר כדי שלמעון הסגור יהיה אופי של מוסד לחינוך העבריין הצעיר ולהחזרתו למוטב.

רבתי, באמצעים ובמאמצים שנסקיע תלוי במידה מוכרעת אם הגל הגואה של העבריינות יציף כל חלקה טובה בחברה הישראלית או ייבלם. נדמה לי שאין עוררין על כך שבתחום זה אסור לחסוך בכספים ובמא-מצים וברצון טוב.

רבתי חברי הכנסת, לאור חשיבותו הרבה של הנושא אני מציעה לקיים בו דיון במליאת הכנסת.

היו"ר ט. סנהדראי:

נשמע עתה את תשובת שר המשטרה לשלושת בעלי ההצעות. רשות הדיבור לשר המשטרה.

שר-המשטרה ש. הלל:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת. בראשית דברי רצוני להודות לחברי-הכנסת גרוס ולחברת הכנסת ארבלי על ברכותיהם למשטרה לרגל יום השוטר הנחוג היום במשטרת מרחב ירושלים. במיוחד רצוני להודות לחברת-הכנסת גרוס, לחברי-הכנסת המר ולחברת-הכנסת ארבלי הן על הרוח הטובה שבה השמיעו את הערותיהם והן על עצם ביקורתם שהתקבלה על ידי ברצון ובתשומת-לב.

חוברת ח', ישיבה קל"א
- הצעות לסדר-היום (הלל, י. תמיר) -

רבה מאוד, ואני מקווה שנוכל להתגבר עליהן. כל העבי-
רות הנוגעות לרכוש, פריצות לחנויות או לדירות, הן תופ-
עה שהחברה צריכה לתת דעתה עליה, על השאלה מדוע
דווקא בכך יש עלייה. אני יודע שיכולים לומר כי איננו
רוצים להיות כמו כל העמים בנושא זה, אבל אם רוצים
שנהיה שונים מאומות העולם, הבעיה אינה משטרותית.
הבעיה היא חברתית, חינוכית, אולי כלכלית, ובדואי
לא בעיה משטרותית בלבד, אם כי בכך איננו אומר אף
לדג על שאיננו מתחייבים לעשות כפליים לעומת השנה שקדמה
למנוע זאת. זה בעניין של עבירות הנוגעות לרכוש.

חלה עלייה מדאיגה בסוג אחר של עבירות, ודיברתי
על כך מעל במה זו בדיון על התקציב. כוונתי לעניין
הסמים. בסעיף זה היתה עלייה של 70%. זו עלייה
חמורה מאד, כמעט כפליים, תוך שנה, וגם בשנה הקו-
דמת היתה עלייה כמעט כפליים לעומת השנה שקדמה
לה. זאת בעיה שהמשטרה חייבת לטפל בה, אבל היא
אינה בעיה משטרותית. זו בעיה הקשורה לחינוך, לערכים,
לחברה. חברי הכנסת, במקום לדבר על מקרי ריבוי שוד
ורצח וכנופיות שודדים, האמינו נא לי, זאת הבעיה. לו
היה זה עניין של כנופיות שודדים, זו היתה בעיה של
המשטרה, והיא היתה מטפלת בזה. אני מודאג פחות
מעניין השוד מאשר מן התופעה של ריבוי השימוש
בסמים, כי זאת בעיה חמורה. אם יש כנופיה משתו-
ללת בתל-אביב, הרי או שתפסנו אותה או שנתפס
אותה, אבל בתחום החינוך, האווירה הציבורית, העתונות,
הטלוויזיה והרדיו - כאן איננו עושים ד', חברי הכנסת.

יוסף תמיר (גח"ל):

בטלוויזיה יש תכניות המעודדות את עישון הסמים.

שר-המשטרה ש. הלל:

לכן אני רוצה שגדע זאת ולא נסתגר מאחורי
עובדת ריבוי מקרי רצח. ריבוי מעשי רצח הוא תמיד
מצער ואכזרי. אבל לא זאת הבעיה. הבעיה מתמקדת
בתופעה של שימוש בסמים ובתופעה של עבירות רכוש,
ובשתיהן חייבת המשטרה לפעול, אבל טעות תעשה
חברה מבוגרת ורצינית אם תאמר שזאת בעיה משטר-
תית. בעיקרה זאת אינה בעיה משטרותית. אנו עושים
נסיונות בתחום זה. כידוע לחברי הכנסת ריכוז היועץ
המשפטי לממשלה קבוצה בין-משרדית כדי לבדוק את
עניין השימוש בסמים ואת הטיפול בזה. אני מקווה
שהדבר יתן תוצאות כלשהן.

יש סוג נוסף של עבירות שרציני לדבר עליו, והוא
- התפרעויות וער באזורים מסוימים, כמו ברמת-
החייל. נדמה לי שחברת-הכנסת ארבל הזכירה את
נווה-שרת גם בשאלתה. זאת בעיה כאובה ועמוקה
מאוד, מצערת מאוד, שיש מקומות שבהם נתקלים אנו
בקשיים מסוימים של מיוג, של קליטה, של התגברות
על בעיות בין-קבוצתיות. איני נוהן כאן הגדרות יותר
מפורטות.

יוסף תמיר (גח"ל):

העדר מוסדות וכלים חינוכיים.

שר-המשטרה ש. הלל:

אמרת זאת היום. זאת בעיני הבעיה. בנווה-שרת
יש שוטרים. ביקשו להוסיף שוטרים, ונוסף, אבל את
הבעיה החברתית הקיימת בנווה-שרת לא נפתר על-
די חמישה שוטרים גברתנים המסתובבים שם. אני רוצה

בכלל עניין התפרוצות והסטטיסטיקה יש בו כדי להטעות
את הציבור, ואיני חושב שאנו מקילים על עצמנו בדרך
זו. עלינו להתרוע כלפי עצמנו על הבעיות, ולא לתאר
חברה של שוד ואונס.

יש עבירות שבהן חלה עלייה, עלייה מצערת, אך
אני מרשה לעצמי לומר שאין זה נוגע לנושא הנדון.
דומני שחבר-הכנסת גרוס ציין, למשל, שהיתה עלייה
במספר מקרי הרצח בשנה האחרונה, וזה נכון, אבל זה
יכול להיות גם לא-משמעותי. שכן אם מדברים על
מעשי רצח כתוצאה משוד, יש בזה כדי להחריד, אבל
מצוי לפני הפירוט, במה היתה עלייה במעשי רצח ב-1970.
היה מקרה רצח מכאיב מאוד, אכזרי מאוד, באחד מכפרי
המיעוטים, הקשור לעניין של נקמת דם. יכול היה מקרה
זה להיגמר בהרוג אחד, או בלי הרוגים בכלל, וחבל
שזה קרה; אבל העובדה שנהרגו שם חמישה אין פירושה
שהאלימות בארץ גדלה פי חמישה. אביא דוגמה אחרת.
מסתבר שב-1970 היינו רומנטיים במידה כפולה מהשנה
הקודמת, כי בשנה הקודמת אירע על רקע אהבה מקרה
אחד של רצח, ואילו בשנה זאת היו שניים.

בוודאי קשה מאוד לתאר מצב כזה שמשטרה יכולה
למנוע מריבות בין בנים והורים ובין אחים ואחיות. דברים
אלה מזועזעים וכל מקרה ומקרה הוא טראגי, אבל לא
בכך נמדדת עקומת הפשיעה, אלא אולי בבעיה שצינו
אותה חברי כנסת בצורה נכונה - בעיית האווירה.
יכול להיות שאנחנו חיים באווירה של יתר מתיחות, בה
נוקט אדם ביתר קלות לנשק ומפעילו. בוודאי, יש דברים
אובייקטיביים שאיננו יכולים לשנותם. אנשים רבים אצלנו
החוזרים משירות בטחוני חוזרים עם נשק, ואנחנו רוצים
שיחזרו עם נשק. נוסף לכך יש נשק שלל הנמצא בכל
מיני מקומות. לפיכך ייתכן שסיכסוך בעניין יחסי אהבה
אשר-בעבר לא היה מסתיים ברצח עלול להסתיים עתה
תוך הזדקקות לנשק. זאת תופעה שאין בה כשלעצמה
כדי לציין את עקומת הפשיעה.

לעומת זאת אני מודה ומתוודה שאנו עומדים לפני
תופעה מדאיגה של עליית מקרי פשע הנוגעים לרכוש.
בדקתי את כל המספרים ואני חושב שבכל התחומים
האחרים או שיש עלייה בלתי-משמעותית, כפי שאמרת
לגבי מקרי רצח, או שיש תחומים שבהם היתה אפילו
ירידה לא-משמעותית. לעומת זה יש לציין שהיתה
עלייה ניכרת בעבירות הנוגעות לרכוש, שאולי גם היא
נובעת במידה מסוימת מאווירה וממצב מסויים שאנו
חיים בו, תוצאה של מלחמה ואולי תוצאה של אווירה
שלקראת סיום מלחמה. אינני יודע אם אכן עומדים אנו
לפני סיום המלחמה או לא, אולם האווירה היא כזאת,
עם כל תופעות הלואי. עלינו לדעת זאת כדי לדעת איך
מטפלים בבעיה. לא לגבי כל בעיה שנתקלים בה מצוי
הפתרון בידי המשטרה.

כדי לסבר את האוזן אומר שמספר עבירות שוד
או נסיונות לשוד עלה, לפי הסטטיסטיקה הארצית,
ב-72%, אבל אם נראה את מחוז תל-אביב, הרי העלייה
באותו סעיף מתבטאת ב-128%. מישוה מבין חברי
הכנסת חשב שהוא מגויים באמרו כי היתה עלייה כפליים.
העלייה היא למעלה מכפליים. כמובן יש להיזהר מלקרוא
מספר זה באופן שטחי ולהסיק מסקנות נחפזות, כי שוד
מקרים רבים שאנו כוללים אותם בקאטגוריה של שוד
והם מקרים של עבירות קלות יותר מאשר שוד ממשי,
כגון חטיפות ארנקים, שאנו מתייחסים אליהן בחומרה

סוחר. נכון הוא אמנם שהבעיה איננה רק בעיה של שכר, אך היא גם בעיה של שכר; היא בעיה של תנאים של תנאי עבודה.

אני יודע שהשטרדים עושים את מלאכתם תוך הרגשה של שליחות. היתה לי הזכות לחזות היום במצעד שוטרי ירושלים, ראיתי את השוטרים צועדים על הידו-תיהם. הם עברו בסך בצורה מרשימה וחשתי את רגשות הגאווה והסיפוק הממלאים אותם, כי הם מרגישים שממלאים הם שליחות חשובה באופן יוצא מן הכלל. הם אמנם מקבלים משכורת נמוכה, אבל שכרם הוא רב מבחינת הסיפוק שיש להם. אולם אינני רוצה להעלים ולהתעלם מכך שאנו עומדים על סף מצב של הגבלת היכולת למלא את השורות שלנו בהעדר תנאים סבירים ומתקבלים על הדעת. אינני חושב שנגיע לכך שהאנשים ילכו למשטרה ולשירות בתי-הסוהר משום ששם משלמים שכר טוב. מצב כזה לא יהיה, וגם אינני שואף לזה. אבל אסור לנו להגיע למצב שרמת המשכורת היא שתר-תיע אדם שהוא בעל נכונות להתגייס למשטרה ולשרת בה ושהוא בעל הכישורים הדרושים לכך.

צינתי שאנו צריכים לתת פתרון פעולה למשטרה. אני חייב לומר שבנקודה זו אנו חייבים לעשות יותר ממה שאנו עושים עד כה. לא רצוי שבכל הוויכוחים שלנו בעניין המשטרה נדון רק בשאלות של צימצום תקנים, איחוד תקנים, שעות נוספות וכדומה, בלי שנגסה למצוא פתרון כלשהו לבעיה של הלחץ, לבעיה של האחריות הרבה, שאנו — ובצדק — דורשים מכל שוטר. אני מבקד שוטר הרבה יותר מכל אורז כאשר הוא מתנהג בחוסר סבלנות. אני דורש ממנו יותר מכל אדם אחר. אך אנו צריכים לתת תנאים שיאפשרו לנו לקיים רמה משטרתית כפי שהיינו רוצים. ביתר הרחבה נעמוד על דברים אלה בעת הדיון על התקציב, ואשמח מאוד אם חברי הכנסת יסייעו לנו בהצגת הבעיה. אני חושב שזה חשוב עד מאוד.

אני מסכים שהעניין יועבר לוועדת הפנים של הכנסת, משום שהשאלה איננה מתמצית בנוסח נוסף, אלא בסניין לבחון את הבעיות בחינה מהותית. בוועדת הפנים של הכנסת ארשה לעצמי להופיע לא רק בתור מסביר ונתון סטטיסטיקות ונתונים או מפרק דברים או מאשר אותם, אלא כמי שבא בתביעה מפורשת, שאנו חייבים לעשות מאמץ ניכר יותר, גדול יותר והוגן יותר, על מנת שיהיה בידינו לקיים אותה פעולה של המשטרה שכולנו מצפים לה. לגבי כל תפקיד שהמשטרה אינה ממלאה כראוי אהיה מראשוני המבקרים אותה. אבל אין להטיל כל האחריות על המשטרה. אם יש תופעות חברתיות מעל ומעבר לבעיות פשיעה ממשיות, אנא, אל תשאירו בעיה זו של חינוך הדור הצעיר רק בידי שוטרים וסוהרים. שמעתי אומרים דברים בנוסח: מה אתה רוצה, המורה איננו יכול להשתלט על ילד זה. האומנם אתם רוצים שהשוטר או הסוהר יפתור בעיות שהפדגוג איננו יכול לפתור אותן? אתם רוצים שהשוטר יקנה לנו את החינוך? יש בעיות חינוכיות המחייבות את כולנו למח-שבה מעמיקה.

אני מציע להעביר את העניין לוועדת הפנים.

הי"ד ט. סנהדראי:

האם המציעים מסכימים להצעת השר להעביר את העניין לוועדת הפנים?

יסתובבו שם המישה שליחי ציבור או המישה עובדים סוציאליים. אני אומר לכם שתהיה לזה השפעה הרבה יותר חשובה מאשר לחמישה שוטרים או לחמישה-עשר שוטרים. לא הייתי רוצה שהחברה שלנו תאמר: יש בעיה בנווה-שרת, איפה המשטרה? המשטרה תטפל לא רק בעבריינים, אלא תשתף עצמה גם באיתור הבעיה החברתית ומקורה, אבל אני רוצה שנדע כי אנו ניצבים לפני בעיה הנובעת מן האווירה הכללית. אנו עומדים לפני בעיות חברתיות שיש בהן סממנים מדאיגים.

אני מזמין את הציבור האחראי — את שליחי הציבור בעיריות, בהסתדרות, את אנשי תנועות הנוער, את אנשי משרד החינוך והתרבות ומשרד הסעד — ואומר להם: אדרבה, נחפש פתרונות לפני השלבים חמורים. הבעיה איננה משטרתית בלבד.

באותה שכונה נווה-שרת נתפס נער שגנב טרזניסטור. אבל אנשי השכונה טענו לעומתנו: הנער נתפס, נעצר ליומיים, ואחר-כך החזירו אותו לשכונה. האם נעניש אותו במאסר עולם על אותה גניבה? הוא עשה את המעשה בגלל סיכסוך בין חברים או בין שכנים, או אולי בגלל רקע שונה, או בגלל בעיה כלכלית שונה. לבנו כואב עלינו בבואנו לעצור אותו. אבל השאלה באמת קיימת: במה אנו מועילים? הרי כעבור יומיים הוא חוזר למקום. ומה יכולה המשטרה לעשות?

הזוכה כאן הרשות השופטת. אפשר לדרוש גם התמרה בענשים, אבל גם על ידי כך לא תבוא הבעיה על פתרונה. האם הבעיה תבוא על פתרונה אם העונש יהיה 15 או 18 ימי מאסר? לא כאן התרופה.

אם רוצים חברי הכנסת להתייחס ברצינות לבעיה, לא כנושא שמעלים אותו ומסירים אותו מסדר-היום — והבעיה היא עמוקה מני ים — הבה נחפש את הפתרון בינינו לבין עצמנו ונבחן אותו מכל צדדים, ושאל את עצמנו: מה התופעות האלה ומניין הן באות?

הערה דומה יכולתי להעיר לגבי אותם נערים מקדיית-מלאכי המעשנים חשיש. מה תעשה המשטרה ונערים אלה? האם תשלה אותם לבית-הסוהר? האם זהו הפתרון שאנו יכולים להציע לבעייתם של נערים אלה? או אולי חייבים אנו לבדוק בעצמנו את המערכת בצורה קצת יותר רצינית וכנה?

הבעיה איננה נעוצה בכך שאין מעלים את הנושא בנאומים של שרים, והיא איננה נעוצה בהעדר כוח משטרתית, אלא הבעיה היא בכך שאנו קצת מתעלמים ממנה.

והערה אחרונה: בנוסף לכל מה שאמרתי, חסר לנו באמת כוח במשטרה. אנו זקוקים לכוח נוסף, ואיננו יכולים להשיגו. קיים מצב האומר דרשני: יש לנו תקציב לקבל אנשים נוספים למשטרה ואיננו יכולים לגייס אותם. וכאן רצוני להעיר לגבי דברים שנאמרו, שיש ירידה בכמות ובאיכות. אני מערער על אמירה זו ואני דוחה את הדעה שיש ירידה באיכות. אנו נתקלים בקשיים בגיוס אנשים דווקא משום שאיננו מוכנים להוריד את האיכות. אנו רוצים לגייס למשטרה אנשים ברמה איכותית גבוהה. איננו מוכנים לקבל כל מועמד, אלא רק את אלה המתאימים לתפקיד מכל הבחינות. אנו רוצים שהשוטר או הסוהר יעמוד במבחן כל הצפיות שאנו מצפים ממנו. כאשר שוטר או סוהר איננו עומד במבחנים אלה, יש על כך הערות, ובצדק. אני חושב שתובנתנו לבקר כל מעשה לא טוב או לא נכון הנעשה על-ידי שוטר או

חוברת ח', ישיבה קל"א, כ"ה כסלו תשל"א (23 דצמבר 1970)
 — הצעות לסדר-היום (גרזס, המר, ארבלי-אלמוזלינו, סנהדראי) —

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

אני חושב שנושא מורכב ומסובך כזה ראוי להיות
 נידון במליאת הכנסת.

זבולון המר (מפד"ל):

אני רוצה להציע, בעקבות דברי השר, כי לוועדת
 הפנים יוזמגו לדיון אנשי משרד החינוך והסעד.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך, עבודה-מפ"ם):

אני מסכימה להצעת השר.

שלמה יעקב גרוס (אגודת ישראל):

אני מסכים להעברת העניין לוועדה.

היו"ר ט. סנהדראי:

לאחר שהמציעים הסכימו להצעת השר, אני מע-
 מידה להצבעה את ההצעה להעביר את העניין לוועדת
 הפנים.

הצבעה

ההצעה להעביר את העניין לוועדת הפנים
 נתקבלה.

היו"ר ט. סנהדראי:

הישיבה הבאה של הכנסת ביום ב' הבא, בשעה
 16.00. ישיבה זו נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 16.40.